

**Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics**

**Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice**

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova KSP

Bakalářská práce

Participace občanů na veřejném životě venkovské obce Případová studie – obec Čížová

Vypracovala: Hana Dudová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

České Budějovice 2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana DUDOVÁ**
Osobní číslo: **E11492**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Strukturální politika EU pro veřejnou správu**
Název tématu: **Participace občanů na veřejném životě venkovské obce**
Zadávací katedra: **Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je objasnit fungování veřejné správy ve vybrané venkovské obci z hlediska zapojení občanů. Práce by měla ukázat, do jaké míry a jakými aktivitami se občané podílejí na formování lokální veřejné politiky a veřejného života vůbec. Dílčími cíli bude charakteristika socioekonomických faktorů ovlivňujících veřejný život venkovské komunity, identifikace aktérů lokálního politického procesu a veřejného života, analýza forem politické participace a dalších veřejných aktivit občanů.

Metodika práce:

Práce bude mít charakter případové studie věnované vybrané venkovské obci. Východiskem bude studium dokumentů orgánů místní samosprávy, politických stran, občanských sdružení a dalších subjektů lokálního veřejného života. Politická participace občanů bude zkoumána prostřednictvím komparace volebních dat. Kromě vývoje volební účasti a volebního chování občanů se pozornost soustředí zejména na formování kandidátních listin. Další informace budou získány prostřednictvím rozhovorů s představiteli územní samosprávy a dalšími aktéry lokálního veřejného života.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární rešerše, 3. Cíl a metodika práce, 4. Charakteristika obce, 5. Lokální politické subjekty a volební proces, 6. Občanská společnost, 7. Závěr, 8. Literatura, 9. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 40-50 stran, dle možností
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

1. BALÍK, Stanislav. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. 250s. ISBN 978-80-247-2908-4.
2. ČERMÁK, Daniel, VOBECKÁ, Jana a kol. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON, 2011. 182 s. ISBN 978-80-7419-067-4.
3. ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Nakladatelství Alfa, 2008, ISBN 978-80-87191-00-4.
4. ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha: Grada, 2010. 240s. ISBN 978-80-247-3061-5.
5. *PARTICIPATION OF CITIZENS IN LOCAL PUBLIC LIFE*. Report by Steering Committee on Local and Regional Democracy (CLDR), June 2000
6. ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie: srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2002. 208s. ISBN 80-7178-628-4.

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Datum zadání bakalářské práce: 30. listopadu 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
SULZECKÁ 13
370 05 ČESKÉ BUDĚJOVICY

doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. března 2013

Motto práce:

„V demokracii je to složité. Je třeba, aby se v ní angažovali všichni.“

Václav Havel

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma **Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR** jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s data-bází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 4. 2014

.....
Hana Dudová

Poděkování

Ráda bych upřímně poděkovala doc. PhDr. Jaroslavu Čmejkovi, CSc za jeho čas, cenné připomínky a odborné rady, které byly pro mě velmi přínosné. Dále děkuji všem, kteří mi při zpracování případové studie ochotně poskytli rozhovory a další důležité informace. Upřímný dík patří i Bc. Haně Čarkové za korekturu mé práce. A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za trpělivost a podporu při psaní nejen této práce, ale i po celou dobu mého studia.

Obsah	
1. ÚVOD	2
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	3
2.1 <i>Obecní zřízení</i>	3
2.2 <i>Komunální volby</i>	7
2.3 <i>Participace občanů na politickém a veřejném životě</i>	12
2.3.1 <i>Volební chování občanů</i>	13
2.3.2 <i>Volební účast</i>	17
2.3.3 <i>Občanská participace občanů</i>	22
2.4 <i>Specifika politického procesu na venkovských obcích</i>	29
3. METODIKA PRÁCE	33
4. CHARAKTERISTIKA OBCE	34
5. LOKÁLNÍ POLITICKÉ SUBJEKTY	39
6. VOLEBNÍ ÚČAST	42
6.1 <i>Volby do zastupitelstev v roce 1994</i>	43
6.2 <i>Volby do zastupitelstev v roce 1998</i>	44
6.3 <i>Volby do zastupitelstev v roce 2002</i>	44
6.4 <i>Volby do zastupitelstva v roce 2006</i>	45
6.5 <i>Volby do zastupitelstev v roce 2010</i>	46
7. OBČANSKÁ SPOLEČNOST	50
7.1 <i>Hasičský sbor</i>	50
7.2 <i>Myslivecké sdružení Čížová – Zlivice</i>	52
7.3 <i>Český zahrádkářský svaz v Čížové</i>	54
7.4 <i>Včelařský spolek pro Čížovou a okolí</i>	55
7.5 <i>Svaz žen versus Klub maminek</i>	56
7.6 <i>Základní škola a mateřská škola v Čížové</i>	57
7.7 <i>Záchranná stanice živočichů MAKOV</i>	59
7.8 <i>Tréninkové středisko LUKA racing Bošovice</i>	61
8. ZÁVĚRY	63
I. Summary.....	65
II. Přehled použité literatury	66
III. Seznam grafů	
IV. Seznam tabulek	
V. Seznam rozhovorů a obrázků	
VI. Seznam příloh	
VII. Přílohy	

1. Úvod

Problematika zapojení občanů do místního politického a kulturního života ve venkovských obcích, je čím dál častěji diskutovanějším tématem. Zabývá se jím nejen každá obec, která se snaží zapojit své občany do lokálního života, ale i stát jako celek, a v neposlední řadě i Evropská unie, která vytváří programy na podporu této oblasti. V Čechách fungují programy na podporu venkova, například u Státního zemědělského intervenčního fondu, kde si mohou občané a firmy žádat o dotace. Díky vstupu do Evropské unie se naší republice naskytly i nové příležitosti, jak získat finanční prostředky na rozvoj českého venkova, zlepšení komunikace mezi občany a místní samosprávou, přilákání drobných podnikatelů do malých obcí a udržení či obnovení starých zvyků a tradic.

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě teoretických a praktických poznatků objasnit fungování veřejné správy ve vybrané venkovské obci z hlediska zapojení občanů. Práce by měla ukázat, jakými aktivitami a do jaké míry se občané v jihočeské obci Čížová podílí na vytváření lokální veřejné politiky a veřejného života vůbec. Jedná se zejména o zhodnocení volební účasti ve volbách do zastupitelstev a rozbor lokálních politických subjektů. Jedním z dílčích cílů práce je charakteristika socioekonomických faktorů ovlivňujících občanský život venkovské komunity a dále je nutno identifikovat aktéry lokálního politického procesu a veřejného života a analyzovat formy politické a občanské participace.

Téma je zpracováno jak na teoretické, tak na analytické úrovni. Práce je rozdělena do 8 kapitol, přičemž těžiště představuje zejména část věnovaná případové studii obce Čížová. Teoretická část tvoří čtyři kapitoly, které se zabývají zejména představením venkovských obcí v Čechách, jejich legislativou a rozбором komponent volebního systému. Ve stěžejní kapitole literární rešerše se pozornost soustředí na faktory, které ovlivňují volební chování a tím i volební účast. Poslední kapitola rozebírá občanskou participaci a možnosti sdružování občanů podle platné legislativy. V úvodu empirické části je vesnická obec představena z různých pohledů (historie, poloha, socioekonomické faktory atd.). Jádrem empirické části představuje analýza lokální politické scény a participace občanů na politickém a veřejném životě obce.

2. Literární rešerše

2.1 Obecní zřízení

Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. upravuje legislativu místní samosprávy. Ustanovení § 1 říká, že obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, které tvoří územní celek a je vymezeno hranicemi obce. Dle § 2 je obec veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

V České republice zákon rozlišuje různé pojmenování jednotek samosprávy, ačkoliv označení je čistě symbolické, jelikož pravomoci obcí, městysů a měst jsou totožné. Dle § 3, obec, která má alespoň 3 000 obyvatel je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Žádající obce musí splňovat podmínky stanovené vládou. Mezi ně například patří, že město musí mít městskou zástavbu s náměstím, vícepodlažními budovami, zpevněnými chodníky a všechny ulice musí být pojmenovány. Dále musí být z velké části vybaveno veřejným vodovodem a kanalizací a musí se zde nacházet zdravotnické zařízení, základní škola, lékárna, ubytovací zařízení, sportoviště a společenský sál (Balík, 2009, s. 21-22; Horzinková & Novotný, 2010, s. 108). Dále byla obnovena díky novele obecního zákona č. 234/2006 kategorie městys. V minulosti se jednalo o sídla, která pořádala týdenní a dobytčí trhy a plnila funkce spádové obce pro vesnice ostatní. Obec, která byla městem či městysem přede dnem 17. května 1954, se jím může opět stát dle této novely, bez ohledu na počet jejich obyvatel a další podmínky (Čmejrek & kol., 2009, s. 9; Balík, 2009, s. 21; Horzinková & Novotný, 2010, s. 108). Posledním skupinu tvoří statutární města, která jsou složena z několika katastrů a jsou spravována magistrátem města. (Káňa, 2007, s. 51; Šašinka, 2011, s. 15; Wikipedie: Statutární město, 2014). Městem se zvláštním postavením je Hlavní město Praha, které je upraveno samostatným zákonem č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze (Balík, 2009, s. 20).

Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce, jak je to stanoveno v § 5. U obcí, které jsou městysem či městem, se používá označení zastupitelstvo městyse (města), rada městyse (města) a zvláštní orgány městyse (města) (Zákon č. 128/2000 Sb.).

Zastupitelstvo obce je dále popsáno v Hlavě IV. Orgány obce. Podle § 67 je zastupitelstvo tvořeno členy zastupitelstva. Počet členů se odvíjí od počtu obyvatel a

velikosti územního obvodu. Obce do 500 obyvatel mohou ustanovit 5 až 15 členů, stejný maximální počet zastupitelů mají i větší obce do 3 000 obyvatel, největší obce (nad 150 000 obyvatel) mohou mít až 55 zastupitelů. Počet členů zastupitelstva obce, který má být zvolen, je oznámen na úřední desce obecního úřadu nejpozději do 2 dnů po jeho stanovení. Rozhodující pro stanovení počtu členů zastupitelstva obce je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají volby. Dle § 82 má člen zastupitelstva při výkonu své funkce právo předkládat zastupitelstvu obce, radě, výborům i komisím návrhy na projednání, vznášet dotazy, připomínky a podněty a dále má nárok na informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce. Členové zastupitelstva jsou povinni podle § 83 zúčastňovat se zasedání zastupitelstva obce, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, hájit zájmy občanů obce a jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce. Veškeré pravomoci zastupitelstva obce jsou uvedeny v § 84 a) až y), jmenujme pouze některé – a) zastupitelstvo schvaluje program rozvoje obce, b) dále schvaluje rozpočet a závěrečný účet obce a účetní závěrku obce sestavenou k rozvahovému dni, d) zřizuje a ruší příspěvkové organizace a organizační složky, h) vydává obecně závazné vyhlášky či p) rozhoduje o spolupráci obce s jinými obcemi a formě této spolupráce. V případě, že není zřízena rada obce, vydává zastupitelstvo nařízení obce. Zastupitelstvo si může vyhradit i další pravomoci v samostatné působnosti obce, ovšem kromě pravomocí, jež jsou zákonem vyhrazeny radě obce (§ 102 odst. 2). V § 85 je dále zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodování o majetkoprávních úkonech. Zastupitelé si ze svých řad volí starostu, místostarostu a členy rady. Zastupitelstvo má dále pravomoc odvolávat členy z funkcí, stanovit počet členů rady obce a zřizovat a zrušovat výbory. Schází se podle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce. Je schopno se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Zasedání je veřejné a obec musí alespoň sedm dní před konáním zasedání informovat občany, vyvěšením pozvánky na úřední desce a kromě toho způsobem v místě obvyklým. O průběhu zasedání musí být sepsán zápis, který podepisuje starosta či místostarosta a ověřovatelé. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený program jednání zastupitelstva obce, průběh a výsledky hlasování a přijatá usnesení. I tento zápis musí být zveřejněn (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 39-43).

Dalším orgánem je rada obce, která je výkonným orgánem obce a zodpovídá se zastupitelstvu. Obce, které měly dříve méně jak 500 obyvatel, volily do zastupitelstev nejvýše devět členů, to znamenalo, že nemohly zvolit radu, protože rada nemohla být

v obcích, jejichž zastupitelstvo mělo méně než 15 členů. Po novelizaci zákona mohou mít i ty nejmenší vesnice patnáct zastupitelů a s tím i právo vytvořit radu. Počet členů rady obce je vždy lichý a nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů. V obcích, kde přesto tento orgán nemají, vykonává její pravomoc starosta, s výjimkou věcí, jež zákon v takovém případě svěřuje zastupitelstvu obce (§ 102 odst. 4). Zvolenou radu tvoří starosta, místostarosta a další členové rady (§ 99 (3)). Pokud poklesne v průběhu funkčního období počet členů rady obce pod 5 a na nejbližším zasedání zastupitelstva obce nebude doplněn alespoň na 5, vykonává od tohoto okamžiku její pravomoc zastupitelstvo obce či starosta. Poklesne-li počet členů zastupitelstva pod 11 a na uprázdněné mandáty nenastoupí náhradníci, skončí činnost rady uplynutím třicátého dne od uprázdnění mandátů v zastupitelstvu (§ 100). Rada se schází podle potřeby a její schůze jsou neveřejné. Členové rady jsou schopni se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů (§ 101). Mezi činnosti rady patří podle § 102 například příprava návrhů pro jednání zastupitelstva, hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, vydávat nařízení obce, projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva či komisemi rady obce a kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisemi v oblasti samostatné působnosti obce.

Dalším stanoveným orgánem v obci je starosta, který zastupuje obec navenek a spolu s místostarostou je volen z řad zastupitelů. Za výkon své funkce se odpovídají zastupitelstvu obce (§ 103 odst. 1-2). Podle téhož paragrafu odstavce 4 starosta vedle jiných činností i odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření za minulý kalendářní rok, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a zodpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce. Dále svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady obce a podepisuje zápisy z obou jednání. Dle § 104 starosta zastupuje v době jeho nepřítomnosti nebo v době, kdy starosta nevykonává funkci místostarosta či více místostarostů.

V pátém dílu zákona o obcích je upraveno fungování obecního úřadu. Podle § 109 odst. 1 tvoří obecní úřad starosta, místostarosta, tajemník a další zaměstnanci obce. V čele úřadu je starosta. Obecní úřad vykonává v oblasti samostatné působnosti následující úkony: plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo nebo rada obce, pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti a rozhoduje v případech stanovených tímto zákonem.

Zastupitelstvo obce si dle § 117 může zřídit ze své iniciativy další orgány, jedny z nich jsou výbory. Zastupitelstvo obce zřizuje vždy finanční a kontrolní výbor. Dále obec zřídí výbor pro národnostní menšiny, pokud v daném obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva. Výbory plní úkoly, kterými je pověřil zastupitelstvo a ze své činnosti se mu i zodpovídá. Počet členů stejně tak jako u jiných orgánů musí být lichý a usnesení výboru je platné, jestliže s ním souhlasila nadpoloviční většina všech členů výboru (§ 118). Finanční a kontrolní výbory mají nejméně tři členy a nemůže mezi nimi být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu a ani osoby zabezpečující rozpočtové a účetní práce na obecním úřadě. Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce a plní i další úkoly, jimiž jej pověřilo zastupitelstvo obce. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a plní další kontrolní úkoly. O kontrolách musí výbor pořádat zápis, který obsahuje, co bylo kontrolováno, jaké nedostatky byly zjištěny a návrhy na jejich odstranění (§ 119). Dle § 120 může zřídit zastupitelstvo v částech obce osadní nebo místní výbor, který má minimálně 3 členy, kteří jsou přihlášení k trvalému pobytu v té části obce, pro kterou je osadní výbor zřízen. Osadní výbor má svého předsedu.

Další orgán, komise, může být zřízena radou obce podle § 122. Komise je výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti podle § 103 odst. 4 písm. c). Komise si určuje předsedu, který prokáže zvláštní odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Usnází se většinou hlasů všech svých členů a za své činnosti je odpovědná radě obce, popř. starostovi.

2.2 Komunální volby

V zastupitelské demokracii jsou volby významnou aktivitou občana, který tak může vyjádřit svůj názor a podílet se na rozhodování o věcech veřejných. Občané si mohou svobodně vybrat mezi jednotlivými politickými stranami a samotnými kandidáty. Hlavním cílem voleb je zjistit aktuální rozložení politických sil v daném politickém prostoru. Lidé mají právo na kontrolu a s tím i možnost vyměnit zastupitele v případě nespokojenosti s jejich aktivitami. Volby do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí.

Volby v ČR jsou založeny na přímém, rovném, všeobecném a tajném hlasovacím právu. Občané disponují aktivním a pasivním volebním právem, tj. právem volit a právo být zvolen. Aktivní volební právo mají všichni státní občané ČR, kteří dosáhli 18 let, u kterých nevznikla překážka ve výkonu volebního práva, a jsou přihlášení k trvalému pobytu na území obce, kterého se volby týkají. Do obecních voleb mohou kandidovat občané, kterým bylo nejméně 18 let. U dalších typů voleb, tedy do poslanecké sněmovny musí dosáhnout minimálně 21 let a u senátu platí hranice 40 let (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 51 – 52).

V České republice se konají kromě voleb do zastupitelstev obcí a krajů i další typy voleb, a to do Poslanecké sněmovny, Senátu a od roku 2004 i do Evropského parlamentu. Novinkou od roku 2013 je přímá volba prezidenta (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 78). Politologická literatura často rozlišuje volby prvního a druhého řádu. Mezi volby druhého řádu patří volby do zastupitelstva obce, horní komory parlamentu a do nadnárodních orgánů a mezi volby prvního řádu řadíme volby do dolní komory parlamentu a prezidentské volby (Balík, 2009, s. 166).

Aby volby naplňovaly své funkce, musí být správně nastaven volební systém v dané zemi. Volební systém většinou představuje metodu převádění vůle voličů do podoby voleného zastupitelského orgánu. Součástí systému je i volební procedura, tj. sčítání hlasů a jejich převádění na mandáty. Komplexní podobu volebního systému tvoří jeho základní komponenty: volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 52).

U volebního obvodu je nejdůležitější jeho velikost, která se měří počtem mandátů přidělovaných v daném obvodu. Velikost volebního obvodu má zásadní vliv na proporcionalitu voleb. Znamená to, že čím je volební obvod větší, tím jsou volby proporcionalnější, naopak se zmenšováním volebního obvodu se proporcionalita

snižuje, přičemž za kritickou hranici se považuje, pokud má obvod pouze 5 mandátů. Velikost volebního obvodu se dá ovlivnit pomocí tzv. gerrymanderingu. Jedná se o manipulaci hranice obvodu ve prospěch konkrétního kandidáta či kandidátní listiny. V naší republice lze takto manipulovat pouze s volebními obvody na lokální úrovni (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 54-55). Obec tvoří jeden volební obvod, zastupitelstvo má avšak právo vytvořit více volebních obvodů, pak by se v každém obvodu obce do 10 tis. obyvatel volilo nejméně 5 zastupitelů. Ve městech do 50 tis. obyvatel se v každém obvodu volí nejméně 7 zastupitelů a nad tuto hranici musí být zvoleno minimálně 9 členů zastupitelstva (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 60).

Druhou komponentou je forma kandidatury, přičemž v případě komunálního volebního systému se jedná o otevřené kandidátní listiny. Volič může hlasovat jak pro konkrétní kandidátní listinu, jednotlivé kandidáty, tak i kombinovat hlasování pro kandidáty z různých kandidátních listin (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 60). Voleb se účastní subjekty oprávněné kandidovat, tedy volební strany, které představují registrované politické strany a hnutí a jejich koalice, nezávislé kandidáty, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Někdy se utvářejí sdružení nezávislých pouze pro účely voleb, do kterých kandidují. Politická strana nebo hnutí může být součástí pouze jedné volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce, a jsou-li vytvořeny volební obvody, pak pouze jednoho volebního obvodu (MVCR: Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014, 2014). Politické strany a hnutí po registraci u Ministerstva vnitra, nepotřebují ke vstupu do obecních voleb žádnou další kvalifikaci. U nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů je nutnost připojit petici podepsanou voliči podporujícími jejich kandidaturu. Petici musí podepsat alespoň 7 % obyvatel dané obce či obvodu, u samostatně kandidujících nezávislých kandidátů je to 5 – 0,5 % počtu občanů v závislosti na velikost obce či obvodu. Potřebný počet podpisů voličů se odvíjí od počtu obyvatel obce k 1. lednu toho roku, v němž se konají volby a uveřejní ho registrační úřad na úřední desce nejpozději 85 dnů přede dnem voleb (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 61).

Kandidáti, kteří se chtějí stát členy zastupitelstva, musí splňovat podmínku volitelnosti, musí mít trvalý pobyt v obci, ve které kandidují a musí se jednat o státní občany České republiky, popř. občany jiného státu, jimž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána, dále musí být svéprávní a nesmí u nich být omezena osobní svoboda z důvodu výkonu trestu odnětí svobody. Pokud

kandidát nespĺňuje některou ze zmíněných podmínek, musí učinit opatření, která nejpozději do druhého dne voleb tyto nesrovnalosti napraví, v opačném případě nemůže kandidovat. Kandidát může kandidovat pouze na jedné kandidátní listině volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce, resp. pouze v jednom volebním obvodu (MVCR: Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014, 2014). Počet kandidátů na kandidátní listině je limitován počtem členů volených do příslušného zastupitelstva obce. Pokud má ovšem obec volit 7 a méně členů zastupitelstva, může volební strana na listině uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik činí počet členů volených do zastupitelstva v dané obci zvýšený o jednu třetinu a zaokrouhlený na celé číslo dolů. Počet členů zastupitelstva obce na každé volební období stanoví zastupitelstvo obce nejpozději 85 dnů přede dnem voleb do zastupitelstev a zveřejní ho na úřední desce obecního úřadu nejpozději do 83 dnů přede dnem voleb (MVCR: Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014, 2014).

System podávání kandidátních listin upravuje § 21 zákona a náležitosti kandidátní listiny jsou taxativně vymezeny v § 22 zákona. Kandidátní listina musí obsahovat název zastupitelstva obce, označení volebního obvodu, název volební strany a označení typu volební strany, jména a příjmení kandidátů, jejich věk, povolání, část obce kde jsou přihlášení k trvalému pobytu, název politické strany či hnutí, jehož jsou členy, popř. uvedení „bez politické příslušnosti“, pokud nejsou členy žádné politické strany či hnutí. V neposlední řadě musí být také uvedeno pořadí, které kandidát na listině zastává. Dále musí listina obsahovat jméno a příjmení zmocněnce volební strany a jeho náhradníka (MVCR: Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014, 2014). Každý kandidát musí k listině přiložit vlastnoručně podepsané prohlášení, o tom, že souhlasí se svou kandidaturou, že mu nejsou známy překážky volitelnosti, popř. pokud je zde některá z překážek, podmínkou je, že pomine ke dni voleb do zastupitelstva. Dále musí kandidát potvrdit, že nedal souhlas k tomu, aby byl uveden na jiné kandidátní listině pro volby do téhož zastupitelstva. Volební strany i sdružení nezávislých kandidátů předávají veškeré dokumenty registračnímu úřadu nejpozději 66 dnů přede dnem voleb do zastupitelstva obce. Lhůta je pevně daná zákonem a nelze ji prodloužit. Po odevzdání přezkoumává registrační úřad úplnost všech náležitostí v dokumentech. Pokud shledá listinu úplnou a správnou, pak rozhodne úřad o její registraci, pokud by se ovšem v dokumentaci naskytly nějaké nedostatky, pak vyzve úřad stranu či sdružení, aby nejpozději ve lhůtě do 53 dnů před volbami tyto nesrovnalosti opravila. Při neodstranění chyb registrační úřad kandidáta i celou stranu

odmítne. Kandidáti se mohou do 2 pracovních dnů od doručení rozhodnutí odvolat (MVCR: Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014, 2014).

Každá strana či sdružení nezávislých si vytváří kandidátní listinu sama. S tím se pojí i různé způsoby a metody, jak se kandidáti mezi sebou domlouvají na pořadí umístění na listině. Nejčastější postup sestavování pořadí kandidátů se řídí především důležitostí kandidátů pro danou volební stranu a při tom jsou dále zohledňovány i výsledky předešlých voleb. První místo na listině většinou zaujímá „lídr“ strany, který je i potencionálním kandidátem na post budoucího starosty. Na dalších vedoucích místech volebního lístku se objevují aktivnější členové a za nimi následují kandidáti, kteří jsou na kandidátce zapsáni spíše do počtu (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 97).

Rozdíly při sestavování kandidátek můžeme vidět i při porovnání města a vesnice. V malých obcích si strany vesměs vytvářejí vlastní pravidla. Příklady uvádějí ve své publikaci J. Čmejrek, V. Bubeníček & J. Čopík, kteří se danou problematikou zabývali v rámci případových studií. Zjistili, že v některých obcích používali při sestavování kandidátních listin abecední pořadí či losování míst na listině. V jiné obci všichni členové volební strany uvedli v seznamu svých spolukandidátů pořadová čísla, jejichž součet a následný vypočítaný aritmetický průměr stanovil konečnou podobu kandidátní listiny. Další obec použila systém tzv. primárních voleb. (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 97 - 98). Výčet možností jistě není konečný a v každé obci jsou v principech tvorby kandidátních listin jisté odlišnosti.

Struktura hlasu představuje další ze složek volebního systému. Volič má tak k dispozici vícenásobný hlas, což znamená, že může volit tolik kandidátů, kolika členné zastupitelstvo by mělo být zvoleno. Občan má několik možností, buď může označit různé kandidáty napříč volebními stranami, nebo může dát volič hlas celé straně, pak volební strana dostane tolik hlasů, kolik kandidátů stranu zastupuje. Oba postupy lze kombinovat, volič tak může označit celou kandidátku a zároveň může označit další kandidáty z libovolných stran, pro které hlasuje (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 62-63).

Ve volbách do zastupitelstev se používá 5% uzavírací klauzule, jakožto jedna z dalších komponent volebního systému. Český statistický úřad zjišťuje, kolik hlasů bylo odevzdáno pro každého kandidáta na dané kandidátní listině a zvlášť kolik bylo pro každou kandidátní listinu. Úřad dále zjistí celkový počet platných hlasů pro všechny kandidátní listiny, vypadává pak listina, která má méně než 5 % z celkového počtu

platných hlasů vydělených voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobených počtem jejích kandidátů, nejvýše však voleným počtem členů zastupitelstva. Pokud avšak nepostoupí alespoň dvě kandidátní listiny, sníží se hranice 5 % vždy o 1 % až do splnění uvedené podmínky. Princip se opakuje i tehdy, dokud nebude mít zastupitelstvo alespoň 5 členů (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 63).

Posledním prvkem volebního systému je volební formule. V českých podmínkách se používá d'Hondtova volební formule. I zde zpracovává výsledky Český statistický úřad, který vydělí celkový počet platných hlasů, který obdržela postupující kandidátní listina, čísly 1, 2, 3, a dále, tak, aby počet dělicích operací odpovídal počtu kandidátů, kteří jsou na kandidátní listině. Vypočítané podíly jsou seřazeny podle jejich velikosti až do počtu mandátů, které mají být při volbách přiděleny. Pokud nastane rovnost mezi některými kandidáty, rozhodující bude celkový počet hlasů, který získala kandidátní listina, pokud ani pak nebude rozhodnuto, rozhodne los. Aby byly mandáty přidělené konkrétním kandidátům, musí se vydělit celkový počet hlasů odevzdaných pro volební stranu počtem kandidátů této volební strany. Pokud má nějaký z kandidátů nejméně o 10 % více hlasů než je vypočtený průměr, postupuje na první místo. Je-li takovýchto kandidátů více, určí jejich pořadí počet hlasů, který obdrželi od voličů. Kdyby ani pak nebylo určeno, který kandidát získá mandát, přihlíží se k původnímu pořadí kandidáta na kandidátní listině (Čmejrek, Bubeníček & Čopík, 2010, s. 63-64).

2.3 Participace občanů na politickém a veřejném životě

Politická participace občanů se u nás začala znovu svobodně rozvíjet až po sametové revoluci v roce 1989. Základní prvky zastupitelské demokracie, jako jsou svobodné volby, vyjádření svého názoru či účast na různých politických a občanských akcích, se v Čechách uchytily poměrně rychle. Počáteční nadšení postupně klesalo a odráželo se to jak na volební účasti, která byla nejdříve velmi nadprůměrná, tak i na obecním životě občanů. Tento jev byl pojmenován jako tzv. „post-honeymoon effect“ (Dalton, 2000; Inglehart & Catterbergová, 2002; cit. dle Vlachová & Lebeda, 2006).

Zástupci různých teorií demokracie se liší v tom, jaké formy a kolik politické participace je vůbec považováno za přínosné pro její správné fungování. Téměř všichni se avšak shodnou na tom, že účast občanů na politickém a občanském životě je základní podmínkou „zdravé“ demokracie. V dostupné literatuře se objevují i názory, že právě obyvatelé postkomunistických zemí jsou méně aktivní než lidé z „starých“ demokratických zemí. Dále se domnívají, že za malý zájem o politiku může stále nedostatečně rozvinutá občanská společnost a apatie občanů (Vráblíková, 2009, s. 867-869). Důvěru lidí v dnešní politiky samozřejmě nijak neposiluje ani fakt, že narůstá míra korupce a nekalých činností některých politických aktérů. Nespokojenost s fungováním s místní politikou může mobilizovat občany zejména k nekonvenční politické participaci, zatímco konvenční typ participace roste s růstem spokojenosti se systémem (Vlachová & Lebeda, 2006, s. 12).

Zlepšovat vztahy obyvatel s místní samosprávou je nutno na lokální úrovni. V menších obcích mají občané většinou pocit větší blízkosti k zastupitelskému orgánu a také i zastupitelé znají lépe preference občanů a silné a slabé stránky obce. Možnosti na zlepšení komunikace a sounáležitosti obyvatel v obci nabídl R. Sztwiertnia ve své studii. Prvním experimentem je tzv. deliberativní dotazování, které probíhá formou průzkumu veřejného mínění a týká se vždy určitého problému v obci. Jako další možnost se jeví participativní rozpočtování, při němž mohou občané navrhnout, kam alokovat části veřejného rozpočtu. Obě ideje se jeví jako velmi dobré, vedou nejen k lepší transparentnosti veřejných politik a omezování korupčních aktivit zastupitelů, ale i k nalezení smysluplných nápadů na řešení problémů. V Čechách jsem se s těmito participačními praktikami avšak ještě nesetkala a otázkou je, zda by čeští občané měli o tuto možnost vyjádření názoru vůbec zájem. S tím souvisí i další poznatek

R. Sztwiertnii, který se odvolá na výsledky výzkumu CVVM z roku 2013, kde by se až 80 % občanů chtělo podílet na rozhodování o významných místních záležitostech, ale na druhou stranu se většina z nich nezapojuje do místní politiky, nepokoušejí se kandidovat do nějaké politické strany a neúčastní se ani zasedání zastupitelstva. Nejčastějšími politickými aktivitami českých občanů je podle výzkumu sledování politiky v médiích a diskuze na toto téma s přáteli a známými (Sztwiertnia, 2013, s. 2-8). Tento výsledek má vypovídající hodnotu pro náš národ, a to takový, že diskuze mají činy. Další zvláštností, kterou autor zmiňuje, je fakt, že i samotní zastupitelé tvrdí, že účast občanů na místní politice je velmi důležitá a chtěli by konzultovat možná řešení daných problémů s veřejností, ale na druhé straně více než polovina dotázaných zastává názor, že zastupitelé by měli v případě výskytu rozporných postojů a názorů, dělat taková rozhodnutí, která považují za správná bez ohledu na názory místních obyvatel (Szwiertnia, 2013, s. 7).

Problematika politické participace je velmi rozsáhlá a byla zpracována již nespočtem autorů. V práci se zabývám zejména tématy týkající se volební účasti a volebního chování. Pro zpracování práce se inspiroji zejména studii J. Čmejrků & kol. (2009), J. Čmejrků (2013), K. Vráblíkové (2009), K. Vlachové a T. Lebedy (2006). Za přínosnou též považuji knihu L. Linka „Kam se ztratili voliči?“ (2013), která byla i velmi dobře recenzována. Problematika je hojně diskutována i v rámci univerzitní činnosti, zmiňme konferenci pořádanou Ekonomickou fakultou Jihočeské univerzity v roce 2011 na téma „Venkovský prostor – Prostor pro žití nebo pro dožití?“. Pracovníci fakulty použili pro výzkum dotazníkové šetření a dále pomocí matematických a statistických metod zjišťovali mimo jiné i zapojení občanů do politické činnosti, zájem o zasedání zastupitelstva či účast v místních spolecích.

2.3.1 Volební chování občanů

Chování voličů je ovlivněno spoustou osobních faktorů, stimulů, sociálních, politických a ekonomických podmínek jako jsou věk, pohlaví, vzdělání, religiozita a zájem o politiku. Na volební chování působí i další faktory související s fungujícími demokraciemi (typ demokracie, ekonomická vyspělost státu, délka trvání demokracie). Faktory, které působí na aktivitu občanů, specifikuje K. Vlachová a T. Lebeda (Vlachová & Lebeda, 2006, s. 15). Ve studii jsou dále rozebírána data z European Social Survey, ve kterých byly sledovány různé formy nevolebních politických aktivit,

kterými se občané mohou pokoušet zlepšit různé záležitosti v zemi. Seznam všech zkoumaných forem je znázorněn v tabulce č. 1, která porovnává údaje dosažené v naší republice s dalšími 20 státy Evropy. Nejvyšších hodnot v České republice dosáhla možnost kontaktování politiků, úředníků státní správy či místní samosprávy, a to téměř 23 %. Druhou nejčastější aktivitou je podpora koupě zboží z politických, etických a ekologických důvodů, která získala 22,6 %. Další více časté činnosti se pojí s prací v jiné organizaci či sdružení a podepsání petice. Ostatní možnosti jsou považovány za méně časté. Nejméně se podle průzkumu občané zapojují do samotné činnosti politických stran.

Tabulka č. 1: Účast na nevolebních politických aktivitách v Evropě

	Belgie	Česko	Dánsko	Finsko	Francie	Irsko	Itálie	Lucembursko	Maďarsko	Německo	Nizozemsko	Norsko	Polsko	Portugalsko	Rakousko	Řecko	Slovensko	Španělsko	Švédsko	Švýcarsko	Spojené království
Kontaktování politiků	17,8	22,8	17,8	24,4	17,6	22,1	12,4	18,4	14,7	12,8	14,5	23,8	9,6	12,3	18,5	14,6	12,2	12,4	16,5	17,4	18,2
Práce v pol. straně/aktivist. skupině	5,4	4,7	4,1	3,4	4,9	4,7	3,0	3,7	2,9	3,9	3,4	9,4	2,9	4,2	10,3	4,8	3,5	6,1	5,0	7,8	3,4
Práce v jiné org. či sdružení	23,2	15,1	17,3	30,7	17,6	13,8	7,6	16,4	2,8	17,8	23,1	28,1	5,8	4,2	19,1	5,7	2,3	16,7	24,6	17,3	9,2
Darování peněz pol. straně či skupině	9,5	11,6	9,1	6,9	3,0	10,5	3,1	15,0	1,7	9,2	7,9	11,5	9,2	3,9	11,4	2,3	6,5	5,3	6,5	18,1	7,8
Vystavení znaku/nálepky kampaně	7,4	5,0	5,1	15,7	11,5	9,4	7,3	5,2	3,2	5,8	3,8	22,8	2,9	6,5	7,9	2,7	2,1	9,8	10,7	9,4	9,8
Koupě zboží	27,0	22,6	43,8	41,8	28,1	24,6	6,6	30,0	10,5	39,2	25,7	36,7	9,8	6,9	29,7	6,6	9,6	11,6	55,2	44,6	32,3
Podepsání petice	33,9	16,1	28,2	24,0	34,8	27,6	17,4	29,0	4,2	30,4	22,4	37,3	6,9	7,3	27,3	4,7	11,8	24,2	40,8	39,4	40,0
Býkot zboží	12,8	10,8	22,9	26,8	26,6	13,6	7,6	15,8	4,8	26,1	10,4	20,3	3,6	3,4	21,5	8,5	5,1	8,0	32,5	31,4	26,1
Účast na legální demonstraci	8,4	4,6	8,33	2,0	17,9	7,1	11,0	20,9	3,7	10,6	2,9	9,0	1,3	4,3	9,6	4,5	2,7	17,5	6,4	7,9	4,4
Účast na nelegálním protestu	2,4	1,4	1,1	0,3	0,8	0,8	1,8	3,6	0,8	1,2	0,4	0,8	0,2	0,3	1,3	1,5	0,8	1,7	0,8	1,9	0,8

Zdroj: ESS.

Podobnou tematiku probírá i K. Vráblíková, která hledá odpovědi na otázku, proč klesá zájem občanů o politiku, a to tedy zejména v postkomunistických zemích. První předpokládaný důvod poklesu se vztahuje k pozůstatkům komunismu, kdy se občané museli povinně účastnit voleb či pochodovat v průvodech. Po pádu režimu neměli avšak lidé dostatek zkušeností s dobrovolnou participací v politice. Dalším zmiňovaným důvodem je frustrace a apatie, která také vyplývá z povinné participace. Lidé se jednoduše chtějí po těchto zkušenostech nezapojovali. Posledním důvodem, který autorka zmiňuje, je připisování ekonomické transformaci, kdy se politika občanům odcizila (Vráblíková, 2009, s. 868-869).

V rámci studie chtěla K. Vráblíková zjistit, proč se někteří lidé zajímají více o politiku než ostatní a jaké jsou faktory, které je ovlivňují. Pro vysvětlení použila

teorii, která se zaměřuje na zkoumání tří druhů faktorů – individuální zdroje, motivace a sociální sítě. Explanační model zkoumá příčiny poklesu zájmu lidí o politiku. Na tyto otázky existují tři odpovědi: lidé se nemohou zapojovat, nechtějí se zapojovat a nikdo je s problematikou neseznámil (Vráblíková, 2009, s. 871).

První možnost explanačního modelu politické participace vysvětluje autorka na jednoduchém SES (sociálně-ekonomický status) modelu, a zároveň se odvolává na teorie Brandy, Verby a Schlozmana (1995). Podle mnohých studií je prokázáno, že lidé vyššího sociálně-ekonomického statusu participují více. Typickým politickým aktivistou, jehož hlas je slyšet a má tak vliv na místní politiku je „*vzdělaný, bohatý, muž středního věku*.“ (Vráblíková, 2009, s. 873). SES model nedokázal dříve zcela vysvětlit vztah mezi sociálně-ekonomickým statusem a aktivitou v politice. Výše zmínění autoři se ho snažili rozpracovat. Tvrdili, že spojení mezi SES a politikou se týká tří typů zdrojů, a tedy peněz, času a dovedností. Lidé, kteří mají vyšší příjem, mohou snadněji darovat peníze za politickými účely a mají možnost vypadat reprezentativněji. Více se budou zapojovat lidé, kteří mají více volného času, jelikož například účast na politickém mítinku, zpracování kampaně či pořádání jiných akcí, tento aspekt vyžadují. Posledním důležitým faktorem jsou dovednosti a vzdělání. Je zcela logické, že více se angažují lidé, kteří dosáhnou sekundárního či terciálního vzdělání než lidé se základní školou, dále mají i větší znalosti a předpoklady pro pochopení politických principů a mimo jiné jsou to většinou občané, pro které je relativně jednoduché napsat dopis politikovi, projevit svůj názor na internetovém fóru či pronést proslov. Autoři se věnují i dalším kategoriím jako je věk a pohlaví. Při stárnutí jedince dochází i ke změnám hodnot a postojů a je všeobecně dáno, že se více zapojují lidé středního věku. Poslední faktor specifikuje postavení žen v politice. V dřívějších dobách nebyly zástupkyně ženského pohlaví vůbec v politice žádané a uznávané (Vráblíková, 2009, s. 872-874). Volební právo získaly ženy v Čechách až za 1. republiky. Přestože pomalu socioekonomické rozdíly mizí, je všeobecně dáno, že ženy se zapojují podstatně méně než muži. Je to samozřejmě ovlivněno jejich starostmi o rodinu a domácnost, poté přichází období, kdy se vrací zpět do pracovního procesu a tyto změny se musí nejdříve ustálit a děti dospět. Proto se věk většiny kandidujících žen pohybuje mezi 40 - 50 lety. K podobným výsledkům jsem dospěla i v průzkumu v obci Čížová.

Druhý přístup určil jako hlavní determinanty politické aktivity zejména hodnoty, postoje a motivy lidí. Jedním z nejdůležitějších faktorů je jistě samotný zájem o politiku a s tím související znalost politických procesů a přehled o politickém dění, někdy také

nazývané jako tzv. politická angažovanost. V rámci studie dále autorka zkoumala typy postojů jako například hodnocení výkonu daného režimu, politickou efektivitu a pocit občanské povinnosti. Občané hodnotí politiku z různých úhlů; buď jako legitimitu politického systému, která ukazuje do jaké míry je režim stabilní nebo podle politického či ekonomického výkonu konkrétních režimů a politiků. Důvěru občanů v politiky můžeme testovat pomocí Crombachova alfa indexu politické důvěry. V studii K. Vráblíkové jsou prezentovány dvě reakce občanů. Prvním je možnost, že občané jsou spokojeni a tak se budou více zapojovat, protikladem je možnost druhá, která říká, že pokud lidé pochybují o dobrém fungování lokální politiky, donutí je to k činnosti a zájmu tuto situaci změnit. Dalším typem postojů je míra subjektivní politické efektivity. U lidí s vyšším sebevědomím a politickými ambicemi se projevuje vyšší „vnitřní efektivitou.“ Na druhou stranu faktor „vnější efektivita“ měří míru účinnosti participace, kde občané porovnávají jakou sílu má jejich hlas a zda vládu vůbec zajímá, co si myslí (Vráblíková, 2009, s. 874-875). Posledním zkoumaným faktorem je občanská povinnost, kdy lidé považují účast na volbách, zasedání zastupitelstev či činnost v nějaké politické straně za principy dobrého občanství.

Třetí soubor faktorů se snaží odpovědět na otázku, zda to, že jsou lidé členy v dobrovolné organizaci či sdružení, má pozitivní dopad na politickou participaci. Můžeme zde rozlišit tři typy teorií, které by měly tuto hypotézu potvrdit. První typ nám říká, že členstvím v dobrovolných skupinách občané získávají tzv. občanské dovednosti jako je organizování společenských akcí, přednášek či psaní oficiálních dopisů. Druhým typem je popsáno zasazení jedince do sociálních sítí a vztahů, díky nimž může být občan mobilizován k politické akci. Poslední typ teorií, které vysvětlují pozitivní vztah mezi členstvím v organizacích občanské společnosti a politickou participací, je problematika sociálního kapitálu (Vráblíková, 2009, s. 876-877).

Stejně jako K. Vlachová a T. Lebeda i K. Vráblíková používala výsledky z výzkumného šetření. Sledovala, jak si vede Česká republika v porovnání s dalšími postkomunistickými zeměmi na úrovni politické participace. V následující tabulce můžeme vidět, jaké aktivity se zahrnují do činnosti občanů na úrovni lokální demokracie. Pro srovnání uvedla autorka i Francii, jakožto zemi, jejíž obyvatelé jsou v rámci „starých“ demokracií nejaktivnější a naopak Velkou Británii, kde se občané zapojují do lokální demokracie nejméně ze „starých“ zemí.

Tabulka č. 2: Míra politické participace v postkomunistických zemích (v %)

	DE-E	SK	LV	SI	CZ	RU	BG	HU	PL	FR	GB
volení	73	70	72	61	58	56	67	71	46	60	59
podpis petice	61	58	18	33	33	14	10	16	13	76	74
účast na demonstraci	45	23	33	17	21	25	14	5	5	55	14
účast na manifestaci	43	38	28	20	21	19	27	10	6	38	16
dar peněz	65	29	35	23	22	16	22	9	22	48	31
bojkot produktu	38	14	9	14	14	7	3	5	5	49	40
kontaktování politika	17	17	17	13	10	11	8	6	6	23	24
kontaktování médií	13	10	8	9	5	6	4	4	3	14	10
účast na internetovém fóru	4	4	7	5	4	2	2	2	5	6	3
členství ve straně	5	7	2	5	8	3	6	1	1	5	11
celkové pořadí zemí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	-	-

Zdroj: ISSP 2004.

Poznámka: Tabulka zobrazuje podíl obyvatel jednotlivých zemí, kteří se v posledních 12 měsících či ve vzdálenější minulosti podíleli na jednotlivých politických aktivitách. DE-E = bývalá Německá demokratická republika, SK = Slovensko, LV = Lotyšsko, SI = Slovinsko, CZ = Česká republika, BG = Bulharsko, RU = Rumunsko, PL = Polsko, HU = Maďarsko, FR = Francie, VB = Velká Británie.

Nejvíce se celkově zapojují do politického života obyvatelé bývalé NDR, druhými neaktivnějšími jsou překvapivě Slováci. Česká republika se umístila v polovině tabulky, a to na 5. místě. Úplně nejméně se projevují občané Maďarska a Polska, kde téměř 70 % lidí prohlásilo, že se neúčastní žádné politické aktivity, kdežto v Německu je pouze 15 % lidí, kteří se o politickou sféru vůbec nezajímají (Vráblíková, 2009, s. 879).

2.3.2 Volební účast

Volební účast je projevem aktivního volebního práva, čili práva volit. V dnešní době patří volební účast a s ní i související pokles volební účasti, někdy nazýván také jako demokratický deficit, k živě diskutovaným tématům. Pokles volební účasti tíží nejen naší republiku, ale i ostatní země EU. J. Čmejrek se odvolává zejména na neprůhlednost a malou kontrolovatelnost některých institucí a jejich zástupců (Čmejrek, 2013, s. 178). Dále považuje volební účast za důležité kritérium funkčnosti demokratického systému a za klíčový problém zastupitelské demokracie. Občané mají velmi malý zájem o převzetí odpovědnosti v rámci politického procesu. Autor zmiňuje dva přístupy, jak definovat klesající volební účast. První říká, že volební účast a kandidatura občanů je znamením kvality demokracie a její pokles by mohl znamenat

projev demokratického deficitu. Druhý přístup se přiklání k možnosti, že malý zájem o volby je přirozeným jevem, který souvisí se stabilizací demokratické politiky a případné zvýšení by mohlo znamenat nespokojenost občanů s režimem. J. Čmejrek dále v článku zmiňuje, že v posledních volbách účast mírně vzrostla a nejvyšší je podle očekávání u voleb do poslanecké sněmovny a místních zastupitelstev. Tento fakt vypovídá o tom, že „*se občan identifikuje nejen se svým státem, ale i se svou obcí, která představuje jeho přirozený sociální a politický prostor*“ (Čmejrek, 2013, s. 182). Autor dále píše, že zájem o politiku ovlivňuje do jisté míry i velikost obce a politická pluralita. V nejmenších obcích nekandidují obvykle žádné politické strany, pouze nezávislí kandidáti, v jiném případě pokud již v obci vystupují politické strany, stejně jsou jejich kandidátní listiny sestavené zejména z nestraníků (Čmejrek, 2013, s. 181). Ve větších obcích může vzniknout pluralitní systém, uplatňuje se zde vzájemná soutěž a princip vyvažování sil, zároveň mají občané širší výběr kompetentních kandidátů. V malých obcích je dosažení plurality jistým problémem a záleží více na osobních vztazích mezi občany a kandidujícími. Pokud je avšak kandidátů málo či se jejich počet shoduje s počtem volených mandátů, pohybují se volební výsledky na velmi nízkých číslech. Nárůst počtu kandidujících subjektů může být avšak i projevem nespokojenosti občanů s obce (Čmejrek, 2013, s. 181).

Na téma klesající volební účasti napsal velmi zajímavou knihu L. Linek (2013) „Kam se ztratili voliči?“, kde zastává názor, že i když účast na volbách za posledních 20 let klesá, nemusí se jednat hned o krizi demokracie. V České republice je znatelně nejnižší zájem o volby do senátu či do Evropského parlamentu. Lidé za malou účastí hned vidí zkaženou politiku, zbytečné instituce a nízkou kvalitu české demokracie. Autor se snaží vysvětlit teorii volební účasti a k tomu představuje hned několik přístupů, jmenujme například teorii racionální volby, občanských orientací či socioekonomického statusu a zdrojů. Autor se dále zabývá výší volební účasti a snaží se zodpovědět, jak by měla být volební účast vysoká, zdůrazňuje však, že tato veličina je velmi složitým jevem, na který působí spousta faktorů a v jednom státě může být nízká a v dalším vysoká, a to z různých důvodů. Výše volební účasti nezobrazuje tak docela kvalitu fungování daného režimu a ani spokojenost obyvatel. Vysoká volební účast nemusí být nutně dobrá a nízká automaticky špatná. Dosavadní propad z téměř 100 % volební účasti za éry socialismu na dnešních průměrných 60 % považuje za významný, ale nespojuje ho s krizí demokracie. V jedné z dalších kapitol rozebírá voliče a faktory, které je ovlivňují, zmiňuje opět jako autoři předchozí kapitoly faktory

jako jsou věk, pohlaví, vzdělání, příjem, přihlížel ovšem i velikost bydliště. Dále se snaží vysvětlit příčiny poklesu účasti u voleb a navrhuje i řešení na její možné zvýšení (Linek, 2013). Prvním pokusem zvýšení volební účasti by mohla být volební povinnost, kterou navrhoval i prezident M. Zeman, ale jeho nápad byl sněmovnou zamítnut. Prezident se odvolával na země jako je Belgie, Lucembursko či Austrálie, kde je díky volební povinnosti účast až 90% a lidé, kteří nepřijdou k volbám, musí zaplatit pokutu do státního rozpočtu. Dle mého názoru se jedná o krok zpět, povinné volby zde již byly a dá se říct, že výsledek neměl žádnou valnou vypovídací hodnotu. V tisku reagovali na prezidentův návrh někteří politici, například výrok A. Babiše: *"To, že lidi nechodí k volbám, je důsledek politiky, kterou tady vidíme od revoluce. Lidi jsou znechuceni, nevěří politikům a mají s nimi špatné zkušenosti,"* či *„Kdo by si nepřál, aby co nejvíce lidí chodilo k volbám? Já si myslím, že to nemůžeme zařídit tím, že to občanům nařídíme formou zákona a že snad budeme za neúčast vybírat pokuty (...) Je důležité, aby politika lidí neznechucovala,“* okomentoval situaci premiér B. Sobotka (iDNES, Zprávy: Domáci, 2014). Na návrh prezidenta reagovali i známi politologové jako L. Jelínek či L. Mrklas. Oba se domnívají, že povinná volební účast není žádným receptem na pozvednutí kvality demokracie v ČR. *„Dokonce existuje mnoho studií, které ukazují, že ta část voličů, jež pravidelně nechodí volit, je totiž tak frustrovaná, že by volila antisystémové strany, a to často toho nejhrubšího rázu – ať už by to byli komunisté nebo krajní pravice, případně nějaká jiná populistická strana,“* dodal na toto téma L. Mrklas (Parlamentní listy, EU volby 2014, 2014). Linkem navrhnuté další řešení na zvýšení účasti považují již za více smysluplné. Navrhuje, že by voliči mohli mít možnost hlasovat „proti všem,“ pokud nesouhlasí s žádnou kandidující stranou. Snížilo by se tak množství odevzdaných neplatných hlasů a poskytlo by to i cenné informace o nespokojených či protestních voličích (Linek, 2013).

Kromě aktivního volebního práva nesmíme zapomenout ani na pasivní volební právo neboli právo kandidovat. Tuto problematiku řeší velmi podrobně J. Bernard, který vytvořil „Kompletní jmennou databázi kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů.“ Autor čerpal informace zejména z dat Českého statistického úřadu a databáze obsahuje celkem 570 674 kandidátů, kteří kandidovali v letech 1994 - 2010. Databáze má formu datové matice a každému kandidátovi je věnován jeden řádek, kde nalezneme údaje jako jméno, příjmení, rok narození, pohlaví, obec pod identifikátorem ICZUJ, typ zastupitelstva, číslo volebního obvodu, dosažené vzdělání, volební stranu, navrhuující stranu, stranickou příslušnost,

pořadí na kandidátní listině, počet získaných hlasů a volební výsledek. Databáze dokáže určit i kolik kandidátů kandidovalo ve volbách opakovaně. V praxi je databáze plně funkční, i když vykazuje i jisté nepřesnosti, na které autor poukazuje. Autor zdůrazňuje, že již vstupní data ČSÚ mohou obsahovat chyby a nepřesnosti jako: věk kandidátů, správné označení dosaženého vzdělání či pokud se mezitím kandidát přestěhuje nebo vdá/ožení. Databáze také nebere v úvahu kandidáty, kteří nastoupili do zastupitelstva v průběhu volebního období. Databáze je propojitelná i s jinými statistickými údaji týkajícími se komunálních voleb, například s informacemi o volební účasti v komunálních volbách, s informacemi o velikosti obce, socioekonomickými charakteristikami či geografickými informačními systémy s mapovými podklady (Bernard, 2013). Dle dostupných dat bylo zjištěno, že počet kandidátů stále stoupá, jak můžeme vidět v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Počet kandidátů do zastupitelstev obcí v řádných komunálních volbách (1994–2010)

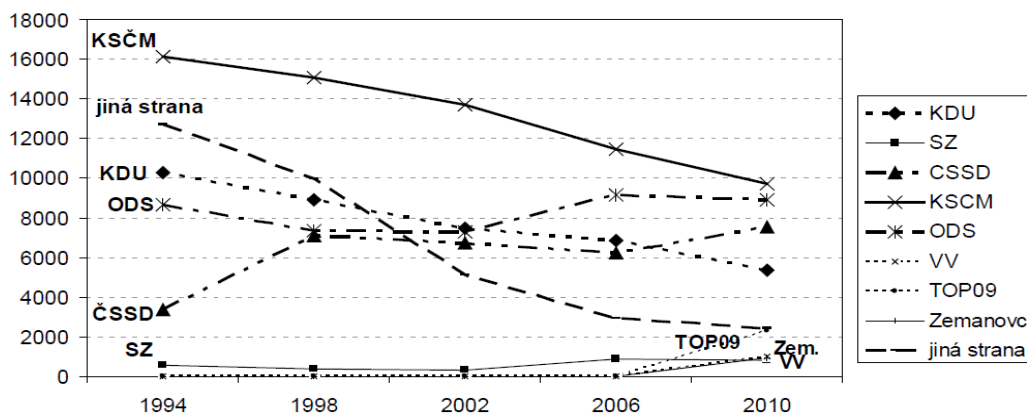
rok	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	145 579	163 659	177 292	185 994	207 885

Zdroj: Kompletní jmenná databáze kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů

Jedním ze zjištěných trendů je nízký, ale stále rostoucí podíl kandidujících žen, přičemž v roce 1994 kandidovalo 21,6 % žen, v roce 2010 to bylo již více než 31 %. Autor dále zdůrazňuje nízký podíl mladých a starých kandidátů, kde zájem obou skupin roste v průběhu let pouze o několik málo procent a pohybuje se mezi 10 – 13 %. Na druhou stranu výrazně přibylo kandidátů s vysokoškolským titulem. Autor se dále zaměřil i na podíl nováčků, znovu kandidujících a dlouhodobě kandidujících. Podle dat z databáze tvoří více než polovinu kandidátů právě nováčci, druhou polovinu zastávají inkumbenti (stávající zastupitelé) a kandidáti, kteří byli v předchozích volbách neúspěšní. Další veličinou, kterou se autor zabýval, byly počty kandidátů podle stranické příslušnosti, zjistil, že největší nárůst nastal v kategorii bezpartijní, kde bylo v roce 1994 téměř 94 000 kandidátů, kdežto v roce 2010 dosáhli počtu téměř 170 000. Viditelný pokles počtu kandidátů byl zaznamenán u „starých“ politických stran jako jsou KSČM a KDU-ČSL. Nárůst můžeme zpozorovat u ČSSD a jiných menších politických stran. ODS je stranou, která si počty svých kandidátů i s menšími výkyvy

udržela (Bernard, 2013). Vývoj počtu kandidátů podle stranické příslušnosti nám zobrazuje graf č. 1.

Graf č. 1: Vývoj počtu kandidátů s konkrétní stranickou příslušností (1994 – 2014)

Zdroj: Databáze kandidátů do komunálních voleb, 1994-2010, založeno na datech ČSÚ

J. Bernard probírá i zapojení různých faktorů, kterými se zabývali již výše zmínění autoři. Autor dospěl díky databázi k zajímavým poznatkům, například, že pořadí kandidátů na kandidátních listinách má zásadní význam pro šanci na získání mandátu a přeskočit přední kandidáty se povede jen malému počtu kandidátů. Nejvíce jsou úspěšní kandidáti, kteří patří mezi stálé a jsou v obci i jinak činní. Dle výsledků mají inkumbenti několikanásobně vyšší šanci na získání mandátu než nováčci. Pokud jsou kandidáti vysokoškoláci, jejich šance se ještě více zvětšují, zejména u lékařů s titulem MUDr. Zajímavostí je i fakt, že straníci se sice umísťují na předních místech kandidátek, ovšem v očích voličů jim jejich stranická příslušnost spíše škodí (Bernard, 2013).

V rámci zkoumání dat pro moji případovou studii jsem došla k závěrům, které se velmi podobají výše zmíněným výsledkům, což nasvědčuje o použitelnosti teorií v praxi.

2.3.3 Občanská participace občanů

Občané se zapojují vedle politických aktivit i do činností souvisejících se spolky a zájmovými sdruženími. Tyto instituce zabezpečují v obci nejen sociální funkci, ale i spravují část majetku v obci a poskytují veřejně prospěšné služby. Vždy ovšem záleží na lidech, kteří se na těchto aktivitách podílejí. Některé spolky jsou natolik aktivní, že se promítají i do politické sféry tím, že vytvoří vlastní politickou stranu, či stranu nezávislých kandidátů a tím se snaží ovlivnit politiku na lokální úrovni a získat tak větší finanční příspěvky. V českých obcích fungují různé typy spolků, mezi nimiž jsou nejčastěji dobrovolní hasiči, myslivci, zahrádkáři, včelaři, svaz žen nebo tělovýchovná jednota Sokol.

Bohužel malý zájem občanů o členství a stárnoucí členové zapříčiňují postupný úpadek činnosti těchto organizací, který má špatný dopad na kulturní život lidí v obci. Příčinou by také mohl být nedostatečný výdělek z pořádaných akcí, malá finanční podpora zájmové činnosti místní samosprávou a neustále složitější administrativa a zákonodárství. Řešením by mohla být větší podpora obce jak z propagační tak finanční stránky.

Výše zmíněné organizace jsou většinou nestátními neziskovými organizacemi. Neziskový sektor má v českých zemích bohatou tradici, která byla zpřetrhána v době po sobě jdoucích totalitních režimů – fašistického a komunistického, kdy byla aktivita občanů značně nežádoucí. V dnešní době tuto sféru reprezentují zejména nestátní neziskové organizace, které se znovu začaly masově rozvíjet u nás od roku 1990. Na počátku demokratické éry existovalo asi 3 800 občanských sdružení, jejichž počet se v následujících letech mnohokrát znásobil a zastavil se až kolem roku 2000. Aktuální počet organizací přikládám v příloze č. 1.

Podkladem pro zakládání nových organizací, bylo vytvoření potřebné legislativy, zejména zákona č. 83/90 sb. o sdružování občanů, který vymezoval přesná práva a povinnosti občanů v této oblasti. Proto, aby mohly dlouhodobě fungovat, není ovšem zapotřebí pouze vhodného zákonodárství, ale i idea, která spojí lidi se stejnými zájmy, dále musí členové nalézt stabilní finanční zdroje a neposlední řadě podnítit v členech aktivitu potřebou pro fungování organizace.

Neziskový sektor tvoří organizace, které jsou založené na jiných motivech, než je ekonomický zisk. Veškeré případné zisky jsou určeny na financování činnosti a členové si tak případné zisky mezi sebou nerozdělují jako tomu je u firem. NNO jsou

nezávislé na státu a zabezpečují služby téměř ve všech zájmových oblastech. Jedná se především o služby v sociální oblasti, v oblasti vzdělávání, zdravotnictví, vědy a výzkumu, kultury, životního prostředí, tělovýchovy a volného času – rekreace. V České republice převládá oblast sportu, kultury a volného času, jakožto živý odkaz dědictví sociálního socialismu, kdy stát zajišťoval veškeré služby.

NNO můžeme rozdělit na dva základní typy podle jejich prospěšnosti – vzájemně prospěšné a veřejně prospěšné organizace. V našich podmínkách je avšak poměrně obtížné stanovit definici, která by přesně vymezovala oba typy a i samotný pojem prospěšnost, jelikož se v praxi oba typy velmi prolínají (Novotný, 2008, s. 57 – 58; Vajdová, 2003, s. 5 - 6).

Vzájemně prospěšná organizace je založená na členské základně a sleduje především zájmy a prospěch svých členů. Tyto organizace se snaží být co nejméně závislé na veřejných rozpočtech a vyhledávají alternativy samofinancování, mezi něž patří například prodej vlastních výrobků a služeb a pronájem nemovitostí. Dalším velkým zdrojem je dobrovolná práce členů organizace. U tohoto typu je poměrně jednoduché skloubit hlavní a doplňkovou činnost. Do skupiny řadíme zejména občanská sdružení, zájmová sdružení právnických osob a profesní komory (Novotný, 2008, s. 61 – 62; Vajdová, 2003, s. 10).

Veřejně prospěšné organizace se zabývají především veřejně prospěšnou činností a na rozdíl od předešlého typu jsou již podstatně více závislé na veřejných zdrojích, grantech z nadací a dotací. Dotace jsou poskytovány čistě účelově a jejich využití je časově omezeno, většinou na jeden rok. Tyto finanční prostředky poskytují jak české tak zahraniční, především americké, nadace. Avšak po vstupu České republiky do Evropské unie, jsme se zařadili mezi „relativně bohaté země“, kvůli čemuž se zahraniční nadace přesunuly dále na východ, což do jisté míry ztěžuje získávání dalších financí potřebných pro chod instituce. U veřejně prospěšných organizací se již hůře kombinuje hlavní a komerční činnost, pro něž jsou vytvářeny speciální projekty, které sice přinášejí peníze, ale také odvádějí od hlavního poslání. Tato skupina zahrnuje především obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, politické strany a hnutí a registrované církve a náboženské společnosti.

Několik nejvýznamnějších typů neziskových organizací, které v České republice působí, byly vyjmenovány již výše. V následujících odstavcích jsou podrobněji představeny (Novotný, 2008, s. 62; Vajdová, 2003, s. 10).

Spolek (Občanská sdružení do 31. 12. 2013)

Jedná se o spolek fyzických a právnických osob, který vzniká za účelem realizace společného zájmu a základním znakem je široká členská základna. Sdružení se zakládá předložením dvou stejnopisů stanov a návrhu na registraci. U registrace musí být minimálně 3 lidé, z toho musí být alespoň jeden starší 18 let. Ve stanovách musí být přesně stanovené podmínky členství a práva a povinnosti občanů.

Spolky tvoří v dnešní době přes 90 % NNO a to hlavně z důvodu, že byly první liberální právní formou, která umožňovala občanům dobrovolné sdružování po roce 1989. Jedná se hlavně o spolky myslivců, dobrovolných hasičů, včelařů, zahrádkářů, rybářů, fotbalistů ale sociální a vzdělávací služby. Zástupci celorepublikových spolků jsou například Armáda spásy, Bílý kruh bezpečí, Arnika a Český červený kříž.

Občanská sdružení byla do minulého roku upravována podle zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů, od 1. 1. 2014 je definice spolku uvedena v novém občanském zákoníku č. 89/2012 v Oddílu 2, Pododdílu 2 – Spolek v § 214-302. Agendu občanských sdružení vedlo do konce roku 2013 Ministerstvo vnitra ČR, od ledna letošního roku byla agenda převedena pod správu rejstříkových soudů. Podle nového zákona musí název spolku obsahovat slova „*spolek*“ či „*zapsaný spolek*“ případně zkratku „*z.s.*“. Činnost spolku je definována v § 217 jako hlavní, která vede pouze k uspokojování a ochraně zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen a vedlejší činnost, která podporuje hlavní činnost, hospodárné využití majetku či reinvestice do činnosti spolku (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 214-302; Novotný, 2006, s. 57; Vajdová, 2003, s. 10, 17).

Obecně prospěšná společnost

Tento subjekt poskytuje obecně prospěšné služby uvedené v zakládací listině všem za stejných podmínek. Tato skupina NNO jednala až do konce roku 2013 v souladu se zákonem č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon avšak od 1. 1. 2014 již neplatí a tak zákon nebude moci být dále aktualizován, tzn., nebudou moci vznikat nové o. p. s. Nicméně stávající obecně prospěšné společnosti se po 1. 1. 2014 i nadále řídí tímto předpisem. V souladu s NOZ má obecně prospěšná společnost právo změnit svoji právní formu na ústav, nadaci nebo nadační fond (viz. § 3050 NOZ), (zákon č. 248/1995 Sb. o obecně prospěšných společnostech; Koordinační uskupení NNO Vysočiny, 2014).

Nadace a nadační fondy

Nadace jsou zakládány jako účelová sdružení majetku zřízená za účelem dosahování obecně prospěšného cíle, kterým se rozumí zejména rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek a tradic a rozvoj vědy, vzdělávání, tělovýchovy a sportu. Nadace a nadační fondy byly dříve upravovány podle zákona č. 227/1997 Sb. o nadacích a nadačních fondech ve znění pozdějších předpisů, avšak stejně tak jako u spolků a obecně prospěšných společností, přešla právní úprava také pod nový občanský zákoník v § 306 – 396. Nadace může podnikat, pokud podnikání představuje pouhou vedlejší činnost a výtěžky podnikání slouží jen k podpoře jejího účelu. Dále může provozovat vedlejší činnosti, jako jsou pronájem nemovitostí, pořádání loterií, tombol a veřejných sbírek, pořádání kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí. Mezi známé nadace patří v ČR například Kapka naděje, Nadace Terezy Maxové, Nadace Charty 77, Naše dítě (Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 306 – 396; Neziskovky: Přehled základních typů NNO v ČR, 2010).

Církev a náboženské společnosti

Tato skupina je založena pro potřeby obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu. Představuje právo občanů na projev a šíření náboženství nebo víry. Církev jsou stanoveny zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Při registraci musí být nejméně 10 000 zletilých osob s trvalým pobytem ČR (3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností).

Zájmová sdružení právnických osob

Zájmové sdružení právnických osob je typ sdružení, který mohou založit jen právnické osoby a to minimálně dvě. Je upraveno občanským zákoníkem v platném znění v § 20f – 20j. Právnické osoby mohou vytvářet zájmová sdružení právnických osob k ochraně svých zájmů nebo k dosažení jiného účelu. Jedná se zejména o činnosti v oblasti podpory obchodování, sportu, technologií, zemědělství atd. Typickým příkladem je Zájmové sdružení právnických osob Prácheňsko, které se snaží o lepší koordinaci rozvoje mezi samosprávami a státní správou, zvyšuje informovanost občanů

o institucích v regionu a podporuje různé akce a projekty. Dalším příkladem je Zájmové sdružení právníků osob Střední Pošumaví, které se nachází v bývalém okrese Klatovy a sdružuje okolní obce. Jako poslední zmíním Svaz měst a obcí České republiky, jehož činnost je založena zejména na aktivitě starostů, primátorů a členů zastupitelstev obcí, kteří řeší problémy místní samosprávy (Zákon č. 89/2012 Sb., § 20 f – 20 j; Zájmové sdružení právníků osob Prácheňsko, 2014; Střední Pošumaví, 2014; Svaz měst a obcí ČR, 2014).

Financování NNO

NNO jsou podle typu financování rozdělené do dvou skupin – vzájemně prospěšné a veřejně prospěšné organizace, jak už bylo výše definováno. Více ekonomicky stabilní jsou vzájemně prospěšné organizace, tzv. komerční, které získávají peníze z vedlejší činnosti a umí tak diverzifikovat příjmovou strukturu. Naopak veřejně prospěšné jsou více závislé na darech od jiných osob a z veřejných rozpočtů. Organizace by se měly snažit získávat finanční prostředky z různých zdrojů a tak snižovat riziko úpadku. Možné zdroje financování představuje následující tabulka č. 4.

Tabulka č. 4: Způsoby financování nestátních neziskových organizací

Státní správa a samospráva Nadace a nadační fondy Strukturální fondy EU Zahraniční zastupitelstva	Granty a dotace
Firemní dárci Individuální dárci Veřejné sbírky	Dárcovství
Poplatky za služby Prodej produktů Využití majetku Dividendy z investic Úroky z bankovních účtů	Samofinancování z vlastní činnosti
Členské poplatky Dobrovolná práce členů	Členské příspěvky

Zdroj: Novotný, 2008, s. 60

Místní akční skupiny

Místní akční skupiny (neboli MAS, popř. angl. Local action groups, LAG) sdružují zástupce malých a středních podniků, obcí, neziskových organizací a dalších místních subjektů, které vznikají za účelem dalšího rozvoje regionu a podporují kulturní a společenský život. Toto uskupení se zabývá přípravou společných rozvojových projektů s využitím principů LEADER (Liason Entrée Actions de Développement de l'Economie Rural), který v Evropě funguje již od počátků 90. let. Od roku 2000 se používaly principy LEADER v rámci Programu obnovy venkova Ministerstva pro místní rozvoj, v období 2007- 2013 se stal LEADER čtvrtou osou Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) a spolu se třetí osou tvořil hlavní programy pro financování venkova. Rozvíjí hlavně oblasti sociální péče, sportu a tělovýchovy, vzdělání, přírodního a kulturního bohatství, rozvoje malého a středního podnikání, dopravy, vědy a výzkumu a veřejné správy. V ČR vznikl pod záštitou Ministerstva zemědělství podobný program – LEADER ČR, který fungoval v letech 2004 – 2008 (Ministerstvo zemědělství: Místní akční skupiny, 2014). Od roku 2014 začalo nové programovací období, pro které je zpracována strategie LEADER 2014+, jehož cílem je vytvořit *venkov jako společenství šťastných, spokojených a zabezpečených lidí, kteří udržují a rozvíjejí venkovské hodnoty v kultuře v podnikání i v sociálních vztazích a spolupracují přitom mezi sebou navzájem, ale i mezi svými sousedy doma i v zahraničí* (Národní strategický plán LEADER 2014+). Mezi základní principy metody LEADER patří zejména vytvoření strategie místního rozvoje, vytvoření partnerství mezi již zmíněnými účastníky rozvoje, přístup „zdola – nahoru“, který se používá při realizaci strategií, využívání nových metod, lepší spolupráce aktérů a v neposlední řadě vytváření plošných sítí (Ministerstvo zemědělství: Místní akční skupiny, 2014).

Největší boom v zakládání MAS byl v letech 2005 – 2007 a to hlavně z důvodů zvyšujícího se množství financí, které proudily z EU. V dnešní době funguje okolo 120 MAS, v budoucnu se ovšem má počet ještě zvýšit a tak dojde k celkovému pokrytí venkovského prostoru ČR. S dosud finančně nepodpořenými či nově vznikajícími bude u nás přibližně 150 místních akčních skupin (Národní strategický plán LEADER 2014+, s. 6 - 7).

MAS mohou vznikat na malém území, které je podobné po stránce geografické, ekonomické i sociální a počet obyvatel se pohybuje mezi 10 -100 tis., do něhož jsou

započítávají i menší města do 25 tis. obyvatel. Při vzniku musí nabýt právní subjektivitu, přičemž si mohou vybrat z možností – spolek, obecně prospěšná společnost a zájmové sdružení.

Program vychází z přesvědčení, že pouze místní společenství dobře zná silné a slabé stránky regionu a tak dokáže i lépe a rychleji dané problémy vyřešit. Mezi hlavní činnosti MAS patří vytvoření Integrované strategie území, ze které je pak zpracován Strategický plán LEADER, podle něhož jsou pak MAS podporovány z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Pokud byly MAS vybrány, obdržely dotace na programovací období 2007 - 2013 a následně vybíraly vhodné projekty ke spolufinancování. MAS nezískávají pouze finanční prostředky, ale i vyhláší výběrová řízení, vybírají vhodné projekty, pomáhají při zpracování, ale i kontrolují, zda byly dodrženy všechny podmínky projektu a zda byla vytvořena přesná dokumentace. Podílí se i na představení a propagaci daného projektu veřejnosti (MAS Brána Písecka: Služby, 2014).

2.4 Specifika politického procesu na venkovských obcích

Dosavadní přístupy k vymezení českého venkova jsou značně rozdílné. Sídelní struktura v České republice se vyznačuje hustým a značně roztržitým osídlením s velkým množstvím venkovských obcí. K tomu došlo zejména z důvodů svázání venkova s historickými, politickými, kulturními a administrativními souvislostmi vývoje. V následující tabulce je vidět, že nejvíce obcí se nachází v Středočeském, Jihomoravském kraji a na Vysočině a nejméně v Karlovarském kraji. Největší hustotou obyvatel se podle očekávání vyznačuje Hlavní město Praha, která se ale rozprostírá pouze na necelých 500 km² a tudíž jsou výsledky poněkud zkreslené. Pak je tu ale například Jihočeský kraj, který má 623 obcí, rozkládá se na více než 10 000 km² a hustota osídlení zde dosahuje pouhých 63 obyvatel na km² (Deník veřejné správy: Perlín: Vymezení venkovských obcí v Česku, 2009; Čmejrek & kol. 2009).

Tabulka č. 5: Velikostní struktura obcí ČR

Název kraje	Počet obcí	Výměra v km ²	Počet obyvatel	Hustota obyv./km ²
Hlavní město Praha	1	496	1 246 780	2 513
Středočeský kraj	1 145	11 015	1 291 816	117
Jihočeský kraj	623	10 056	636 611	63
Plzeňský kraj	501	7 561	572 687	76
Karlovarský kraj	132	3 314	301 726	91
Ústecký kraj	354	5 335	826 764	155
Liberecký kraj	215	3 163	438 594	139
Královéhradecký kraj	448	4 759	552 946	116
Pardubický kraj	451	4 519	516 440	114
Kraj Vysočina	704	6 796	511 207	75
Jihomoravský kraj	673	7 195	1 168 650	162
Olomoucký kraj	399	5 267	637 609	121
Zlínský kraj	307	3 963	587 693	148
Moravskoslezský kraj	300	5 427	1 226 602	226
Česká republika	6 253	78 866	10 516 125	133

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (Malý lexikon obcí ČR 2013), 2013

Osídlení místních obcí u nás v porovnání s jinými evropskými zeměmi představuje zajímavý úkaz, a tedy, že téměř 80 % všech obcí je považováno za malé venkovské obce a zabírají kolem 60-ti % našeho území, ale žije v nich pouze necelých 20 % obyvatelstva (Čmejrek & kol. 2009, s. 14).

V následující tabulce jsem zpracovala strukturu malých obcí v ČR, použila jsem hodnoty do hranice 2 000 obyvatel.

Tabulka č. 6: Struktura malých obcí do 2000 obyvatel

Název kraje	Obce		
	do 199	200 – 499	1 000 - 1 999
Hlavní město Praha	0	0	0
Středočeský kraj	234	398	136
Jihočeský kraj	229	208	50
Plzeňský kraj	172	161	47
Karlovarský kraj	16	42	15
Ústecký kraj	50	124	40
Liberecký kraj	32	63	27
Královéhradecký kraj	100	178	36
Pardubický kraj	107	175	44
Kraj Vysočina	335	205	36
Jihomoravský kraj	112	192	104
Olomoucký kraj	44	125	76
Moravskoslezský kraj	13	56	78
Česká republika	1 461	2 012	742

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ (Malý lexikon obcí ČR 2013), 2013

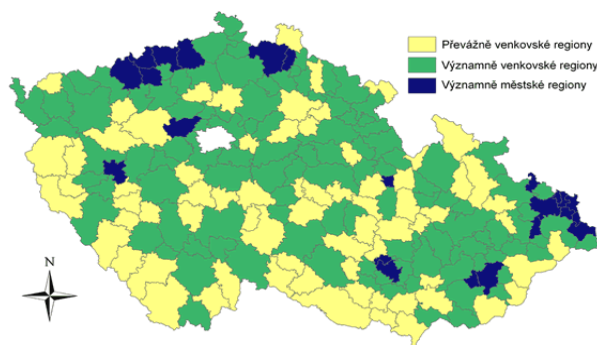
V podobné situaci jsou ovšem i některé ostatní evropské země jako například Francie, Rakousko, Slovensko či Maďarsko, kde se průměrná populační velikost jedné obce pohybuje kolem 1 700 obyvatel. V 60. a 70. letech došlo k integračním reformním změnám obecního zřízení, kterými třeba právě Rakousko snížilo počet malých obcí z 3 200 na necelých 600 v současné době. Existují ovšem i další státy, například Německo, Velká Británie, země Beneluxu a severské země, kde počet obyvatel neklesne pod 7 000, ale může také dosahovat až 60 tisíc, jako tomu je v Litvě nebo Dánsku. Tabulku, která zobrazuje současný počet malých obcí v Evropě, přikládám pro srovnání v příloze č. 2 (Šašinka, 2011, s. 19-20).

Problematikou vymezení venkova a venkovských obcí se již zabývalo mnoho českých i zahraničních osobností (Hampl, Müller 1998; Perlín 2001; Jüptner 2001; Maříková 2005). Téma bylo rozpracováno i v rámci několika studií a konferencí např. projekt *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR* zpracovaný J. Čmejrkem a jeho kolegy, a dále rozsáhlá studie Sociologického ústavu AV ČR, která se zabývá vývojem veřejné správy na venkovských obcích (Čmejrek & kol.: 2009, s. 10).

Výše zmíněnými autory vzniklo několik následujících přístupů. První přístup je založen na ukazateli počtu obyvatel dané obce, který je poměrně často publikovaný a veřejně dostupný. V České republice byl dříve zaběhnut maximální počet obyvatel pro stanovení obce na 2 000. Podle zákona č. 128/2000 Sb. se tento počet zvýšil na 3 000 obyvatel, ke kterému se přiklání i Perlín ve své studii. Tato čísla jsou dána zákonem,

avšak ve skutečnosti se můžeme setkat i s městy menšími než 2 000 obyvatel, naopak některá mají mnohem více a přesto městy nejsou. Nejmenším městečkem je Přebuz v okrese Sokolov, kde žije pouhých 75 obyvatel, což nám dokazuje nejednotnost naší legislativy (Deník veřejné správy: Perlín: Vymezení venkovských obcí v Česku, 2009; Čmejrek & kol., 2009, s. 9; Šašínska: 2011, s. 19-20). Za venkov se dle druhého přístupu považují sídla, která nejsou městy. Poslední přístup zakládal na hustotě zalidnění, a využívá ho i statistický úřad Evropské unie Eurostat a organizace OECD. Ten rozlišuje tři základní skupiny regionů: převážně venkovské regiony, významně venkovské regiony a převážně městské regiony. Obec Čížová, ve které zpracovávám případovou studii, patří nepochybně do skupiny převážně venkovských regionů, jelikož hustota obyvatel je menší než 150 obyv./km² (Deník veřejné správy: Perlín: Vymezení venkovských obcí v Česku, 2009; Čmejrek & kol.: 2009, s. 9).

Obrázek č. 1: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění obcí do 150 obyvatel/km²

Zdroj: Deník veřejné správy; Perlín: Vymezení venkovských obcí v Česku, 2009

Vedle již zmíněných přístupů se také Český statistický úřad snažil o co nejpřesnější vymezení venkova. V roce 2008 zpracovali pracovníci úřadu projekt *Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006*, kde představili následujících 8 variant vymezení venkova:

- Varianta 1** Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel;
- Varianta 2** Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 1 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 100 obyvatel/km²;
- Varianta 3** Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 1 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km²;
- Varianta 4** Venkovským prostorem jsou všechny obce, které neměly statut města k 1. 1. 2007;
- Varianta 5** Venkovským prostorem jsou všechny obce, které nejsou obcemi s pověřeným obecním úřadem a nemají statut hlavního města;
- Varianta 6** Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajských měst;
- Varianta 7** Venkovským prostorem jsou obce do 5 000 obyvatel vymezené multikriteriálně na základě 4 ukazatelů;
- Varianta 8** Z venkovského prostoru varianty 7 byly vyčleněny obce přechodného typu.

Každá z variant byla v dokumentu rozebrána a zhodnocena, avšak vzhledem ke značně odlišnému charakteru sídelní struktury v ČR nebylo možné přesně určit, jaká varianta by se vztahovala na celou naši republiku (Český statistický úřad: Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006, 2014).

Autoři zabývající se komunální politikou (Balík, 2009; Čmejrek & kol., 2010) se shodují v tom, že lokální politické systémy do jisté míry závisí na velikosti obce. Ve velkých městech se poměrně často vyskytují národní politické strany, které si přerozdělují i většinu mandátů. Venkovské obce jsou zcela odlišné v tvorbě lokální politiky, než jak je tomu ve velkých městech. Jsou typické úzkým sociálním prostorem, kde se většina obyvatel zná. S tím se pojí i vysoká personalizace samotných voleb. V menších venkovských obcích je většinou vyšší volební účast, než je tomu v obcích větších či městech.

Nalezneme zde i podstatně menší potřebu velkých parlamentních stran a jejich stranických teorií. Podstatně více se zde vyskytují sdružení nezávislých kandidátů či jiné neparlamentní a regionální politické subjekty. V malých obcích do 1 000 obyvatel nalezneme zpravidla pouze nezávislé a jejich sdružení. Pokud v malých obcích přece jenom parlamentní strany kandidují, jedná se často o optický klam. Mnohdy kandidují nezávislí kandidáti pod hlavičkou politických stran, které však v dané obci prakticky nepůsobí. V některých obcích vstupují do volebního klání nejenom politické strany či nestraníci, ale i další subjekty v podobě zájmových sdružení s velkou členskou základnou (Balík, 2010; Čmejrek & kol, 2009).

3. Metodika práce

Bakalářská práce má charakter případové studie, která se věnuje obci Čížová. V práci jsou použity analytické metody historické, logické a komparační s využitím analýzy statistických údajů. Politická participace občanů je zkoumána prostřednictvím komparace volebních dat. Kromě vývoje volební účasti a volebního chování občanů se pozornost soustředí zejména na formování kandidátních listin. Občanská participace je představena zejména na místní bohaté spolkové činnosti a organizacích, které zvyšují potenciál a prestiž daného regionu.

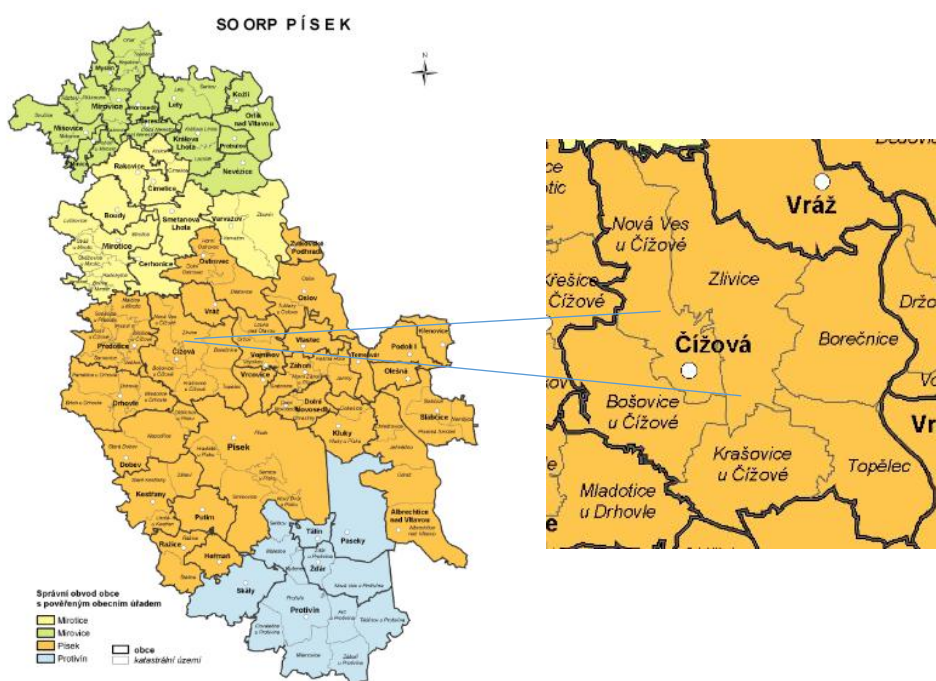
Pro zpracování teoretické části bylo východiskem studium odborné literatury. Hlavní výzkumné otázky vychází ze studií K. Vráblíkové a K. Vlachové a L. Lebedy, kteří se zabývali základními teoretickými východisky evropských volebních systémů. Teoretická část se soustředí zejména na nalezení faktorů, které ovlivňují voličské chování a následně i volební účast. K zpracování literární rešerše je analyzována i platná legislativa, která upravuje obecní zřízení, komunální volby či nestátní neziskové organizace. Zjištěné teoretické poznatky aplikuje autorka na příkladu vybrané venkovské obce Čížová.

Empirická část se opírá o studium dokumentů orgánů místní samosprávy, politických stran, občanských sdružení a dalších subjektů lokálního veřejného života. Jedná se zejména o informační prospekty, místní kroniky, čtvrtletník „Čížovský kurýr“ a informace z webových stránek obce a místních spolků. Pro komparaci volebních dat byly využity údaje z portálu Českého statistického úřadu. Další informace byly získávány prostřednictvím rozhovorů s představiteli územní samosprávy a dalšími aktéry lokálního veřejného života. Práce je doplněna vhodným tabulkovým a grafovým aparátem. Součástí práce je i přílohová část s rozsáhlejšími tabulkami, grafy a fotografiemi.

4. Charakteristika obce

Pro mou případovou studii jsem si vybrala malebnou jihočeskou obec Čížová, která leží 6 km severozápadně od Písku. Je tvořena osadami Borečnice, Bošovice, Čížová, Krašovice, Nová Ves, Topělec a Zlivice a rozprostírá se na území 3 610 ha. Dominantou krajiny je vrch (512 m n. m) s kostelem svatého Jakuba Většího (z roku 1250), odkud je nádherný výhled do krajiny. Čížová je obklopena prstencem lesů, luk, polí a rybníků a ohraničena řekou Otavou (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010, 2013).

Obrázek č. 2: Mapa Písecka – obec Čížová

Zdroj: Český statistický úřad: Mapa správního obvodu, Písek

Obrázek č. 3: Letecká fotografie Čížové

Zdroj: www.cizova.cz/letecke-fotky

K 1. 1. 2014 bydlelo v obci 1 150 obyvatel, z toho 927 dospělých a 223 dětí (Čížová: 2014). Následující tabulky člení obyvatele podle státního občanství, národnosti a věkové struktury dle výsledků zkoumání ČSÚ v roce 2011. Vývoj počtu obyvatel mezi lety 1971 a 2012 je přiložen v příloze č. 3. Tabulky, které znázorňují věkovou a národnostní strukturu, jsou obsahem přílohy č. 4. Z tabulek č. 7 a 8 je možno vidět, že většina obyvatel je české národnosti a žijí zde lidé zejména v produktivním věku mezi 20 a 60 lety. Čížová se za posledních 15 let rozrostla o více než 300 nových občanů.

Čížová se pyšní bohatou historií, přičemž první zmínka o obci je datována v roce 942 v kronice Václava Hájka z Libočan. Od první poloviny 16. století měnila poměrně často svého majitele. Nejdříve patřila královskému městu Písku, který ji získal v konfiskaci v roce 1547, později přešla do vlastnictví osvíceného vzdělance Adama Řepického ze Stříteže, který ji prodal Ferdinandovi I. Dalším vlastníkem se stala Kateřina Šternberková ze Sudoměře, od které ji odkoupil v roce 1560 Jan Deym ze Stříteže, jehož syn Mikuláš přestavěl původní tvrz na renesanční zámek. V 17. století přechází ves z rodiny Deymů do rukou hraběnky Antonie Černínové z Chudenic, čímž se Čížová připojila k drhovelskému panství a stala se tak v roce 1753 majetkem Lobkowitzů, kteří ji vlastnili až do roku 1932 a poté ji prodali rodině Lichtensteinů.

Čížová přišla do povědomí až po přestavění poplužního dvora na zámek. Pro fungování zámku a zajištění nejdůležitějších služeb bylo vystaveno malé podzámčí „V chalupách“. Jednalo se o několik nízkých domů, kde bydlela čeleď s rodinami. Spolu s těmito domky byly postaveny i další budovy v okolí kostela, které plnily funkci sakrálních staveb jako například kaple sv. Barbory, zvonice a domek za hřbitovní zdí, ve kterém bydlel hrobník. V okolních budovách byla zřízená stará škola a hospoda.

Pro rozšíření služeb byl zbudován v průběhu 18. století i špejchar, pivovar a špitál pro staré a nemocné. Špejchar je částečně zrekonstruovaný a slouží k příležitostným kulturním akcím.

Další rozšíření sídelní struktury nastalo v období výstavby tratě kolem roku 1875, se kterou byla zřízena i nádražní budova. Následovaly i další dosud dochované a plně fungující budovy jako například restaurace „U Štálíchů“. Na počátku 20. století byl postaven klášter a o několik let později v roce 1910 i budova malotřídní školy, která plně funguje i v dnešní době. Následovala výstavba honosnějších vil jako například vila „Růža“ a dům kde bydlel ředitel školy č. 21. Obrázky nejvýznamnějších historických budov přikládám v příloze č. 9.

V období socialismu se Čížová dále rozšiřovala a byly postaveny zejména budovy, které zajišťovaly služby a fungování obce. Mezi ně patřil hlavně obecní úřad a pošta, Jednota, areál JZD a STS. V 70. letech byl vytvořen nový územní plán a začaly se stavět rodinné a bytové domy. Totalitní režim však vesnicím moc neprospěl. Výstavby betonových sídlišť ve městech znamenaly postupné vylidňování obcí, a to hlavně z důvodu odchodu mladých lidí za lákadlem městského stylu života. Tento trend se nevyhnul ani Čížové a počet obyvatel se do roku 1990 propadl na pouhých 863. Nejméně obyvatel za posledních čtyřicet let měla Čížová v roce 1994, a to pouhých 817. Kvůli poklesu počtu obyvatel a v tu dobu také malé porodnosti nastal existenční problém místní základní školy, která tehdy měla pouze 25 školních dětí. Místní samospráva si dala za úkol problém razantně řešit. S řešením přišli tehdejší starosta R. Čarek a místostarosta a ředitel školy V. Šálek. Navrhli výrazné investice do podpory bydlení v obci. Obec vytvořila nový ambiciózní územní plán, který zahrnul řadu vhodných ploch do zastavitelného území pro bydlení. Většina těchto pozemků však byla v tu dobu ve vlastnictví státu, s právem hospodaření Pozemkového fondu ČR. Následně přijatý zákon umožnil tyto plochy převést do vlastnictví obce. Obec tak získala velký majetek v podobě rozvojových ploch, který bude moci zúročovat ještě řada dalších generací. Od roku 2000 se Čížová začala dynamicky rozvíjet. Vizí bylo docílit nárůst nad 1000 obyvatel. Obec zainvestovala více než 50 stavebních parcel. Založila Bytové družstvo a s dotační podporou státu postavila nové centrum a další část se samostatnými a řadovými domy. Spolu s členskými vklady do Bytového družstva a vlastními prostředky obce tak bylo v oblasti bydlení proinvestováno v poměrně krátké době přes 100 mil. Kč. Tento nárůst je v porovnání s obcemi podobné velikosti málo vídaný. Po roce 2000 se Čížová na základě těchto kroků stala velmi lukrativní obcí pro bydlení. Zástavba se postupně rozšiřuje až doposud. Zastupitelstvo chce nyní tento trend zpomalit, aby se tak noví obyvatelé adaptovali a postupně začlenili do chodu obce. Dále pak, aby Čížová neztratila svůj osobitý vesnický ráz. Navíc by nadále nestačily kapacity místní školy a ostatních zařízení. V obci bydlelo v roce 2011 něco málo přes 900 obyvatel v rodinných domech, konkrétně v 314 rodinných domech, zbylých 200 občanů obývalo 52 bytových domů.

Zástavba se rozšiřuje i v místních částech Čížové, například v Topělci, kde je již téměř nekontrolovatelná a obec se mění z vesnice na předměstí města Písku a to nejenom velikostně, ale i myšlenkově, jelikož většina nově přistěhovaných pochází

z města a cítí se být více „měšťáky“ nežli vesničany (Rozhovor č. 1 s M. D.; Rozhovor č. 3 s R. Č).

Nejenom Čížová má historické zázemí, ale i osady, které patří pod její správu, se mohou pyšnit zvláštnostmi, jako je například památková zóna v Krašovicích, která se vyznačuje domy ve stylu selského baroka nebo řada kapliček v Topělci, Zlivicích a Bošovicích (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010; 2013).

Čížová ovšem není pouze historickou vesnicí, ba naopak, její každodenní současnost je rovněž zajímavá a pestrá. Představitelé místní samosprávy zastávají názor, že pro každou vesnici jsou nejdůležitější stálí obyvatelé, kteří se aktivně podílejí na chodu obce. Čížová patří mezi velmi příznivě se rozvíjející obce. Je vyhledávaná zejména mladými rodinami, které zde chtějí zapustit svoje kořeny. V posledním desetiletí se velmi rozrostla a vedle obecního úřadu vzniklo nové přirozené centrum obce, kde občané mohou nalézt základní služby jako například lékaře, pobočku pošty, kadeřnictví a kosmetický salon, obchod s potravinami, řeznictví a infocentrum, které poskytuje mnoho zajímavých materiálů, map i knih z regionu a také služby tzv. Czech-pointu. Ve Zlivicích dále funguje místní pekárna, která je široce známá svým „Zlivickým chlebem,“ který byl zařazen i mezi regionální produkty Prácheňska (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010, 2013).

Kolorit obce dotváří rozmanitá spolková činnost, níž se občané Čížové i přespolní aktivně zapojují. Místní spolky mají již dlouhou historickou tradici, jmenujme zde Tělovýchovnou jednotu Sokol, sbory dobrovolných hasičů, sdružení myslivců a spolky zahrádkářů a včelařů. Před pár lety fungoval i svaz žen, který se avšak již rozpadl. Obec spolu se spolky pořádá celou řadu folklorních akcí, mezi které neodmyslitelně patří masopustní rej, oslava příchodu jara vhozením zapálené Moreny do rybníka Skryšov, stavění májky, dětský den, svatojakubská pouť, posvícení či příchod Svatého Martina na bílém koni a zpívání koledí dětmi u vánočního stromku. Každoročně jednotlivé spolky zahrádkářů, myslivců a hasičů pořádají tradiční bály a veselice. Mezi novější zvyky patří například házení vánočním stromkem, Halekačky, sázení stromků v „Aleji otců“, běhochod psů a jejich majitelů, drakyjáda, tancovačka na Rynku a další (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010, 2013).

V Čížové je několik důležitých podniků a organizací, které jistě stojí za zmínění. Vesnice se pyšní Základní školou a školkou, která nedávno oslavila 100. výročí a přestože disponuje menší prostorovou kapacitou i počtem vyučujících, směle konkuruje velkým píseckým školám a to hlavně svým familiárním přístupem

k samotným dětem. Dále zmíním Záchranou stanici živočichů a ptactva Makov, která byla založena manžely Šejnovy v roce 1993 a díky níž je obec celorepublikově známá (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010, 2013).

V obci samozřejmě fungují i pohostinská a ubytovací zařízení. Obě hospody, U Štálíchů a Na knížecí, jsou ryze orientovány na domácí jihočeskou kuchyni a konají se zde i další kulturní akce, oslavy a občasná zasedání spolků. V Čížové nalezneme i menší penzion – U Čarků (Čížová: 2014; Čížová a okolí, 2010, 2013).

Čížová disponuje velmi dobrou dopravní obsluhou, s okolními vesnicemi je spojena silnicemi II. a III. třídy, avšak je poměrně jednoduché najet na rychlostní silnici, která vede z Prahy nebo evropskou silnici E49 ve směru Cheb – Třeboň. Kromě automobilové dopravy, se mohou občané přepravovat i pomocí vlaků a autobusů. Velká většina dospělých občanů a starších dětí jezdí do nedalekého Písku za prací a do školy. Obec bohužel nenabízí velké množství pracovních příležitostí, většina míst je pak hlavně v primárním sektoru v rámci místního zemědělského družstva. V příloze č. 4 je kromě jiných i tabulka č. 9, která znázorňuje rozdělení obyvatel na ekonomicky aktivní a neaktivní a dále je dělí do dalších podskupin. Tabulka č. 10, která je také ve zmíněné příloze, představuje počet dojíždějících pracujících a studentů z Čížové podle vzdálenosti a časového zatížení. Nejčastěji občané dojíždějí do práce a školy v rámci okresu a dosažení cíle jim zabere zhruba půl hodiny.

Čížová patří do několika svazků, jako je například Dobrovolný svazek obcí Severního Písecka, Svazek obcí regionu Písecko a Spolek pro obnovu venkova ČR. V roce 2010 vyhrála Čížová titul Jihočeská vesnice roku, čímž její prestiž ještě stoupla.

Obec se snaží být občanům co nejbližší a tudíž vedle klasického vyvěšení informací na úřední desce má již několik let fungující infocentrum, které je i centrem MAS Brány Písecka. Další, v dnešní době běžnou variantou, jsou webové stránky obce, kde jsou umístěny novinky v oblasti kultury, financování obce či upozornění při výpadech vody, elektřiny atd. Obec již asi 4 roky pravidelně každé čtvrtletí vydává tzv. Čížovský kurýr, který si mohou občané zakoupit na obecním úřadě, v infocentru či v samoobsluze. Zde se také mohou dočíst o plánovaných projektech či se naopak ohlédnout za proběhlými akcemi. Časopis je doplněn o barevné fotografie a rozhovory se známými osobnostmi Čížové. U časopisu vychází i menší brožura, která pokaždé představuje nějakou organizaci či sdružení a její historický vývoj v obci. Na webových stránkách se mohou občané, kteří chtějí být pohodlně informováni, zaregistrovat do tzv. infokanálu, ze kterého dostávají novinky přímo na jejich email.

5. Lokální politické subjekty

Čížová je tvořena několika osadami, ale představuje pouze jeden volební obvod. Hlavním cílem této kapitoly je zodpovězení otázek ohledně zájmu občanů o politické dění, řešení konfliktních situací a zjištění jaký vliv mají noví obyvatelé na fungování místní samosprávy. Podklady pro výzkum byly získávány zejména z údajů o volbách na webových stránkách Českého statistického úřadu. Další informace pro doplnění a vysvětlení některých zvláštností jsem získala z rozhovorů s představiteli místních volebních stran, některými bývalými zastupiteli a dalšími představiteli důležitých institucí v Čížové.

Obec Čížová je velikostně na hranici mezi malými a středně velkými vesnicemi, pro které je typické nízké zapojení politických stran. Výše zmíněné teorie politického procesu na venkovských obcích se potvrdily i v případě obce Čížová. Situace na politické scéně je podle očekávání většinou tvořena nezávislými kandidáty, kteří sestavují v každém období volební kandidátní listinu. V menší míře se objevují i velké národní strany jako ČSSD, KDU-ČSL, KSČM či TOP 09. Parlamentní strany se vyskytovaly téměř ve všech volebních obdobích, avšak dle průzkumu se potvrdilo, že většina kandidujících byla kandidáty bez politické příslušnosti, kteří byli zapsáni pouze pod hlavičkou některé ze stran. Příkladem je rok 2010, kdy byly předloženy tři kandidátní listiny – SNK Pro Čížovou krásnější (15 kandidátů), ČSSD (15 kandidátů) a strana TOP 09 s 5 kandidáty a z celkového počtu 35 kandidátů byl pouze jeden straník TOP 09. Nejvíce mandátů si v Čížové vždy rozdělí sdružení nezávislých kandidátů. Žádná ze zmíněných parlamentních stran není v obci nijak politicky činná a nedisponuje ani žádnou velkou členskou základnou. Nejčastěji kandidovalo v komunálních volbách sdružení nezávislých, které vystupovalo pod různými názvy. Z parlamentních stran se třikrát angažovaly strany KDU-ČSL a ČSSD. KDU-ČSL měla vždy poměrně málo kandidátů a v posledních dvou volebních obdobích se již neukázala vůbec. ČSSD je naopak charakterizována v Čížové čím dál větším počtem kandidátů, ale minimální členskou základnou. Rozbor volebních výsledků pro jednotlivá období je představen v následující kapitole. Aktéři lokální demokracie v Čížové se shodují na názoru, že *„v obci takové velikosti jako je Čížová, rozdělení zastupitelů na strany nesvědčí a narušuje to přátelskou atmosféru ve vesnici.“*

Od revoluce se vystřídali na postu starosty tři představitelé. Zatím nejúspěšnější byl R. Čarek, který spolu s dalšími zastupiteli postavil Čížovou opět na nohy a

vybudoval z ní lukrativní a příjemné místo pro žití. Nastoupil do své funkce v roce 1997 po odvolání poměrně problémového předchůdce.

Aktéři místní samosprávy vybírají vhodné kandidáty. Měli by to být lidé v různých věkových skupinách, s různými druhy povolání a schopnostmi, měli by být něčím významní pro obec, aktivní a kreativní při organizování kulturních akcí. Vhodné kandidáty vybere každý z hlavních představitelů současného zastupitelstva a shodnou se na těch nejzajímavějších, které osloví. Zastupitelstvo utváří před každými volbami plnou kandidátní listinu, přičemž pořadí v horní polovině listiny většinou patří starostovi, místostarostovi, členům rady, kontrolního a finančního výboru. Zbývající místa obsadí další kandidáti dle následné domluvy.

Čížová je tvořena osadami, které mají samozřejmě právo na své zástupce v zastupitelstvu, ne všechny toto právo však využívají. Těmito osadami jsou například Topělec a Krašovice, které jsou typově velmi odlišné. Topělec je rychle se rozvíjející „předměstí“ Písku, které se k Čížové nikdy moc nehlásilo a po revoluci se chtělo od Čížové odtrhnout a vytvořit vlastní samosprávu. Tento nápad navrhovatelé nakonec opustili, z důvodu nenalezení dostatečně kompetentních lidí pro řízení nově vzniklé obce. Osada Topělec by se ráda připojila k Písku, tuto myšlenku ovlivňují zejména mladí nově přistěhovalí obyvatelé.

Naopak osada Krašovice představuje zcela opačný problém a to téměř „vymření“ vesnice. Tato část obce je výjimečná selským barokem, jakožto uznanou památkovou zónou, noví obyvatelé se sem avšak zdaleka nehrnou a původní občané jsou ve velké míře již v důchodovém věku a místní politika je neláká. Osada má v dnešní době asi do 50 obyvatel, přestože je poměrně hustě zastavená. Domy jsou avšak buď prázdné, nebo obydlené pouze sezóně chalupáři. Dochází zde ke štěpení mezi osadami Topělec a Krašovice a ostatními osadami, které patří pod Čížovou. Jedná se ovšem pouze o fázi odcizení, nevznikají tedy žádné významné konfliktní situace.

Zastupitelstvo pořádá zasedání jednou za 2, maximálně za 3 měsíce. Občané se dočtou o konaném zasedání minimálně 7 dní předtím. Kvůli kvalitativnímu průběhu schůze zpracovává starosta pokaždé důvodovou zprávu, ve které zastupitele seznamuje s plánovanými body projednávání. Během zasedání si tyto body může přečíst i přítomná veřejnost na připravené prezentaci. Účast zastupitelů na zasedání zastupitelstva či rady je velmi nadprůměrná. Mnohem menší je již zájem samotných občanů. Na běžných zasedáních je přítomno přibližně 10 lidí. Větší účast je jen tehdy pokud se projednává nějaký problém, který se občanů osobně týká, jako bylo například hlasování o novém

územním plánu. Občané avšak minimálně projevují zájem tím, že si přečtou pozvánku na schůzi a při nespokojenosti s nějakým bodem, hned kontaktují starostu. Z rozhovoru bylo jasně zřetelné, že se starosta nebrání vyřešení situací okamžitě s konkrétními osobami a podle jeho slov „*někdy se problémy vyřeší i tak, že mě občané potkají při venčení psa a nesrovnalosti vyřešíme bez zbytečných průtahů*“. Pokud se nenalezne řešení operativním způsobem, přechází spor k projednání na schůzi.

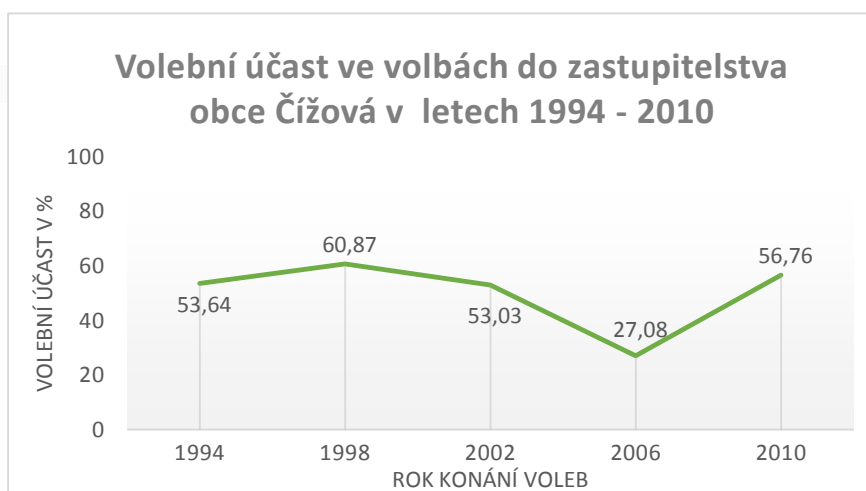
Občané se mohou vyjadřovat i pomocí „malých referend či anket“ jako tomu bylo v případě výstavby nového multifunkčního sportovního areálu. V minulosti bylo podepsáno již i pár petic, ale v konečné fázi nedošlo k žádným dlouhým a nepříjemným hádkám a všechny konflikty byly víceméně po domluvě vyřešeny (Rozhovor č. 2 s T. K.; Rozhovor č. 3 s R. Č.; Volby: Zastupitelstva obcí, 2014).

6. Volební účast

Volební účast je základní formou občanské a politické participace a dá se poměrně jednoduše zjistit.

Účast voličů ve volbách do zastupitelstev je většinou mírně nadprůměrná a pohybuje se mezi 50 až 60 %. V roce 2006 došlo k prudkému poklesu, které bylo nejspíše způsobené vytvořením pouze jedné kandidátní listiny. Volební účast znázorňuje následující graf č. 2.

Graf č. 2: Volební účast ve volbách do zastupitelstva obcí Čížová v letech 1994 - 2010

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Tabulka č. 11: Volební účast v Čížové v komparaci s ČR (v %)

		Poslanecká sněmovna						
rok		1996	1998	2002	2006	2010	2013	
Čížová		72,94	74,03	55,10	59,74	58,90	59,13	
ČR		76,41	74,03	58,00	64,47	62,60	59,48	

		Senát							
rok		1996 (1)	1996 (2)	2002 (1)	2002 (2)	2003(1)	2003 (2)	2008 (1)	2008 (2)
Čížová		23,14	21,31	15,67	27,13	9,83	4,43	30,40	15,66
ČR		35,00	30,60	24,10	32,55	18,44	12,56	39,52	29,85

		Zastupitelstvo krajů				
rok		2000	2004	2008	2012	
Čížová		22,81	20,69	30,40	35,33	
ČR		33,64	29,62	40,30	36,89	

Zastupitelstvo obce						
rok	1994	1998	2002	2006	2010	
Čížová	53,64	60,87	53,03	27,08	56,76	
ČR	60,68	45,02	43,39	46,38	48,48	

EP			
rok	2004	2009	
Čížová	18,08	20,00	
ČR	28,32	28,22	

Prezident			
rok	2013 (1)	2013 (2)	
Čížová	64,34	61,08	
ČR	61,31	59,11	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Z tabulky je zřejmý klesající trend volební účasti na všech úrovních politické vertikály. Volební účast v Čížové značně kolísá ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Zřídka kdy překročila účast v Čížové průměr, který byl dosažen v celé republice. Rozdíly jsou většinou v řádu jednotek, ale například při volbách do obecního zastupitelstva v roce 2006 byl propad oproti celé ČR téměř poloviční, naopak v roce 1998 převýšila volební účast u stejného typu voleb průměr o 15 %.

Následující odstavce věnují rozboru voleb do zastupitelstva v Čížové v letech 1994 - 2010.

6.1 Volby do zastupitelstev v roce 1994

První volby do zastupitelstev v samostatné České republice se konaly v roce 1994. V Čížové se volilo 13 členů zastupitelstva a to ze dvou kandidátních listin. Většina kandidátů byla bez politické příslušnosti, přesněji 13 kandidátů (86,67 %), kteří se dále rozdělovali na hnutí zemědělců (7 kandidátů) a nezávislé kandidáty (6 kandidátů). Druhou stranu představovali 2 zástupci KDU-ČSL. Celkový počet kandidátů tedy byl 15, z toho 13 mužů a 2 ženy a jejich průměrný věk se pohyboval okolo 44 let. Nejmladším kandidátem byl 24-letý R. Čarek, který získal mandát a v roce 1996, po odstoupení bývalého starosty i jeho post. Rozvoj obce v této době stagnoval a snižoval se i počet zde trvale žijících obyvatel. Pod vedením výše zmíněným R. Čarkem se Čížová opět pomalu postavila na nohy a začala se velmi slibně rozvíjet.

Nejstarším kandidátem byl 66-letý F. Gálik. Do voleb bylo tehdy zapsáno 645 voličů a bylo vydáno 346 obálek. Při sčítání hlasů uznali 3 144 platných hlasů, z toho 2 875 pro kandidáty bez politické příslušnosti a zbylých 269 pro stranu KDU-ČSL (Volební výsledky za rok 1994 dle ČSÚ).

6.2 Volby do zastupitelstev v roce 1998

Další volby se konaly na konci roku 1998 a Čížová zažila mimořádný pluralitní boom. Na místní politické scéně vzniklo hned 5 větších či menších politických uskupení, ve kterých vystupovalo 33 zástupců. Tento jev byl spojován ani ne tak s nespokojeností občanů s vedením obce, jako s všeobecným nadšením zakládat nové politické strany a podněty přicházely samozřejmě i z větších měst, kde měly tyto stranické subjekty větší základny. Ze zmíněných 33 kandidátů zastávali většinu muži, a to 28, kdežto žen bylo pouhých 5. Průměrný věk kandidujících se v tomto období ještě o něco zvýšil a pohyboval se mezi 40 až 59 lety. Nejmladším kandidátem byl opět R. Čarek, který byl zastupitelstvem zvolen starostou i v tomto období. Ve volbách získal 312 hlasy a kandidoval se do Sdružení nezávislých. Nejstarší kandidát se jmenoval F. Houdek a bylo mu 72 let.

Po odsouhlasení návrhu na zvýšení počtu zastupitelů, se místo původních 13 volilo již 15 kandidátů. Jako jediní měli plně obsazenou kandidátní listinu zástupci Sdružení nezávislých, kteří získali z 5 201 platných hlasů nadpoloviční většinu, přesných 3 169 hlasů, které představovaly 9 mandátů. Poměrně úspěšní byli i zástupci Sdružení KDU-ČSL a nezávislých. Obdrželi 956 hlasů, což znamenalo vítězství pro 3 kandidáty z celkového počtu 8 kandidujících. Ostatní stranické subjekty jako ČSSD a KSČM dohromady obsadily poslední 3 místa v zastupitelstvu (Volební výsledky za rok 1998 dle ČSÚ).

6.3 Volby do zastupitelstev v roce 2002

Ve volbách do volebního období 2002 – 2006 se hlásilo již o jednu stranu méně, což se projevilo i na počtu kandidujících, jednalo se o mírný pokles z 33 na 30. Mezi kandidujícími bylo 24 mužů a 6 žen, což vykazuje mírný nárůst zájmu žen o politické dění v obci (v roce 1994 – 2 ženy, v roce 1998 – 5 žen). Věk kandidujících se nejčastěji pohyboval mezi 45 a 59 lety.

Nejsilnější stranou bylo opět Sdružení nezávislých, které vystupovalo pod názvem SNK Evropští demokraté a opět jako jediní měli plně obsazenou kandidátní listinu. Členové strany byli především významné osobnosti Čížové (starosta, ředitel školy, místní učitelka, ředitel JZD, místní zdravotní sestra), tito zástupci jsou ve styku s velkým množstvím čížovských občanů a jsou bráni jako přirozeně váženými lidmi. Díky své všeobecné oblíbenosti získali 12 mandátů (3 424 ze 4 514 platných hlasů). Poměrně hodně kandidátů měla i strana ČSSD, ale z celkových 9 zástupců byl pouze jeden jejím opravdovým členem, ostatní byli bez politické příslušnosti. ČSSD získala v těchto volbách 2 mandáty, což představovalo 735 získaných hlasů. Další stálou stranou na politické sféře v Čížové je KDU-ČSL, která zatím vystupovala ve všech zmíněných volebních obdobích, avšak počet jejich zástupců se snížil z 8 na 5, a možná proto získala pouze jeden mandát (308 hlasů). Tuto stranu zastupoval nejstarší kandidát, jímž byl 76-letý F. Houdek. Naopak nejmladšímu kandidátovi bylo 23 let, jmenoval se M. Bartoš a byl zástupcem strany Unie svobody – Demokratické unie, která avšak nezískala žádný mandát, zřejmě kvůli neznámosti a věku již zmíněného člena (Volební výsledky za rok 2002 dle ČSÚ).

6.4 Volby do zastupitelstva v roce 2006

V roce 2006 došlo ke zvláštní situaci, a tedy, že byla vytvořena pouze jedna kandidátní listina pod názvem SNK Evropští demokraté, která měla 15 kandidátů, a tudíž se nejednalo o volby jako takové, protože všichni kandidující dostali mandát. Na tuto anomálii jsem se ptala jak starosty, místostarosty i bývalého místostarosty, všichni mi víceméně řekli, že podle jejich názoru nevstoupila žádná jiná strana do volebního boje, kvůli tomu, že byli občané nejspíš spokojeni s chodem obce a tudíž neměli důvod vstupovat do voleb a ovlivňovat tak činnost již existujícího zastupitelstva. Je otázkou, zda je toto vysvětlení pravdivé či jen ostatní strany nebyly dostatečně aktivní, aby vytvořily opoziční kandidátní listiny. Faktem však je, že ke konci volebního období vyhrála obec prestižní titul „Jihočeská obec roku 2010“, který svědčí o stoupající úrovni obce.

Stranu zastupovalo 11 mužů a 4 ženy a věkový průměr se poprvé za několik let snížil na 42,40 let, s tím, že většině kandidátů bylo mezi 30 až 50 lety. Nejmladším byl 24-letý V. Bláha a naopak nejstarším J. Horažďovský, kterému bylo 63 let.

Jediná kandidátní listina ovlivnila skokově i volební účast, která se propadla z minulých 53 % na pouhých 27,08 %, což představovalo 1 761 platných hlasů (Volební výsledky za rok 2006 dle ČSÚ).

6.5 Volby do zastupitelstev v roce 2010

Poslední proběhlé volební období je znamením velkých změn, hlavní změna proběhla na postu starosty obce, kterým byl až doposud Roman Čarek. I v těchto volbách jasně vyhrál (341 hlasů), avšak místa starosty se vzdal. O starostování neměl zájem ani kandidát na 2. místě, ředitel místní Základní školy V. Šálek, ani V. Bláha. Na scéně se tedy objevil Tomáš Korejs, který získal mandát v zastupitelstvu již jednou v roce 1998, ale musel odstoupit kvůli středu zájmů s výkonem státní správy. Obec se pod jeho „vládou“ rozvíjí podobným způsobem jako v minulých letech. Došlo k zbudování i větších projektů jako například k zřízení multifunkčního hřiště, či revitalizace sadu Benda a zbudování zde odpočinkové stezky.

V tomto období se pluralitní systém opět obnovil a v politickém boji se utkaly tři strany. Původní SNK Evropských demokratů bylo přejmenováno - PRO ČÍŽOVOU KRÁSNEJŠÍ, která měla stejně tak jako v předchozích volbách 15 kandidátů. Strana získala 3 791 z 6 126 platných hlasů, což představovalo 10 zastupitelských křesel. Další v Čížové známou stranou byla ČSSD, která poprvé také plně zaplnila svoji kandidátní listinu a obdržela tak 1 892 hlasů a tomu odpovídající 4 mandáty. Poslední stranou byla zde nová TOP 09, která se svými 5-ti zástupci, obsadila poslední volné místo a získala ho dosud politicky neznámá J. Dupalová, která počtem obdržených hlasů přeskočila i lídra strany.

V těchto volbách se mírně obměnilo osazenstvo zastupitelstva, avšak z velké většiny se zde objevují již minimálně jednou zvolení kandidáti. Nejmladším kandidátem byl 24-letý M. Škrna, který kandidoval za stranu ČSSD, ale své šance v mandátu neproměnil a nejstarším byl opět J. Horažďovský, kterému bylo 67 let. Zajímavý jev nastal v genderovém rozdělení, a to že v roce 2010 tvořily ženy jednu třetinu (12) z celkových 35 kandidátů. Jejich věk se v průměru pohyboval kolem 47 let, což bylo o 7 let více než věkový průměr mužů. V zastupitelstvu je i určitá část stanovena jako opozice a může zvrátit situaci většiny. Opozice má v dnešní době 5 hlasů.

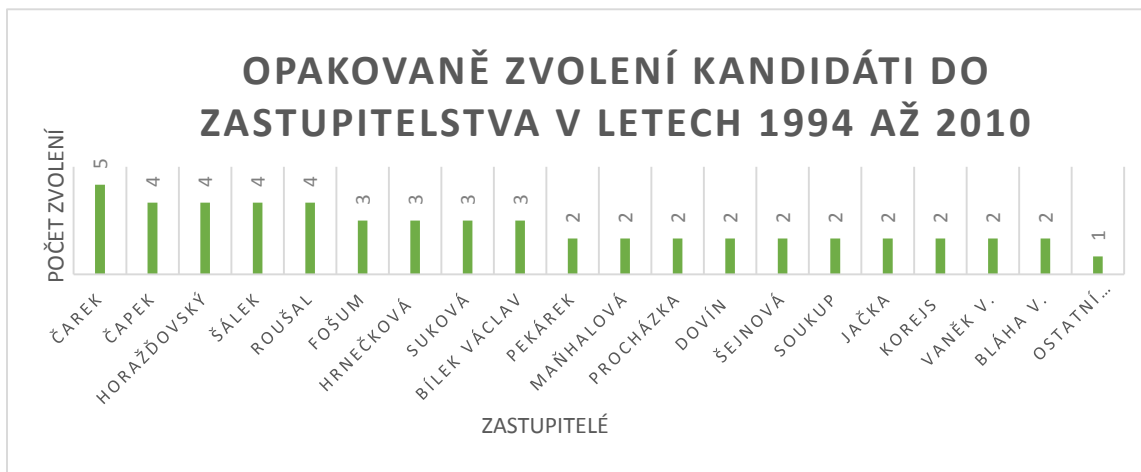
Obec má v plánu několik velkých projektů jako je výstavba tělocvičny, jakožto doplnění prostorů určených k sportovním zájmům Základní školy, ale i pro volnočasové

aktivity místních občanů. Tělocvična by mohla mít i posilovnu, kterou by občané jistě uvítali.

Dle rozboru volebních dat je jasné vidět, že se potvrzují výše zmíněné teorie. Z grafů je možno vyčíst, že většina kandidátů, i přestože jsou zapsáni pod hlavičkou některé politické strany, vystupují jako nezávislí kandidáti. Jedná se zejména o členy ČSSD. Nejlépe je vidět tato situace u voleb v roce 2010, kde bylo sice 35 kandidátů, kteří byli rozděleni mezi SNK Pro Čížovou krásnější, ČSSD a TOP 09, ale pouze 1 z nich byl opravdu členem strany (TOP 09).

Po provedení analýzy volebních dat, lze narazit na fakt, že se hlavní političtí činitelé v obci neustále opakují. Graf č. 3 ukazuje, kolikrát byli kandidáti zvoleni do zastupitelstva. Až v posledních volbách se část zastupitelstva výrazněji vyměnila.

Graf č. 3: Opakovaně zvolení kandidáti do zastupitelstva v letech 1994 až 2010

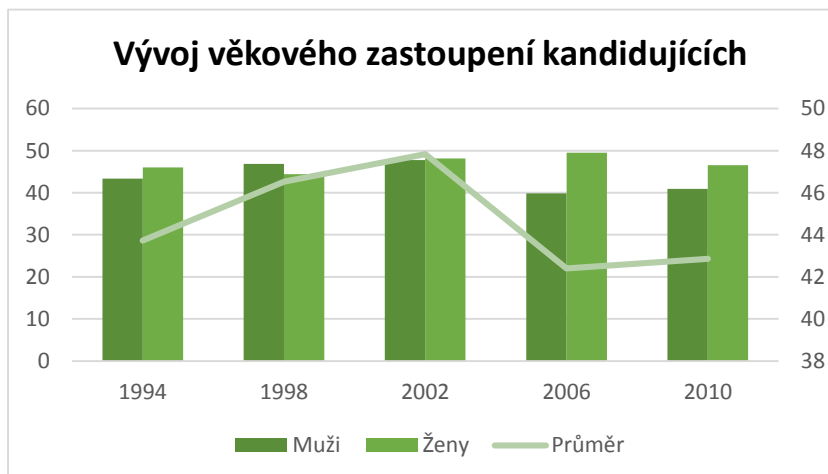

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Následující grafy znázorňují vybrané ukazatele sledované v komunálních volbách v obci Čížová od roku 1994 do roku 2010. První graf č. 4 představuje průměrný věk žen a mužů a věkový průměr všech kandidátů. Z grafu je zřetelné, že téměř vždy vstupují ženy do politiky později než muži. Největší rozdíl nastal v roce 2006, kdy byly ženy v průměru téměř o deset let starší než muži. V posledních dvou volebních obdobích se věk kandidujících mírně snížil.

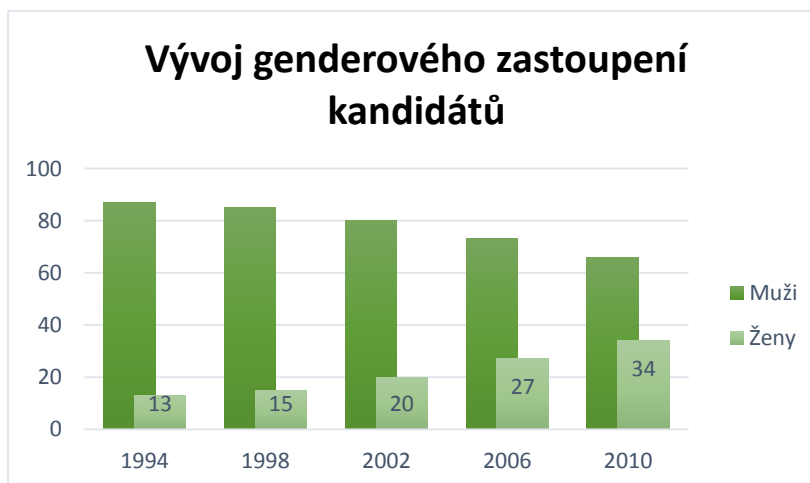
Graf č. 5 zobrazuje zastoupení mužů a žen. Na první pohled je vidět, že se ženy účastní podstatně méně politiky než muži. Může avšak konstatovat, že zájem žen o politiku se v posledních letech výrazně zvýšil.

Graf č. 4 : Vývoj věkového zastoupení kandidujících v Čížové

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

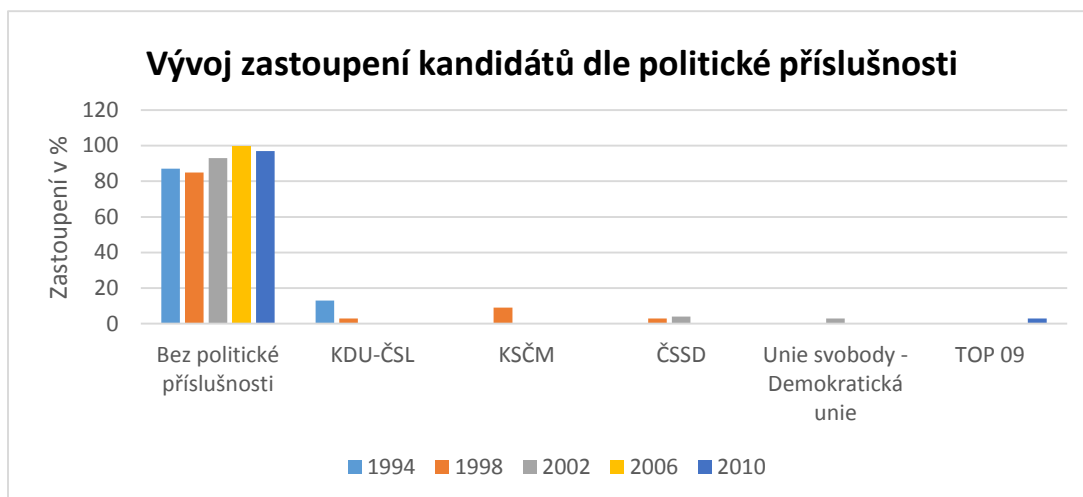
Graf č. 5: Vývoj genderového zastoupení kandidátů v Čížové

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

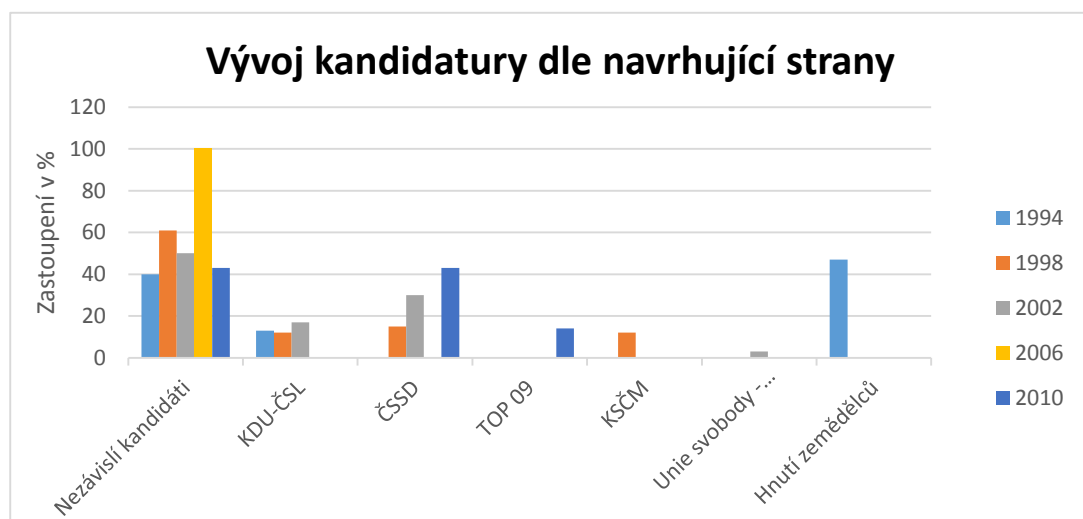
Z grafu č. 6 můžeme snadno vyčíst, že v Čížové kandidují zejména kandidáti bez politické příslušnosti. Ostatní zastoupené strany jsou spíše v marginální míře.

Graf č. 6: Vývoj zastoupení kandidátů dle politické příslušnosti v Čížové

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Graf č. 7: Vývoj zastoupení kandidátů dle navrhuje strany v Čížové

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Z grafu č. 7 je patrné, že nejvíce kandidátů kandiduje pod hlavičkou sdružení nezávislých kandidátů. V současnosti roste zájem o parlamentní stranu ČSSD, která má rok od roku více kandidátů na listě, avšak málokterý z nich je jejím členem. V prvních třech volebních obdobích kandidovala i strana KDU-ČSL, nejednalo se ale o stranu, která by disponovala velkým množstvím členů a v posledních dvou volebních obdobích nekandidovala již vůbec. Ostatní strany kandidovaly do komunálních voleb spíše příležitostně.

Vybrané faktory, které jsou zkoumané v proběhlých volebních obdobích, znázorňují přílohy č. 5 až 8. Podrobný přehled volebních stran, počtu jejich kandidátů a obdržovaných mandátů zobrazuje příloha č. 10.

7. Občanská společnost

7.1 Hasičský sbor

Na rozdíl od ostatních místních částí založili čížovští hasičský sbor úplně jako poslední, a to v roce 1942. Před ním byly založeny sbory již v Paměticích roku 1896, v Bošovicích, Krašovicích a Topělci v roce 1907, ve Vráži v roce 1908 a ve Zlivicích v roce 1928.

Čížová se založením sboru poměrně otálela a to hlavně kvůli tomu, že lobkowitzký velkostatek Drhovel – Čížová měl vlastní ruční stříkačku, hasicí náčiní i dost vlastních zaměstnanců. Někteří obyvatelé Čížové se přesto chtěli hasičskými aktivitami zabývat a tak našli svoje uplatnění v sousedních Zlivicích.

Úvahy o založení vlastního sboru uspíšily v obci Nová Ves – Čížová některé větší požáry, jako například dne 6. března 1935 kdy vypukl požár při plesu v hostinci u Birghanzlů v Nové Vsi a zničil krovy, stodolu, chlív i zásoby píce. Čtyři roky na to vypukl požár v továrně na nábytek u Nováků v Čížové, který se opakoval ještě o rok později.

Dne 10. srpna 1941 rozhodlo obecní zastupitelstvo zřídit podle nařízení okresního úřadu hasičský sbor. Sbor vznikl v lednu 1942. Po požáru v hotelu u Štálíchů v listopadu téhož roku se obecní zastupitelstvo rozhodlo koupit novou stříkačku, avšak z neznámé příčiny shořela 29. dubna 1944 panská stodola, kde byla právě koupená stříkačka přechodně uskladněna. Novou motorovou stříkačku pořídila obec v roce 1949 za 169.594 korun. Od této doby začal sbor již plně fungovat a to nejen při hašení požárů, ale i při požárním dozoru, který vykonávali členové družstva ve všech domech. Dále se rozšířil i fenomén hasičských soutěží, kde se členové utkali v disciplínách požární útok vodou, pořadový výcvik a běh na 100 m.

V letech 1980 až 1984 byl v Čížové vytvořen hasební okrsek, který sdružoval organizace v Čížové, Bošovicích, Borečnici, Krašovicích, Zlivicích, Topělci a ve Vráži.

V dnešní době má družstvo kolem 80 členů a 3 družstva, z toho 2 mužská a jedno ženské, které bylo založeno v roce 2005 a nastartovalo tak opětovný zájem o hasičský sport. Družstvo funguje na bázi velmi přátelských vztahů a členové se scházejí i mimo činnosti sboru. V rozhovoru se starostou sboru A. Dudou a jeho manželkou, která je rovněž členkou sboru, jsem se ptala, jaká je aktivita a s ní související i budoucnost sboru. I tato organizace se před časem potýkala se stárnoucí základnou. Věk jejích aktivních členů se pohyboval mezi 40 až 60 lety. Mladší členové

přistoupili až před pár lety, po útlumu sousedního spolku ve Zlivicích. V místním sboru před přibližně 15-ti lety vytvořili mladí Čížováci své družstvo, které fungovalo velmi dobře. Útlum nastal asi před 5 lety, kdy postupně většina členů odešla do škol, našla si práci či zakládali rodiny a na pravidelné tréninky a následné posezení v hospodě již nezbývalo tolik času. Nový vítr pro družstvo by mohly být jejich děti, pokud by se staly členy.

Oba spolky pomáhají s organizací společenských akcí v obci, účastní se soutěží a zasahují u místních požárů či povodní. Mezi nejvýznamnější akce roku patří dubnový běhochod, stavění Máje, oslava osvobození, Fotbalový Memoriál Pavla Dudy či Posvicenská zábava, kde se soutěží „O nejkrásnější hnětynku.“ Sbor Čížová pořádá i Mikulášskou nadílku pro zdravotně postižené děti v domově PETRA v Mačkově a pro děti v Čížové. Až do minulého roku pořádali i masopustní bál a westernovou soutěž.

S organizací akcí se zabývají zejména starší členové, kteří by rádi zapojili i své mladší kolegy. Největší energii má družstvo tehdy, pokud zvládlo vyřešit nějakou zásadní situaci (např. pomoc při povodních, hašení požárů či záchranné akce). „*Pak ti mladí mají pocit důležitosti a chtějí se více angažovat. Zájem o hasičský sport také nastává tehdy, pokud se objeví mezi mladými osobnost, která dokáže přimět k účasti i ostatní kamarády,*“ řekla A. Dudová. Mladí členové jsou ještě daleko méně aktivní, pokud se jedná o rozdělování funkcí, o které málokdo jeví zájem. Sbor ani nikdy neprojevil iniciativu vytvořit svoji opoziční kandidátku do voleb do místního zastupitelstva, ale mají tam téměř vždy svého člena. Samotní členové si musí volit svůj výbor (starostu, jednatele, pokladníka, hospodáře a další). Schůze sboru se konají před každou velkou akcí a na konci roku je i schůze valné hromady, které jsem se účastnila a konstatuji, že průběh schůze byl profesionálně připravený. Zúčastněným bylo shrnuto celkové fungování sboru v minulém roce, včetně finančních a soutěžních výsledků. Na schůzi promluvil kromě členů výboru i starosta, který poděkoval za pořádané akce a popřál mnoho zdarů i do příštího roku. Dále byl představen i plán činnosti pro rok 2014.

Financování spolku je řešeno zejména příspěvky obce, sponzorskými dary, občasnými brigádami při úklidu obce, členskými příspěvky (kolem 100 Kč/rok/osoba) a z pořádaných akcí. Akce jsou většinou mírně prodělečné, ale tento rozdíl je obec ochotna vyrovnat. Účast občanů na akcích je velmi proměnlivá. Fotografie členů sboru a momenty z jimi pořádaných akcí přikládám v příloze č. 11 (Kapitoly z čížovské historie – Historie hasičských sborů, 2012; Rozhovor č. 5 s A. D.; Rozhovor č. 6 s P. D.; Rozhovor č. 7 s A. D.).

7.2 Myslivecké sdružení Čížová – Zlivice

V minulosti byla myslivost výsadou panovníka a šlechty. Průlom do feudálních výsad učinil až císařský patent z 9. 3. 1848, kdy se právo myslivosti přeneslo na vlastnictví půdy, avšak i nadále byly tyto činnosti určeny zejména bohatším vrstvám obyvatelstva. Ustanovení se vztahovalo i na pozemky občanů sdružené v jedné katastrální obci; obecní honitbu, která měla mít výměru větší jak 115 hektarů souvislé plochy. V roce 1923 byla ustanovena Československá myslivecká jednota, která vytvořila pevný ústřední organizační útvar, zajišťující jednotný postup při výkonu práva myslivosti.

Během druhé světové války bylo podstatně omezeno držení loveckých zbraní, čím byla i myslivost značně pozastavena. Po válce Ministerstvo zemědělství rozhodlo, že honitby, které jsou pod správou podniků Státní lesy a statky budou pronajímány pouze lidovým mysliveckým společnostem. Od této doby byl schválen zákon o myslivosti č. 225, další změnou prošel zákon v roce 1962, kdy vzrostla minimální výměra honitby na 500 hektarů. Tento zákon platil v pozdějších změnách až do roku 1991.

Největšími vlastníky honebních pozemků byli v 19. století Lobkowitzové, později Lichtensteini. V období mezi 1. republikou a rokem 1945 provozovali myslivost hlavně vlastníci půdy, hospodáři a sedláci v Čížové. Například ze Zlivic Kučera, Ševčík, Hesounové, Adamec, Šrůt, Maňhal; z Nové Vsi a Čížové Kozák, Pekárek, porybný Pitra; z Bošovic Bláha; z Borečnice Nosek, Káca, Souček a Sulan; z Topělce Hora a Žák a z Krašovic Levý.

Sdružení má již od jeho založení v roce 1958 stabilních 40 členů. Zájem o členství byl vždy vysoký, ale podle stanov je počet 45 členů konečný, aby tak nedošlo k přesycení honitby. S členstvím se vázala i jakási prestiž a významnější postavení členů.

Sdružení má spíše starší členy, věk aktivních členů se pohybuje mezi 40 až 60 lety a tvoří asi jednu třetinu spolku. Nejmladším členem je V. Lopata, kterému je 35 let a naopak nejstarším zasloužilým členem je J. Melichar, který oslavil 85. narozeniny.

Každý člen musí před přihlášením získat zbrojní průkaz, myslivecké zkoušky a mít vycvičeného loveckého psa se zkouškami. Přednost mají občané z Čížové a jejich děti, popř. ti kteří mají v obci pozemky. Členové nesmí být členy více mysliveckých sdružení, jinak jsou odtud vyloučeni. Pokud je plná kapacita a přesto by měl někdo

z občanů velký zájem na zapojení se ve spolku, pak se může stát hostujícím členem, ale musí zaplatit roční poplatek 8 000 Kč.

V dnešní době má Myslivecké sdružení Čížová a Zlivice více než 2 200 ha, z toho 600 ha lesů. Kromě lesů vlastní i několik rybníků, luk a remízků. Členové mají na starosti kolem 25 krmelců a posedů. V zimě musí myslivci v krmelcích zakrmit a starají se o výkrm malých divokých kachen, dříve i o bažanty. Myslivci mají na starosti i lesnické školky a odstřel škodné zvěře. Kromě myslivecké činnosti pořádají i akce jako jsou střelby, hony, myslivecký den či tradiční a hojně navštěvovaný myslivecký ples s bohatou tombolou. Sdružení poskytovalo dary i dalším spolkům v Čížové, pomáhalo se zábavami a při nějakém významném jubileu věnovalo i odstřel trofejové zvěře.

Členové se schází 4 krát do roka na členské schůzi a jednou ročně na výroční schůzi. Spolek má stanovený výbor, který představuje předseda, hospodář, pokladník a další. Členové výboru jsou voleni tajnou volbou jednou za 5 let. Z rozhovorů s panem V. Dudou, starším členem spolku, či starostou Čížové, který je taktéž aktivním členem, je patrné, že sdružení nemělo nikdy dostatečné ambice vytvořit vlastní opoziční kandidátní listinu, avšak téměř v každých volbách je zastupoval minimálně jeden člen, který získal mandát v zastupitelstvu.

Sdružení je financováno zejména z vlastních zdrojů, není prodělečné, avšak dříve bylo více finančně samostatné a to zejména díky zahraničním hostům z Rakouska, Německa a Francie, kteří každoročně přinesli do spolku více než 100 000 Kč. V dnešní době si členové prosadili odstřel zvěře raději svými členy než cizinci. Starost o zahraniční lovce byla jistě jednou z příčin tohoto rozhodnutí, protože každý host vyžadoval určitou péči od možnosti ubytování, zajištění stravy, vyhledání vhodné zvěře až po doprovod na místo odstřelu. Finance na chod spolku získávají členové i jinými činnostmi například z výlovu rybníků, odchovu kachen, prodeje zvěřiny, menší podíl již mají pořádané brigády, které se konají 1 – 2 ročně. Každý člen ještě musí zaplatit roční členský poplatek, který se pohybuje okolo 1 000 Kč. Jako poslední zmíním pořádání mysliveckého plesu, kde členové vydělají peníze za vstupné a prodej tomboly, avšak po zaplacení hudby a sálu, je tato část méně významná. Fotografie členů mysliveckého sdružení a momenty z pořádaných akcí přikládám v příloze č. 12 (Čížovská kronika; kronika Myslivců vedená M. Dudou, Rozhovor č. 2 s T. K.; Rozhovor č. 1 s M. D.; Rozhovor č. 9 V. D.).

7.3 Český zahrádkářský svaz v Čížové

Otcem myšlenky založit v Čížové organizaci zahrádkářů byl p. Josef Chmela z Čížové. V obecní kronice je zapsáno, že 5. března 1983 se v pohostinství „Na knížecí“ sešlo 15 zájemců. Zájemci, kteří neměli žádný pozemek, si rozdělili 4 ary pozemků, částečně v Zlivicích a částečně v Nové Vsi u rybníka Nesejt. Z rozdělených pozemků byly vytvořeny zahrádkářské osady, které byly oploceny a upraveny. Za předsedu byl navržen pan Chmela, za jednatele pan Keřlík a za hospodářku paní Zelenková. Na podzim téhož roku byla organizace registrována u nadřazených orgánů. Na konci roku 1985 měl svaz již 80 členů.

Od této doby byl spolek velmi aktivní. Pořádali například soutěž „Rozkvetlá ulice.“ Svaz pořádal každé dva roky i výstavu ovoce a zahrádkářských výpěstků, která se vždy konala v restauraci u Štálíchů a měla velký ohlas. Mezi další běžně vykonávané činnosti patřily i schůze, přednášky, brigády při úklidu parků, sušení sena, sklizení ovoce ze sadu Benda, výsadba nových stromků a květin. Svaz dále provozoval kroužek Mladý zahrádkář a pořádal zájezdy a Václavskou zábavu. V roce 1988 se konal I. zahrádkářský ples, který se každoročně opakuje. Součástí plesu byla i velká tombola a účast byla vždy velmi uspokojivá. V roce 1990 přibyla ještě soutěž „Nejlepší jablko Písku“.

V současnosti má ČZO v Čížové 35 členů, ale členská základna se podstatně omladila. Problémem je, že mladší členové zdaleka nejsou tak aktivní jako jejich předchůdci. Až do roku 2001 byl předsedou pan J. Chmela, který převzal funkci pokladníka. Novou předsedkyní se stala paní A. Kolářová a jednatelem S. Mára. Svaz stále pořádá Výstavy ovoce a zeleniny, kterou doplnil i o květiny, kaktusy, léčivé bylinky, exponáty školních dětí a včelařů. Pan Chmela oživil výstavu mečíky a gladioly, jejichž pěstování se dlouho věnuje a nashromáždil již více než 120 druhů.

Minulý rok oslavili zahrádkáři 30. výročí založení. Na památku slavnostně zasadili strom – platan javorolistý u něhož byl umístěn i kámen s pamětní deskou.

Svaz prochází poněkud těžším obdobím a značnou neaktivitou členů. Rozpory v spolku vznikají zejména kvůli pasivitě některých členů. Akce pořádané svazem jsou v poslední době více méně prodělečné a i účast občanů výrazně poklesla oproti ostatním rokům. Na vině je ovšem i malá propagace pořádaných akcí. Fotografie z akcí přikládám v příloze č. 13 (Kapitoly z čížovské historie - Historie a současnost ZO ČZS v Čížové).

7.4 Včelařský spolek pro Čížovou a okolí

Nejdříve byli včelaři z Čížové a okolí organizováni v Písecké včelařské jednotě, s níž zajišťovali styk někteří místní pokrokoví včelaři, jako byl řídicí učitel František Šedivý z Čížové nebo rolník Josef Forejt z Nové Vsi. Samotný včelařský spolek byl založen v roce 1937. Tehdy se sešlo 33 včelařů a šlo o chovatele ze Zlivic, Nové Vsi, Vadkovic, Třebkova, Pamětic, Bošovic, Krašovic, Šamonic a Borečnic. Prvním předsedou se stal Josef Havlátko.

Spolek si pronajal pokusný včelařský pozemek, kde postavil úly. Činnost se ovšem nezaměřovala pouze na vlastní chov včelstev, ale staral se i o zlepšení včelí pastvy, kvůli které vysázeli akáty u hřbitova a lipovou alej v Nové Vsi. Později si spolek od fary ještě pronajal pole za školou a pěstoval zde včelařské plodiny. Včelaři se scházeli až do roku 1938, kdy oslavili 20. výročí a k této příležitosti byla vytvořena i pamětní deska. Včelaři se stejně tak jako ostatní spolky aktivně účastnili společenského života. Významným byl zejména včelařský ples, který se konal až do konce 70. let. Dále pořádali odborné přednášky a výstavy pro veřejnost.

V 60. letech byla do zasedací síně Okresního národního výboru jako orgánu státní správy svolána 1. okresní konference Československého svazu včelařů za účelem sestavení a volby 1. okresního výboru ČSV v Písku. Ve výboru byli později i někteří čížovští včelaři jako například Antonín Fučík, Zdeněk Karas, Jaroslav Havlín či Václav Mála, který v současné době vykonává funkci předsedy. Jaroslav Havlín byl také významnou osobností v tomto oboru. Vystudoval školu učitelů včelařství v Praze a později založil Gene-banku slovinské kraňské včely. Za jeho dlouholetou činnost mu byl udělen Českým svazem včelařů o. s. čestný odznak in memoriam „Zasloužilý včelařský pracovník.“ V jeho šlápějích jde jeho dcera Jaroslava Olžbutová, která převzala jak včely, tak i chovnou stanici. Pan Havlín do konce svého života pořádal včelařské dny, kde přednášel a ukazoval chov včelích matek.

Spolek se v dnešní době již tolik neangažuje a to zejména kvůli stárnoucí členské základně a nezájmu mladších občanů. Jednou z mála akcí, které včelaři v obci pořádají je „Medobraní“, kterým prováděl inženýr Forejt. Zvýšení povědomí veřejnosti o včelařství se snaží i Evropská unie grantovým programem rozvoje venkova a krajiny. Tuto možnost využili například v Třeboni, tím že zde Český svaz ochránců přírody vytvořil Včelařský kroužek. Fotografie přikládám v příloze č. 14 (Kapitoly z čížovské historie - Z historie včelařství na Písecku, 2011; Včelařství Havlín, 2014).

7.5 Svaz žen a Klub maminek

Jako skoro v každé obci v socialismu fungoval Český svaz žen. První zmínka v místní kronice je zapsána 1980. V té době bylo registrováno 136 členek a předsedkyní svazu byla zvolena M. Houdková, jednatelkou M. Jídlovcová a hospodářka se jmenovala R. Pilná.

Členky prováděly rozmanitou činnost, pomáhaly místnímu JZD při pracích na poli, sbíraly papír, oblečení i léčivé byliny. Pořádaly i kurz šití a vaření pro děvčata a ženy. Svaz organizoval dokonce i Společenský ples. Ženy jezdily každoročně na poznávací výlet po Čechách.

Spolek se před několika lety ale rozpadl, příčinou byl přirozený generační problém. Většina členek byla starších 60-ti let a o organizování větších akcí již neměla takový zájem a těch několik mladších žen nebylo dostatečně aktivních.

Ve stejné době, v roce 2009, kdy zanikl Svaz žen, byl založen Klub maminek. Jednalo se o neoficiální spolek, kde se scházely maminky na rodičovské dovolené s dětmi různého věku. Klub je ideálním místem k navázání nových přátelství a aktivní trávení volného času.

Děti si v klubu hrály s různými hračkami, maminky jim předčítaly z knížek, učily se básničky, říkanky, písničky, vyráběly a jezdily na výlety. Když si děti hrály, maminky měly čas na společné povídání a přitom mohly ochutnat něco z doneseného občerstvení. Pro maminky byly připravené i odborné přednášky na téma dětských masáží, zdravé výživy a dalších.

Klub se scházel každý týden. Byl vedený jednou z novějších obyvatelek Čížové D. Kozlovou a kolegyní P. Malkusovou. Maminky byly z této možnosti nadšené a scházelo se jich okolo 10 až 15. Klub bohužel asi před rokem přerušil svou činnost, a to kvůli tomu, že děti již povyroستly a každé má svůj režim a zájmy a je již velmi těžké dohodnout se na určitém čase, kromě toho některé ženy již nastoupily do zaměstnání. Maminky se avšak neoficiálně schází dál (Klub maminek Čížová: 2014).

7.6 Základní škola a mateřská škola v Čížové

Škola je zajisté velmi důležitým místem, které občany spojuje. Čížovská malotřídka je možná menší, ale má stále svoje kouzlo a mají o ni zájem rodiče z blízkého i vzdálenějšího okolí.

První zmínka o školství v Čížové pochází z druhé poloviny 17. století, kdy nechal zavést tzv. farní školu Mikuláš Deym. Škola byla provozována nejdříve v hostinci U jelena (dnešní Na Knížecí), poté v bývalé poustevně u hřbitova a mezi léty 1840 a 1900 v bývalé panské hospodě. Škola se potýkala s kapacitními problémy a to jak kvůli nedostatku učitelů a malým třídám, tak i kvůli velikým počtům žáků, který přesahoval v některých letech 400 dětí. Takovýto počet velmi ztěžoval výuku. Řešením bylo žáky rozdělit do více budov v částech obce. Kolem roku 1875 bylo všem jasné, že je nutné postavit novou budovu školy. V roce 1880 byly zhotoveny a schváleny plány, ale stavělo se až v roce 1909. V této době vedl školu pan ředitel V. Fritz, který se i nejvíce zasloužil o její výstavbu. Po roce již budova stála a byla plně připravena k provozu. Dalším významným ředitelem a učitelem byl pan F. Šedivý, následoval ředitel Vokurka a posledním ředitelem a pro mě zcela nezaměnitelnou osobností je ředitel V. Šálek, který do své funkce nastoupil v roce 1980, a spolu se svou manželkou oddali celý život čížovským dětem, za což jim patří vřelý dík. V letech 1990 až 1993 proběhla rozsáhlá rekonstrukce a došlo k rozšíření kapacity. V budoucích letech chce obec zřídit novou školní tělocvičnu, která by fungovala i pro veřejnost. Obec má hotový projekt i stavební povolení, ale žádost o dotaci z ROP Jihozápad byla v roce 2009 neúspěšná. Do teď nenašla obec vhodný program na její financování.

V průběhu 20. století se počet žáků podstatně snížil a na počátku 90. let navštěvovalo školu dokonce jenom kolem 25 dětí. V dnešní době se počet pohybuje okolo 50 školních dětí a zhruba 30 dětí z mateřské školky. Zájem o místní školu značně stoupá a tento rok musel pan ředitel u zápisu do školky dokonce z 25 zájemců, 15 odmítnout. Pro spravedlivý výběr byl použit dotazník, ve kterém rodiče museli vyplnit několik otázek. Mezi otázkami se objevily například, zda by dítě chodilo po celý den do školky, zda zde už má staršího sourozence či jestli rodiče uvažují o tom, že budou děti navštěvovat následně i místní školu. Za otázky byly udělovány body, které rozhodovaly o přijetí či nepřijetí dítěte do školky.

Jak už bylo řečeno, škola patří mezi menší, ale přesto se snadno vyrovná úrovni městských škol a i míra mimoškolních aktivit je postupně rozšiřována. Ve škole jsou

nabízeny kroužky typu hraní na flétnu, přírodovědný, výtvarný a taneční kroužek, dále sportovní hry či výuka angličtiny.

Škola je jako veřejná instituce financována z krajských zdrojů, ze kterých jsou financovány mzdy zaměstnanců. Obec přebírá provozní náklady ve výši 650 000 Kč za rok. Škola si kromě poplatku za mateřskou školku (120 Kč/měsíc) a stravného neúčtuje žádné další poplatky.

To co ztěžuje místnímu řediteli jeho práci, jsou stále náročnější požadavky na administrativu a nutnost zpracování finančních výročních zpráv, či plánu chodu školy. V roce 2003 se navíc musela škola stát příspěvkovou organizací, s čímž se administrativa ještě rozšířila a prodražila. Ředitel působí i jako učitel 1. a 2. tříd, a jeden čas byl i místostarostou a trenérem v Sokolu.

Dle jeho názoru jsou děti stále průměrně aktivní, ale někdy je na ně až příliš velký tlak dnešní doby a rodičů, kteří je přihlašují do velkého počtu kroužků a dalších aktivit. Podle učitelky M. Šejnové se aktivita dětí projeví podle výchovy rodičů či učitelů ve škole a říká: „*Jak chceš, aby se chovaly děti, chovej se i ty!*“ „*Je naprosto logické, že pokud budete dítě nutit například, aby četlo knížky, a vy to sami neděláte, tudíž ani ono to doma nemá od koho odkoukat a číst nebude.*“ Kromě aktivních dětí má škola i poměrně aktivní rodiče, kteří chodí pravidelně na třídní schůzky a někdy se i zapojují do pořádaných akcí. Co považuje paní učitelka jako škodu při výchově dnešních školních dětí, je to, že už tolik nechodí do přírody, kde by se naučily poznávat rostliny a živočichy, tak jak to bylo například před 10-ti lety. Děti dnes místo toho aby si hrály venku a poznávaly svět kolem sebe, ho poznávají přes techniku, ať už se jedná o informace, které najdou na internetu či je vidí v televizi.

Škola si klade za cíl udržet minimálně tento počet žáků a s tím zvyšovat i kvalitu výuky dle dostupných možností. Do budoucna počítá i s ještě větším rozšířením školky a výstavbou tělocvičny.

V obci kromě aktivit, které poskytuje škola, funguje i přírodovědný kroužek Zálesák, který vede D. Kozlová a pohybové hry provozované J. Dupalovou. V obci fungoval i dětský klub Beruška, který zřídila jedna z učitelek mateřské školky P. Froňková. Další možnosti mimoškolních aktivit naleznou děti v nedalekém Písku, kde je nabídka více než široká. Fotografie školy a školou pořádaných akcí přikládám v příloze č. 15 (Rozhovor č. 8 s M. Š.; Rozhovor č. 4 s V. Š.; Kapitoly z čížovské historie - Z dějin Základního školství, 2010).

7.7 Záchranná stanice živočichů MAKOV

Záchrannou stanicí jsem sem zařadila z důvodů velkého přínosu pro naši obec, s čím přichází zajisté i velmi dobrá reklama a prestiž. Projekt vznikal velmi pozvolna a nebyl nijak plánovaný. Spíše hrálo roli podle paní Miroslavy Šejnové toto: „*Už ve starých příručkách o záchraně poraněných zvířat byla poznámka, že lidé mají toto zvíře odnést na hájovnu.*“ Obdivuhodné ovšem bylo, že mladé manželé ani při jejich poměrně náročném povolání neopustila chuť pomáhat, a když se jim trvale handicapovaná zvířata začala doma hromadit, zbudovali stanicí jen za pomoci přátel a dobrovolníků.

Záchranná stanice živočichů Makov byla oficiálně založena v roce 1993 Českým svazem ochránců přírody a je zařazena do Národní sítě pro handicapované živočichy pro správní obvody obcí s rozšířenou působností Blatná, Milevsko, Strakonice, Písek a Vodňany. Svou činnost provozuje v areálu s rozlohou 4000 m² a majitelé zde vybudovali 35 voliér, ve kterých žijí živočichové, které sem přinesli lidé z okolí.

Stanice přijímá veškeré poraněné, nemocné či jinak handicapované volně žijící živočichy, pečuje o opuštěná mláďata a poskytuje jim odborné ošetření, léčení a umožňuje jejich návrat do vhodných biotopů. Netýká se to nemocných psů a koček. Při odchytu, či ošetření spolupracuje s hasičským záchranným sborem, Policií ČR, městskou policií i s Veterinární klinikou v Písku.

Provozovatelé se dále snaží o přiblížení tématiky ekologie k dětem a mládeži, a proto nechali postavit i nové ekocentrum, kde probíhají zajímavé přednášky. O Záchrannou stanicí zájem neustále roste, což se odráží i na návštěvnosti. Dle rozhovoru s majitelkou se přijdou za týden podívat 3 až 4 třídy, co tedy představuje přibližně 7 000 návštěvníků v období většinou od března do září. Cena přednášek s výkladem je 30 Kč na 1 dítě. Návštěvníky po areálu provádí jediná zaměstnankyně J. Račanová, která je dispozici jak návštěvníkům, tak i jezdí s několika exponáty po školách, domovech důchodců a dalších institucích, kde přednáší pro místní posluchače. Makov také nabízí možnost odborné praxe pro studenty středních a vysokých škol se zaměřením na pedagogiku, ekologii a zoologii.

Tak jako všude i zde se za poslední roky zvýšil počet administrativních, finančních, a veterinárních kontrol. Majitelé musí zpracovávat množství statistik a zpráv z činnosti stanice.

Fungování stanice bylo nejdříve financováno zcela ze soukromých peněžních prostředků majitelů. Postupně začali dostávat peníze na krmivo. Dalšími financemi jsou granty a dobrovolné příspěvky sponzorů. Obec každoročně přispívá na chod organizace 10 000 Kč. Majitelé musí každoročně obeslat více než 200 dopisů se žádostmi o podporu na Písecku a Strakonicku. Kladnou odpověď dostanou asi od 40 – 50 z nich. O chod stanice se stará nejen rodina Šejnova, ale i již zmíněná J. Račanová, praktikanti a další dobrovolníci. Finance po novu získává stanice i z adopce zvířat nebo z prodeje profesionálně nafocených fotografií přírody. Celá stanice prošla v minulých letech celkovou rekonstrukcí, která byla podpořena Evropskou unií z OP Životní prostředí.

Provozovatelé informují širokou veřejnost pomocí různých médií. Mají velmi dobře zpracované webové stránky, které jsou 8. nejnavštěvovanější webovými stránkami o ptactvu na světě a počet internetových návštěvníků překročil v tomto roce již 2 a půl milionu, přičemž jsou někteří i z jiných států (Polsko, USA, Kostarika). Informace jsou aktualizované a probíhá na nich každý den diskuze. Zájemce lákají zejména webové kamery, které sledují hnízdění handicapovaných čápů bílých. Handicapovaný pár vychoval 30 mláďat, která odletěla do Afriky. Kromě internetu je o stanici slyšet i v televizi či novinách, či v místním čtvrtletníku „Čížovský kurýr“.

Stanice Makov má velký potenciál a patří mezi skvosty naší vesnice a věřím, že bude i nadále fungovat minimálně alespoň tak dobře jako doposud. Fotografie areálu a momentů z akcí příkládám v příloze č. 16 (Záchranná stanice Makov, 2014; Rozhovor č. 8 s M. Š.).

7.8 Tréninkové středisko LUKA racing Bošovice

Tréninkové středisko je jedinečné svého druhu v České republice. Pyšní se velkým potencionálem a Čížová ho vřele propaguje. Jedná se o organizaci, která se věnuje profesionálnímu výcviku dostihových a závodních koní.

Majitelem a zároveň i trenérem je Václav Luka ml., který založil tréninkové středisko Bošovice 1. 12. 2008 s kapacitou 35 boxů, a ihned po otevření se do něj nastěhovalo 19 koní. Po velkých úspěších hned v první sezoně, zájem majitelů převyšoval kapacitu střediska. Postupně se kapacita navyšovala a v dnešní době se pohybuje kolem 65 boxů.

Středisko je vybaveno unikátní all-weather dráhou, jakožto jedinou v Čechách a dalšími travnatými dráhami. Dráha umožňuje optimální přípravu dostihových koní po celý rok a za každého počasí. Speciální povrch dráhy zajišťuje maximální komfort a šetrnost pro koně. Další vybavením je krytý kolotoč se speciálním protiskluzovým povrchem s odpruženou pryžovou dlažbou a krytá hala s kropícím systémem, kde se dá s koňmi pracovat i při extrémních klimatických podmínkách. Každý kuň má nový, prostorný a plně vybavený box s k dispozici tu je i mycí box s teplou vodou.

Středisko se zabývá přípravou rovinových i překážkových koní. Mezi běžně poskytované služby patří každodenní trénink a ošetřování, krmení kvalitním krmivem, pravidelné kování a ošetřování zubů. Základní poplatek činí 360 Kč / 16 Eur za den.

Zájemci mohou využít i nadstandardních služeb jako například pobyt v zařízeném bytu v areálu střediska, sledování koně online webkamerou a tak mít přehled, zda je o něj dobře postaráno či nechat si střediskem koně připravit k prodeji. Majitelé koní také mohou využít přepravu koní moderními vozy, které jsou na přepravu koní speciálně upraveny.

Dostihoví koně mohou být odkoupeni samostatným majitelem, avšak zájemci si mohou odkoupit koně i formou spolumajitelství, většinou 2 až 3 majitelé, či si ho mohou pronajmout na dobu určitou.

Okolí Čížové je ideální pro trénink koní zejména díky kopcovitému terénu a je přínosem pro individuální trénink problémových koní, jejich rekonvalescenci a regeneraci jak fyzickou, tak psychickou. Střediska vlastní více než 40 ha půdy, kde se mohou koně pást.

Organizace uspořádala v březnu den otevřených dveří, který byl veřejností velmi pozitivně hodnocen. Dle mého názoru středisko ještě zcela nevyčerpalo své možnosti poskytovaných služeb a mohlo by například nabízet jezdeckou školičku pro místní děti, zřídit zde ubytovací zařízení s možností jízdy/výuky jízdy na koni nebo provozovat koňský tábor. V obci se konalo několik ročníků westernových závodů, tedy mám pocit, že by veřejnost měla zájem o akce pořádané LUKA racing. Po seznámení širší veřejnosti se střediskem, by se tak mohla naskytnout možnost vytvoření jezdeckého spolku, jakožto nový způsob místní participace. Fotografie areálu a členů LUKA racing přikládám v příloze č. 17 (LUKA racing, 2014).

8. Závěry

Z teoretických a praktických poznatků získaných při zpracování bakalářské práce jasně vyplývá významnost tohoto téma v praxi. V dnešní době každá obec řeší míru a formy zapojení svých obyvatel, popřípadě důvody jejich nezájmu. Možné východisko problému visí zejména na lidech, kteří v obci trvale žijí a jsou ochotni aktivně se zapojit do života v obci.

Hlavním cílem práce bylo objasnění fungování veřejné správy ve vybrané venkovské obci Čížová z hlediska zapojení jejích občanů. Výzkum provedený v rámci bakalářské práce ukázal v obci Čížová specifické rysy politického a veřejného života, jež teorie předpokládá u venkovských obcí. Jsou charakterizovány úzkým sociálním prostorem, v němž se většina obyvatel osobně zná. S tím se pojí i vysoká personalizace volby. Občané tak více při výběru vhodných kandidátů hledí na jejich schopnosti, osobní vlastnosti a vztah k obci a občanům samotným než na jejich aktivitu v nějaké z politických stran. Na druhou stranu je potvrzeno, že občané více věří kandidátům s nějakým vysokoškolským titulem a dlouholetou praxí v oboru. Ve venkovských obcích této velikosti mají občané menší potřebu a zájem o velké politické strany a jejich stranické ideologie. V rámci průzkumu bylo zjištěno, že v obci se sice politické strany téměř v každých volbách angažovaly, avšak ve většině případů šlo o kandidáty bez politické příslušnosti, kteří vystupovali pod hlavičkou některé z kandidujících stran. Výzkum dále prokázal menší zapojení žen a to nejen na politické, ale i na občanské úrovni a zapojují se spíše občané ve středním a vyšším věku než mladí mezi 18 a 30 lety.

Výzkum nepotvrdil předpoklad, že by v menších obcích měla být vyšší volební účast. V případě Čížové byly výsledky volební účasti spíše nižší, než jaký byl průměr v republice. Volební účast se většinou pohybovala mezi 50 – 60 %. V obci existuje pluralitní politický systém a počet kandidátů do komunálních voleb byl v roce 2010 nejvyšší od roku 1994. Výjimkou byl pouze volební rok 2006, kdy byla předložena pouze jedna kandidátní listina.

V rámci dílčích cílů byli identifikováni aktéři lokálního politického a veřejného života. Výzkum ukázal, že lokální politický proces je nemyslitelný bez občanské společnosti. Bylo zjištěno, že tyto dvě sféry se v obci značně prolínají. Analýzou se ukázal fakt, že hlavní aktéři se více méně neobměňují a setrvávají ve svých funkcích téměř od revoluce v roce 1989.

V Čížové, přestože patří mezi menší venkovské obce, je poměrně rozmanitý občanský život, který je představen zejména spolkovou činností a místními zvyky a tradicemi. Získané poznatky, ale potvrzují mírný pokles aktivity občanů v průběhu posledních let. Tento jev je v celorepublikovém měřítku zcela běžný. V Čížové vychází nezajem zejména od nových obyvatel, kteří neznají místní zvyklosti a chtějí si udržet městský styl života s příznačnou anonymitou.

Po zhodnocení politického a občanského života v obci je nutno konstatovat, že obec patří mezi velmi příznivě se rozvíjející se obce s dobrým zázemím pro své obyvatele. Přestože se Čížová za poslední roky velmi rozrostla, zachovala si svůj osobitý vesnický charakter a kouzlo. V obci funguje dobrá komunikace mezi úřadem a občany a nedochází příliš často ke konfliktním situacím. Nejvíce aktivními byli občané před rokem 2010, díky čemuž následně obdržela obec i prestižní titul Jihočeská obec roku 2010. Obec avšak tímto titulem neukončila svůj rozkvět, ba naopak za tuto dobu byly zbudovány i rozsáhlejší projekty jako například multifunkční hřiště, vycházková stezka či kanalizace. Vedení Čížové má v plánu i další projekty, přičemž některé pod MAS Brána Písecka, která zatím získala dotace zejména na podporu místních tradic a zvyků.

Výstupy jsou pro mě, jako pro obyvatelku obce, velmi zajímavé. Díky rozsáhlé analýze problematiky jsem si prohloubila znalosti v oblasti volebního systému a fungování nestátních neziskových organizací, které jsou pro chod obce podstatně důležité. V rámci rozhovoru s místními aktéry jsem se dozvěděla mnoho informací o práci místní samosprávy a spolků.

Výsledky bakalářské práce mohou být zajímavé zejména pro představitele lokální politické sféry a členy místních spolků a jejich případné zájemce. Stejně tak přínosné by mohly být jak pro stávající, tak pro nové občany.

Zvýšení míry participace nových přistěhovalých občanů bych řešila zejména pomocí vyšší míry zapojení jejich dětí. Pokud se vytvoří dobrá komunita dětí ve školce, či škole, spojí to automaticky i jejich rodiče, a je tak i větší pravděpodobnost, že se budou účastnit více i politického a občanského života v obci.

I. Summary

The title of this bachelor work is The participation of citizens in public life in rural municipalities. The work deals with a case study of the village Čížová.

The main aim of this thesis is based on theoretical and practical knowledge to explain the function of public administration in selected rural village in terms of citizen participation and how much and how the citizens participate in civic life.

The thesis is divided into two parts – the theoretical part and the practical part. The theoretical part is dedicated to the four parts: The theoretical part consists of four chapters that deal specifically with the introduction of rural communities in Bohemia, their legislation and an analysis of the components of the electoral system. In crucial chapter literature review, the reader learns what the factors that influence voting behaviour and the turnout are. The last chapter discusses civic participation and the possibility of association of citizens under current legislation.

The first chapter of the practical part presents the village Čížová from different perspectives (history, settlement structure, socioeconomic indicators). The next chapter analyses the local political system that represent especially candidates without party affiliation in a village with a size like that. The following chapter discusses the turnout in the village. The chapter is complemented by a series of graphs and tables. Policy in Čížová is largely penetrated with civic life, too. In the village there works a huge variety of federal activities that have a long tradition. To the most active in the village include volunteer firefighters force, association of hunters and gardeners association.

Key words

Rural municipalities, public life, citizens, elections, voter turnout, association actions, political and civic participation

II. Přehled použité literatury

1. Balík, S. (2009). *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 1. vyd. Praha: Grada
2. Bernard, J. (2013). *Kompletní jmenná databáze kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů*. 1. vyd. Acta Politologica 5, 1
3. Čmejrek, J., Bubeníček, V., & Čopík J. (2010). *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. 1. vyd. Praha: Grada
4. Čmejrek, J. a kol. (2009) *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. 1. vyd. Praha: Kernberg Publishing, s. r. o.
5. Čmejrek, J. (2013). *Demokratický deficit v lokálním politickém prostoru ČR: možnosti a meze analýzy*. 1. vyd. Acta Politologica 5, 2
6. Horzinková, E. & Novotný, V. (2010). *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk.
7. Káňa, P. (2007). *Základy veřejné správy*. 2. vyd. Ostrava: Montanex.
8. Linek, L. (2013). *Kam se ztratili voliči? Vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990-2010*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
9. Novotný, J. (2008). *Nevládní neziskové organizace na začátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Acta Oeconomica Pragensia 16, 5.
10. Obec Čížová (2010). *Brožura Čížová okolí*. Čížová
11. Obec Čížová (2010). *Kapitoly z čížovské historie – Z dějin Základního školství*. Čížová
12. Obec Čížová (2011). *Kapitoly z čížovské historie – Z historie včelařství na Písecku*. Čížová
13. Obec Čížová (2012). *Kapitoly z čížovské historie – Historie hasičských sborů*. Čížová
14. Obec Čížová (2013). *Čížová a okolí, lidé a řeka*. Stručný průvodce zážitkovými expozicemi v katastru obce Čížová. Čížová
15. Obec Čížová (2013). *Kapitoly z čížovské historie - Historie a současnost ZO ČZS v Čížové*. Čížová

16. Sztwiertnia, R. (2013). *Občanská participace a lokální demokracie*. Investice do rozvoje vzdělávání. Sblížení politikou – výchova k aktivnímu občanství a lokální demokracii CZ.1.07/3.1.00/37.0272. Olomouc: Katedra politologie a evropských studií, Universita Palackého v Olomouci.
17. Šašínská, P. (2011). *Malé obce v České republice*. (Diplomová práce). Brno: Masarykova univerzita
18. Vajdová, T. (2003). *Zpráva o neziskovém sektoru v České republice*. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
19. Vlachová, K. & Lebeda, T. (2006). *Aktivní občanství a spokojenost s demokracií v Evropě*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociologický časopis. Vol 42, No. 1.
20. Vráblíková, K. (2009). *Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, Sociologický časopis. Vol. 45, No. 5.

Elektronické zdroje

1. Český statistický úřad. (2008). Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/D600254AD5/\\$File/130808k04.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/D600254AD5/$File/130808k04.pdf)
2. Čížová. (2013). Kultura a sport. Dostupné z: www.cizova.cz
3. ČSZ Čížová. (2014). Dostupné z: <http://zahradkari-cizova.webnode.cz/>
4. Deník veřejné správy. (2009). Perlín: Vymezení venkovských obcí v Česku. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6384068>
5. i DNES. (2014). Zprávy: Povinná volební účast. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ministri-odmitli-prezidentuv-napad-s-povinnou-volebni-ucasti-pb3-/domaci.aspx?c=A140324_153815_domaci_kop
6. Klub maminek Čížová. (2013). Dostupné z: <http://kmcizova.webgarden.cz/>
7. Koordinační uskupení NNO Vysočiny. (2014). Co čeká neziskové organizace v souvislosti s novelou občanského zákoníku od 1. 1. 2014. Dostupné z: http://www.kous.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200161.html
8. Malý lexikon obcí 2013. (2013). Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/publ/1302-13-r_2013
9. Mapa správního obvodu obce s pověřeným obecním úřadem Písek. (2012). Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012ediniplan.nsf/t/3E00445B3A/\\$File/31131212m08.jpg](http://www.czso.cz/csu/2012ediniplan.nsf/t/3E00445B3A/$File/31131212m08.jpg)
10. MAS Brána Písecka. (2014). Služby. Dostupné z: <http://www.masbranapisecka.cz/sluzby>
11. MVCR. (2014). Kandidatura ve volbách do zastupitelstva obcí v roce 2014. Dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/info-volby-net-pdf.aspx
12. Národní strategický plán LEADER 2014+. (2014). Dostupné z: <http://nsmascr.cz/content/uploads/2012/07/N%C3%81RODN%C3%8D-STRATEGICK%C3%9D-PL%C3%81N-LEADER-2014+-pln%C3%A1-verze.pdf>
13. Neziskovky. (2014). Přehled právních typů NNO. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/data/prehled_nnotxt8382.pdf
14. Portál eAGRI, resortní portál Ministerstva zemědělství. (2013). Místní akční skupiny. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/>
15. Parlamentní listy. (2014). Povinná volební účast. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Velke-zlo-spojene-s-povinnou-volebni-ucasti-Toto-pry-Zeman-nedomyslel-312666>
16. Sbor dobrovolných hasičů. (2013). Fotoalbum. Dostupné z: <http://www.sdhcizova.cz/fotoalbum>

17. Sčítání lidí, domů a bytů 2011 (2011). Čížová. Dostupné z:
<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30628&th=%C4%8D%C3%AD%C5%BEov%C3%A1&v=&vo=null&vseu-zemi=null&void=>
18. Svaz měst a obcí České republiky. (2012). Kdo jsme. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/>
19. Tréninkové středisko Bošovice – LUKA racing. (2014). Galerie. Dostupné z:
<http://www.lukaracing.cz/galerie>
20. Včelařství Havlín. (2011). O nás. Dostupné z: <http://www.vcelarstvihavlin.cz/onas.html>
21. Volby. (2014). Výsledky voleb a referend. Dostupné z: <http://volby.cz/>
22. Wikipedia. (2014). Statutární město. Dostupné z:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Sttut%C3%A1rn%C3%AD_m%C4%9Bsto
23. Záchraná stanice MAKOV. (2010). Záchraná stanice živočichů. Dostupné z:
<http://www.makov.cz/>
24. Zájmové sdružení právnických osob Prácheňsko. (2009). O mikroregionu. Dostupné z:
<http://www.prachensko.org/omikroregionu.html>
25. Zájmové sdružení právnických osob Střední Pošumaví. (2009). O nás. Dostupné z:
<http://www.posumavi.cz/index.php?page=108&lang=cz>
26. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. (2000). Dostupné z:
<http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-obecni-zrizeni.html>
27. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (2012).
Dostupné z: <http://www.novy-obcansky-zakonik.cz/zneni-v-pdf/>
28. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstva. (2001). Dostupné z:
www.mvcr.cz/soubor/zakon-491-2001-pdf-70022.aspx
29. Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. (1990). Dostupné z:
www.mpsv.cz/files/clanky/1505/z83_1990.pdf
30. Zákon č. 248/1995 Sb., o prospěšných společnostech. (1995). Dostupné z:
www.spcp.prf.cuni.cz/lex/248-95.htm
31. Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních фондеch. (1997). Dostupné z:
www.zakony-online.cz/?s143&q143=all
32. Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností. (2002). Dostupné z:
www.mkcr.cz/.../zakon_o_cirkvich_a_nabozenskych_spolecnostech.doc

III. Seznam grafů

- **Graf č. 1:** Vývoj počtu kandidátů s konkrétní stranickou příslušností
- **Graf č. 2:** Volební účast ve volbách do zastupitelstva obcí Čížová
- **Graf č. 3:** Opakovaně zvolení kandidáti do zastupitelstva
- **Graf č. 4:** Vývoj věkového zastoupení kandidujících v Čížové
- **Graf č. 5:** Vývoj genderového zastoupení kandidujících v Čížové
- **Graf č. 6:** Vývoj zastoupení kandidátů dle politické příslušnosti v Čížové
- **Graf č. 7:** Vývoj zastoupení kandidátů dle navrhujeících stran v Čížové

IV. Seznam tabulek

- **Tabulka č. 1:** Účast na nevolebních politických aktivitách v Evropě
- **Tabulka č. 2:** Míra politické participace v postkomunistických zemích (v %)
- **Tabulka č. 3:** Počet kandidátů do zastupitelstev obcí v řádných komunálních volbách
- **Tabulka č. 4:** Způsoby financování nestátních neziskových organizací
- **Tabulka č. 5:** Velikostní struktura obcí ČR
- **Tabulka č. 6:** Struktura malých obcí do 2000 obyvatel
- **Tabulka č. 7:** Struktura obyvatelstva podle národnosti v roce 2011
- **Tabulka č. 8:** Struktura obyvatelstva podle věkových skupin v roce 2011
- **Tabulka č. 9:** Obyvatelstvo podle pohlaví a podle ekonomické aktivity v obci
- **Tabulka č. 10:** Vyjíždějící do zaměstnání a škol v obci
- **Tabulka č. 11:** Volební výsledky v Čížové v letech 1994 - 2010

V. Seznam rozhovorů a obrázků

Seznam rozhovorů

- **Rozhovor č. 1 s M. D.:** člen mysl. sdružení a has. sboru z 15. 3. 2014
- **Rozhovor č. 2 s T. K.:** starosta obce, člen mysl. sdružení z 3. 3. 2014
- **Rozhovor č. 3 s R. Č.:** místostarosta obce z 3. 3. 2014
- **Rozhovor č. 4 s V. Š.:** ředitel školy z 3. 3. 2014
- **Rozhovor č. 5 s A. D.:** starosta has. sboru Čížová z 1. 3. 2014
- **Rozhovor č. 6 s P. D.:** člen has. sboru Zlivice z 1. 3. 2014
- **Rozhovor č. 7 s A. D.:** členka has. sboru Čížová z 1. 3. 2014
- **Rozhovor č. 8 s M. Š.:** učitelka, majitelka Záchr. stanice MAKOV z 3. 3. 2014
- **Rozhovor č. 9 s V. D.:** člen mysl. sdružení z 2. 3. 2014

Seznam obrázků

- **Obrázek č. 1:** Venkovské regiony podle hustoty zalidnění
- **Obrázek č. 2:** Mapa Písecka – obec Čížová
- **Obrázek č. 3:** Letecká fotografie Čížové

VI. Seznam příloh

- **Příloha č. 1:** Statistika počtu nestátních neziskových organizací
- **Příloha č. 2:** Malé obce v daných evropských zemích
- **Příloha č. 3:** Vývoj počtu obyvatel mezi lety 1971 a 2012
- **Příloha č. 4:** Socioekonomické faktory v Čížové
- **Příloha č. 5:** Kandidáti podle věkových skupin
- **Příloha č. 6:** Kandidáti podle genderového rozdělení
- **Příloha č. 7:** Kandidáti podle navrhující strany
- **Příloha č. 8:** Kandidáti podle politické příslušnosti
- **Příloha č. 9:** Historické budovy v Čížové a okolí
- **Příloha č. 10:** Přehled kandidátů a volebních výsledků v letech 1994 – 2010
- **Příloha č. 11:** Fotografie hasičského sboru Čížová
- **Příloha č. 12:** Fotografie mysliveckého sdružení Čížová - Zlivice
- **Příloha č. 13:** Fotografie zahrádkářského svazu Čížová
- **Příloha č. 14:** Fotografie včelařského spolku Čížová
- **Příloha č. 15:** Fotografie školy a školou pořádaných akcí
- **Příloha č. 16:** Fotografie záchranné stanice MAKOV
- **Příloha č. 17:** Fotografie LUKA racing Bošovice

VII. Přílohy

Příloha č. 1: Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990 – 2012

Nestátní neziskové organizace	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti	Evidované právnické osoby
1990	3 879				
1991	9 366				
1992	15 393	1 551			
1993	21 694	2 768			
1994	24 978	3 800			
1995	26 814	4 253			
1996	27 807	4 392		*1	
1997	30 297	5 238		52	
1998	36 046	**55	**71	129	
1999	38 072	272	695	560	
2000	42 302	282	735	557	
2001	47 101	299	784	701	
2002	49 108	330	825	762	4 785
2003	50 997	350	859	884	4 946
2004	53 306	362	898	1 038	4 927
2005	54 963	368	925	1 158	4 605
2006	58 347	380	992	1 317	4 464
2007	61 802	390	1 048	1 486	4 446
2008	65 386	411	1 095	1 658	4 399
2009	68 631	429	1 168	1 813	4 347
2010	72 111	449	1 205	1 958	4 352
2011	75 627	455	1 269	2 126	4 366
2012	77 801	458	1 278	2 183	4 348

Příloha č. 2: Malé obce v daných evropských zemích

Země	Rok	Obce										Průměrná populační velikost obce
		do 199		200-499		500-999		nad 1 000		celkem		
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
Belgie	2006	1	0,2	0	0,0	1	0,2	587	99,7	589	100,0	17 846
Bulharsko	2009	0	0,0	0	0,0	0	0,0	262	100,0	262	100,0	28 951
Česká republika	2009	1 561	25,0	1 991	31,8	1 330	21,3	1 367	21,9	6 249	100,0	1 675
Dánsko	2007	1	1,0	0	0,0	0	0,0	97	99,0	98	100,0	55 513
Estonsko	2007	2	0,9	5	2,2	29	12,8	191	84,1	227	100,0	5 914
Finsko	2006	1	0,2	7	1,7	14	3,4	394	94,7	416	100,0	12 658
Francie	2006	9 887	27,0	8 117	22,1	9 392	25,6	9 289	25,3	36 685	100,0	1 724
Itálie	2005	200	2,5	637	7,9	1 126	13,9	6 138	75,8	8 101	100,0	7 252
Litva	2006	0	0,0	0	0,0	0	0,0	60	100,0	60	100,0	56 721
Lotyšsko	2006	0	0,0	25	4,7	170	32,1	335	63,2	530	100,0	4 329
Maďarsko	2005	346	11,0	700	22,4	674	21,4	1 425	45,3	3 145	100,0	3 204
Německo	2005	736	6,0	1 870	15,2	2 244	18,2	7 490	60,7	12 340	100,0	6 681
Nizozemí	2009	0	0,0	0	0,0	0	0,0	441	100,0	441	100,0	37 383
Norsko	2007	0	0,0	3	0,7	24	5,6	404	93,7	431	100,0	10 861
Polsko	2006	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2 478	100,0	2 478	100,0	15 386
Rakousko	2006	26	1,1	152	6,4	430	18,2	1 750	74,2	2 358	100,0	3 506
Rumunsko	2006	2	0,1	8	0,3	58	0,8	3 104	97,9	3 172	100,0	6 802
Slovensko	2009	385	13,3	778	26,9	763	26,4	965	33,4	2 891	100,0	1 872
Slovinsko	2006	0	0,0	2	1,0	4	2,1	187	96,9	193	100,0	10 416
Španělsko	2006	2 194	27,1	1 603	20,1	1 069	13,2	3 217	39,7	8 110	100,0	5 513
Švédsko	2006	0	0,0	0	0,0	0	0,0	29	100,0	290	100,0	31 425
Švýcarsko	2005	308	11,2	539	19,5	549	19,9	1 362	49,4	2 758	100,0	2 705

Zdroj: Šašínska, 2011, 71 s.

Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206708/esf_m/DP.pdf?lang=cs

Příloha č. 3: Vývoj počtu obyvatel v Čížové mezi lety 1971 a 2012

Rok	Stav 1.1.	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Stav 31.12.
1971	835	7	11	44	55	918
1972	918	15	11	26	31	917
1973	917	13	15	31	25	921
1974	921	16	14	43	34	932
1975	932	11	18	25	38	912
1976	912	16	11	57	40	934
1977	934	12	10	39	36	939
1978	939	24	12	34	41	944
1979	944	15	9	43	21	972
1980	972	18	14	40	39	977
1981	939	9	28	27	19	928
1982	928	15	19	20	29	915
1983	915	11	6	11	25	906
1984	906	12	14	29	24	909
1985	909	10	11	32	36	904
1986	904	7	17	33	32	895
1987	895	13	10	25	32	891
1988	891	26	25	48	60	1.431
1989	1.431	18	21	27	56	1.399
1990	1.399	10	11	35	64	881
1991	863	9	4	16	38	846
1992	846	9	13	32	32	842
1993	842	7	12	7	27	817
1994	817	10	10	37	11	843
1995	843	4	11	23	39	820
1996	820	5	10	27	22	820
1997	820	9	10	34	13	840
1998	840	7	5	23	26	839
1999	839	11	12	22	26	834
2000	834	7	8	21	28	826
2001	821	10	6	25	22	828
2002	828	5	8	51	19	857
2003	857	12	8	65	19	907
2004	907	8	11	26	33	897
2005	897	7	14	42	24	908
2006	908	7	10	40	20	925
2007	925	15	7	49	25	957
2008	957	12	14	72	16	1.011
2009	1.011	11	14	42	32	1.018
2010	1.018	15	10	70	40	1.053
2011	1.072	17	5	65	41	1.108
2012	1.108	14	11	47	29	1.129

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Příloha č. 4: Socioekonomické ukazatele v Čížové

Tabulka č. 7: Struktura obyvatelstva podle národnosti v roce 2011

Obyvatelstvo podle národnosti	Obyvatelstvo celkem		z toho	
	abs.	%	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	1 105	100,0	554	551
Česká	823	75,4	405	418
slovenská	10	1,0	4	6
Maďarská	2	0,2	2	0
Německá	1	0,1	1	0
Ruská	1	0,1	1	0
Ukrajinská	4	0,4	2	2
Neuvedeno	251	22,9	131	120

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Tabulka č. 8: Struktura obyvatelstva podle věkových skupin v roce 2011

Věk	Obyvatelstvo		Z toho	
	abs.	%	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	1 105	100	554	551
z celku podle věku:				
0 – 5	94	8,3	50	44
6 - 10.	57	5,1	33	24
11 - 14.	65	5,8	26	39
15 – 19	58	5,2	31	27
20 – 29	110	10	50	60
30 – 39	209	19	114	95
40 – 49	155	14	77	78
50 – 59	149	13,2	77	78
60 – 69	132	12	75	57
70 – 79	58	5,1	21	37
80 - 89 a více	27	2,3	12	15

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Tabulka č. 9: Obyvatelstvo podle pohlaví a podle ekonomické aktivity v obci

Ekonomická aktivita	Obyvatelstvo celkem		Z toho	
	abs.	%	Muži	ženy
Ekonomicky aktivní	549	49,7	300	249
Zaměstnaní	512	46,3	282	230
Zaměstnanci	471	42,6	270	201
pracující studenti a učni	2	0,2	2	0
pracující důchodci	23	2,1	10	13
ženy na mateřské dovolené	16	1,4	0	16
Nezaměstnaní	37	3,3	18	19
Ekonomicky neaktivní	522	47,2	234	288
nepracující důchodci	207	18,7	88	119
ostatní s vlastním zdrojem obživy	19	1,7	3	16
osoby v domácnosti, předškolní děti, žáci, studenti, učni	117	10,6	58	59
	179	16,2	85	94
Nezjištěno	34	3,1	20	14

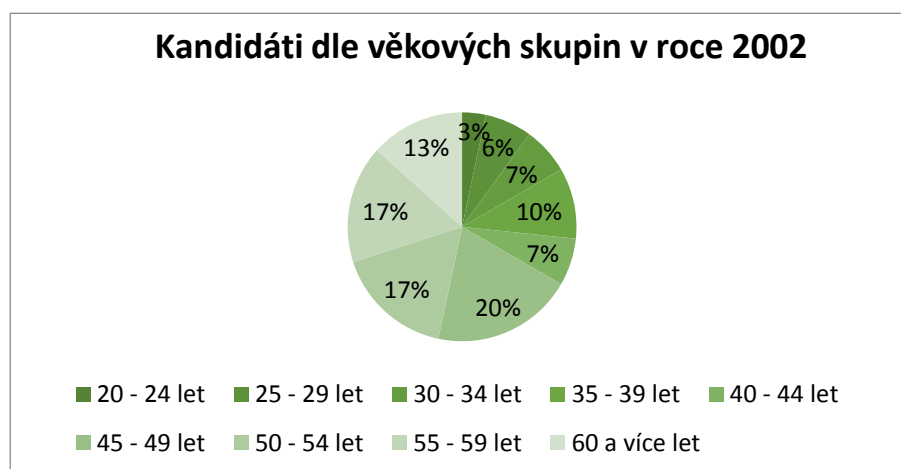
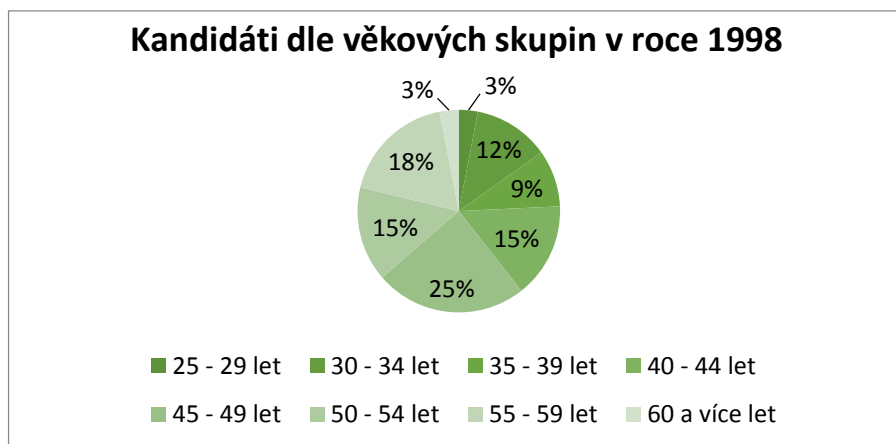
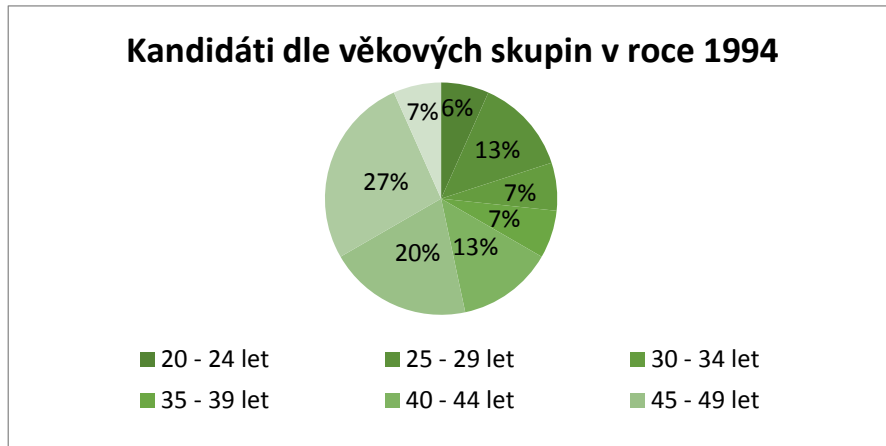
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Tabulka č. 10: Vyjíždějící do zaměstnání a škol v obci

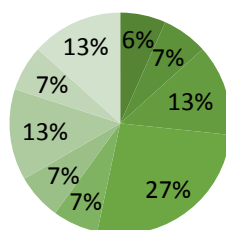
Vyjíždějící	Zaměstnání			Žáci a studenti
	Celkem	Muži	Ženy	
Vyjíždějící do zaměstnání a škol	135	69	66	56
v rámci obce	17	5	12	3
do jiné obce okresu	105	56	49	34
do jiného okresu kraje	1	1	0	2
do jiného kraje	9	4	5	13
do zahraničí	3	3	0	4
Vyjíždějící denně mimo obec	99	53	46	34
do 14 minut	16	9	7	7
15 - 29 minut	43	23	20	2
30 - 44 minut	27	17	10	10
45 - 59 minut	8	3	5	7
60 - 90 a více	5	1	4	8

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ, Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Příloha č. 5: Kandidáti podle věkových skupin v komunálních volbách v letech 1994 - 2010

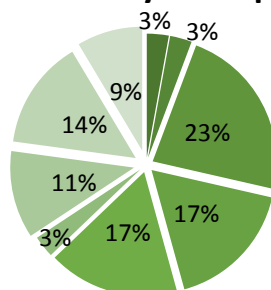

Kandidáti dle věkových skupin v roce 2006

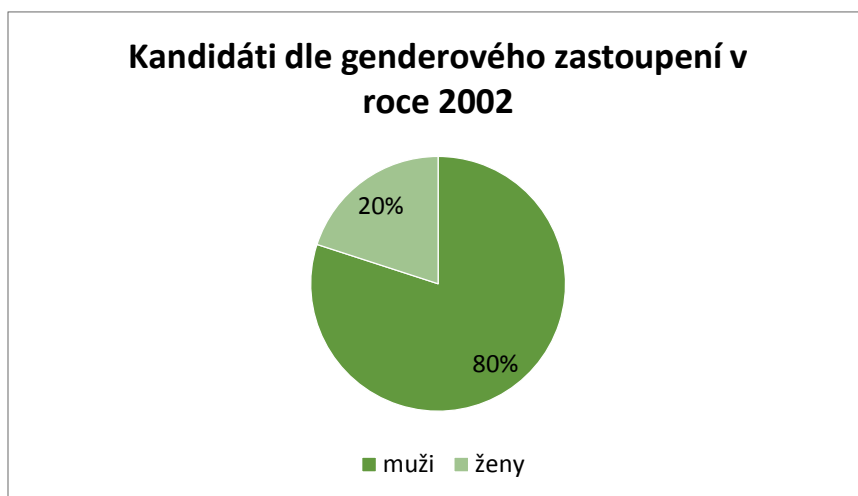
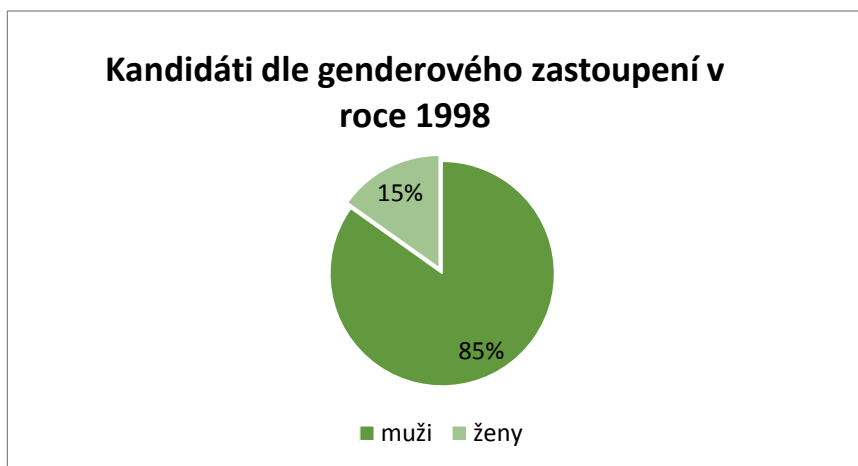
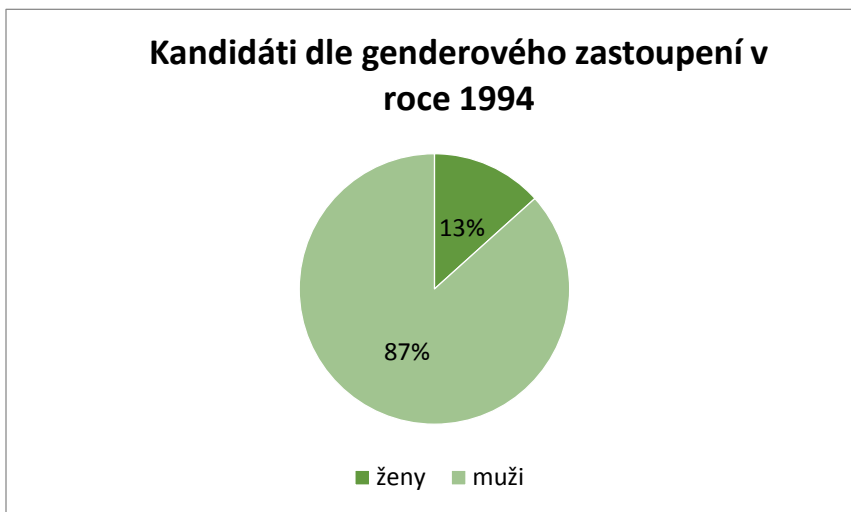
■ 20–24 let ■ 25–29 let ■ 30–34 let ■ 35–39 let ■ 40–44 let
■ 45–49 let ■ 50–54 let ■ 55–59 let ■ 60 a více let

Kandidáti dle věkových skupin v roce 2010

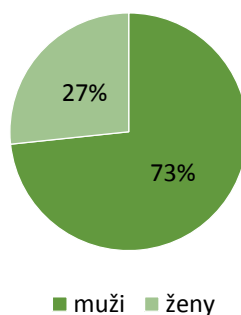

■ 20–24 let ■ 25–29 let ■ 30–34 let ■ 35–39 let ■ 40–44 let
■ 45–49 let ■ 50–54 let ■ 55–59 let ■ 60 a více let

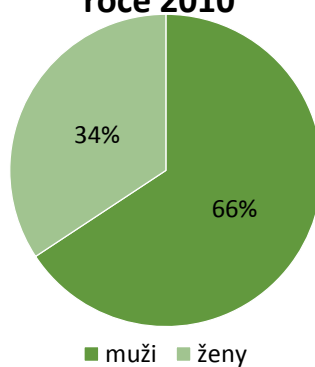
Příloha č. 6: Kandidáti dle genderového zastoupení v komunálních volbách v letech 1994 - 2010

Kandidáti dle genderového zastoupení v roce 2006

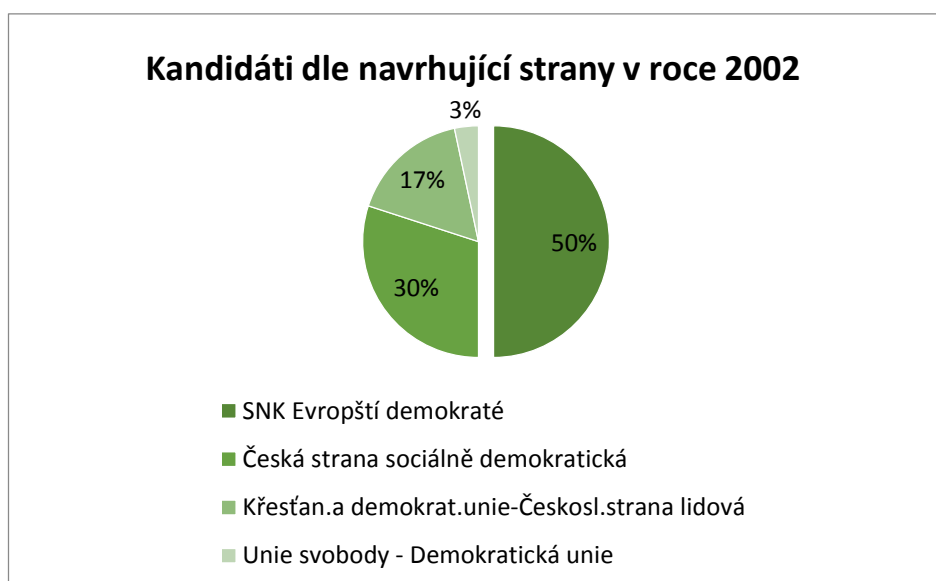
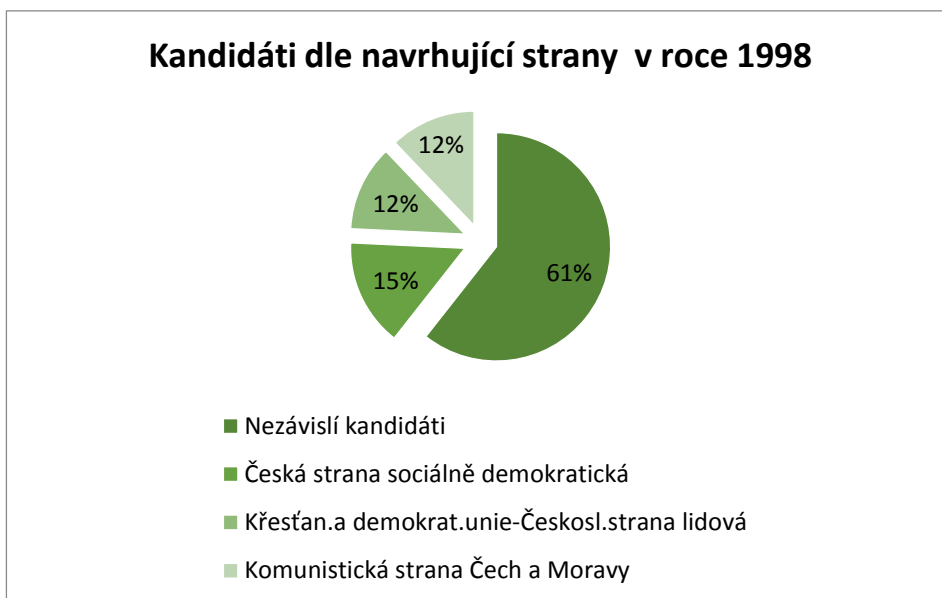
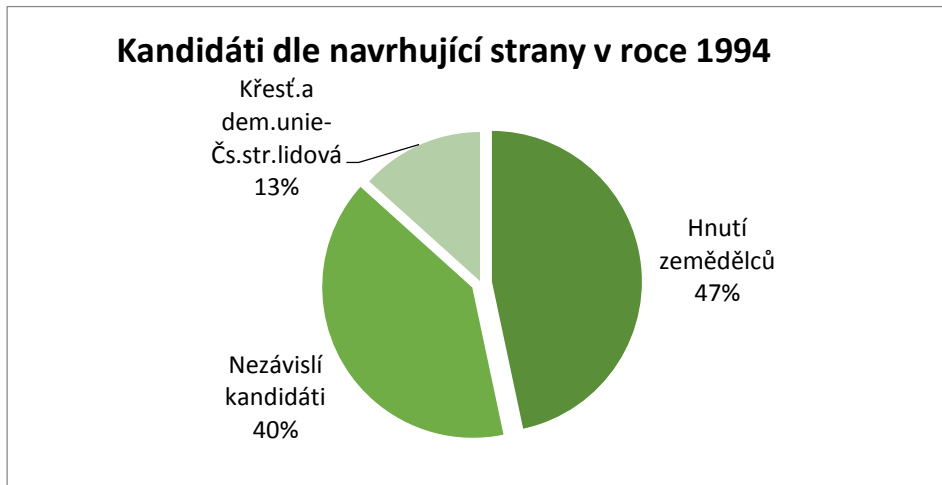

Kandidáti dle genderového zastoupení v roce 2010

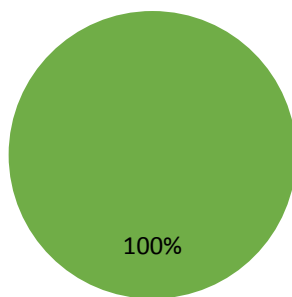

Příloha č. 7: Kandidáti dle navrhujeící strany v komunálních volbách v letech 1994 - 2010

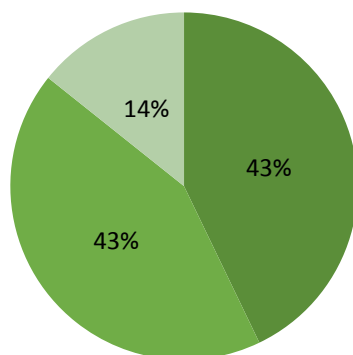

Kandidáti dle volební strany v roce 2006

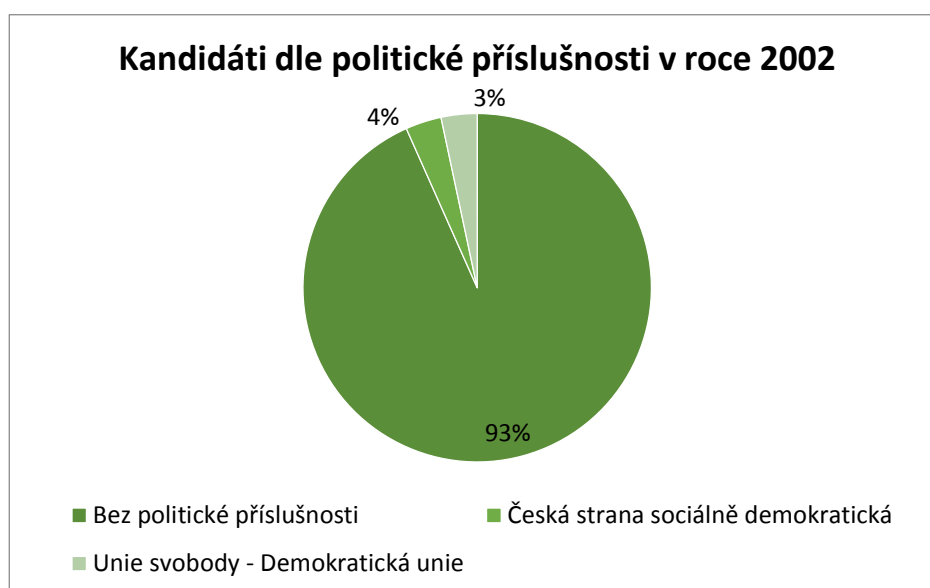
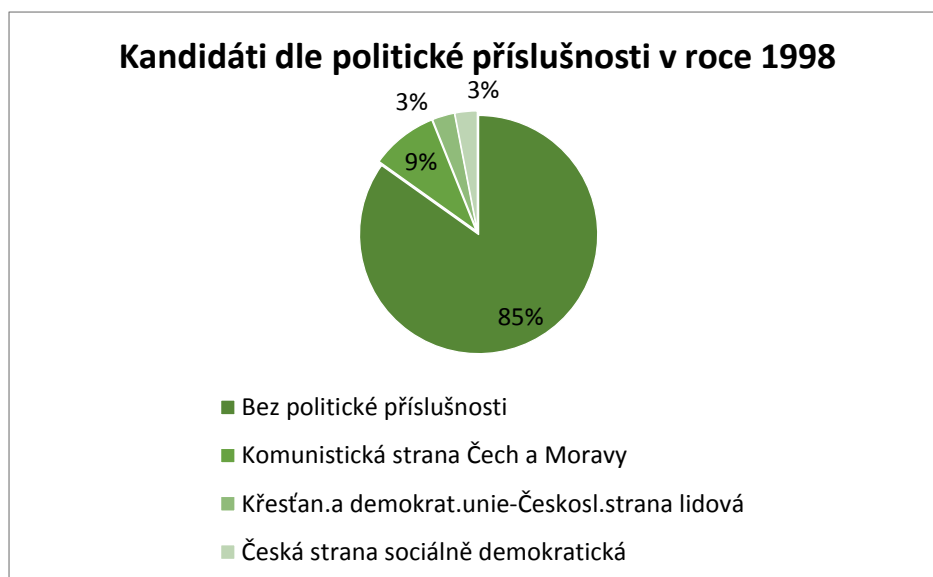
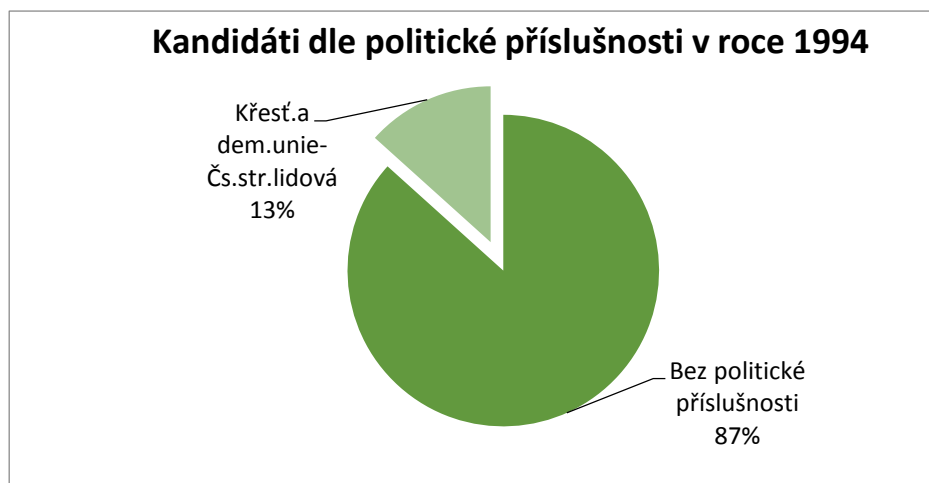
■ SNK Evropští demokraté

Kandidáti dle navrhuje strany v roce 2010

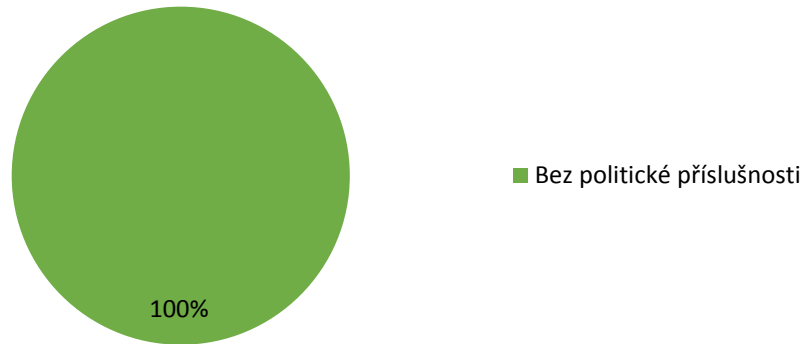

■ PRO ČÍŽOVOU KRÁSNEJŠÍ ■ Česká strana sociálně demokratická ■ TOP 09

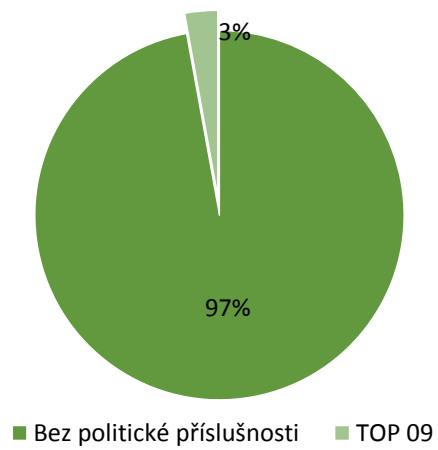
Příloha č. 8: Kandidáti dle politické příslušnosti v komunálních volbách v letech 1994-2010

Kandidáti dle politické příslušnosti v roce 2006

Kandidáti dle politické příslušnosti v roce 2010

Příloha č. 9: Historické budovy v Čížové a okolí

Čížovský vrch s kostelem sv. Jakuba

Fara ze 14. století

Klášter z počátků 20. století

Bývalý pivovar

Selské baroko v Krašovicích

Příloha č. 10: Přehled kandidátů a volebních výsledků ve volbách do zastupitelstva v letech 1994 – 2010

1994		1998		2002		2006		2010	
zapsaní voliči	645	zapsaní voliči	667	zapsaní voliči	694	zapsaní voliči	746	zapsaní voliči	825
volební účast	53,64 %	volební účast	60,87 %	volební účast	53,03 %	volební účast	27,08 %	volební účast	56,76 %
platné hlasy	3 144	platné hlasy	5 201	platné hlasy	4 514	platné hlasy	1 761	platné hlasy	6 126
Počet kandidátů	Mandáty	Počet kandidátů	Mandáty	Počet kandidátů	Mandáty	Počet kandidátů	Mandáty	Počet kandidátů	Mandáty
HZ, NK	(13/13)	Nezávislí kandidáti	(0/15)	Sdružení nezávislých	(12/15)	SNK - Evropská demokratická	(15/15)	PRO ČIŽOVOU KRÁSNĚJŠÍ	(10/15)
KDU-ČSL	(1/13)	Sdružení NEZ, NK	(9/15)	Unie svobody	(0/15)			ČSSD	(4/15)
		KDU-ČSL	(3/15)	ČSSD				TOP 09	(1/15)
		ČSSD	(8/15)	KDU-ČSL	(2/15)				
		KSCM	(5/15)		(1/15)				
			(4/15)						
Vybrání zastupitelé	Počet hlasů	Vybrání zastupitelé	Počet hlasů	Vybrání zastupitelé	Počet hlasů	Vybrání zastupitelé	Počet hlasů	Vybrání zastupitelé	Počet hlasů
Čarek Roman	261	Čarek Roman	312	Čarek Roman	277	Čarek Roman	134	Korejs Tomáš	284
Čapek Pavel	251	Suková Jana	288	Roušal Josef	276	Šálek Vlastimil	125	Čarek Roman	341
Zelenka Karel	227	Čapek Pavel	276	Čapek Pavel	270	Čapek Pavel	125	Šálek Vlastimil	327
Mára Stanislav	226	Rošal Josef	276	Suková Jana	266	Hrnečková Věra	120	Bláha Václav	289
Beneš Milan	223	Šálek Vlastimil	268	Hrnečková Věra	264	Roušal Josef	119	Roušal Josef	275
Vaneček Stanislav	223	Hrnečková Věra	210	Šálek Vlastimil	254	Šejnová Miroslava	118	Bílek Václav	274
Hošna Petr	220	Korejs Tomáš	201	Bílek Václav	245	Bláha Václav	117	Fošum Daniel	255
Jačka Václav	219	Chmela Josef	192	Šejnová Miroslava	242	Pekárek Luboš	115	Horáždovský Josef	225
Pěsková Drahomíra	217	Holubař Karel	189	Vazač Petr	200	Horáždovský Josef	114	Pekárek Luboš	224
Gallik František	208	Horáždovský Josef	187	Horáždovský Josef	196	Bílek Václav	114	Suková Jana	219
Zámečník Václav	200	Soukup Václav	180	Maňhalová Anna	179	Fošum Daniel	113	Pešek Miroslav	191
Vazačová Hana	183	Bílek Josef	174	Dovín Jiří	168	Vaneček Václav	113	Vaneček Václav	186
Soukup Václav	175	Dovín Jiří	142	Fošum Daniel	149	Tritová Irena	112	Duda Alois	181
		Procházka Josef	137	Procházka Josef	127	Maňhalová Anna	111	Říha Radek	143
		Jačka Václav	135	Dudová Alena	106	Hrach Milan	111	Dupalová Jitka	132

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Příloha č. 11: Fotografie hasičského sboru Čížová

Všechna tři družstva hasičského sboru Čížová

Běhochod

Westernové závody

Mikulášská nadílka

Soutěž o nejkrásnější hnětýnku

Příloha č. 12: Fotografie mysliveckého sdružení

Zahájení honu

Ukončení honu

Výlov Krašovského rybníka

Tombola na mysliveckém plese

Zdroj: ze soukromých zdrojů členů mysliveckého sdružení

Příloha č. 13: Fotografie zahrádkářského svazu

Výstava ovoce a zahrádkářských výpěstků

Výstava gladiolů a mečičků od p. Chmely

Soutěž o největší dýni

Památník k 30. výročí založení ČSZ

Zdroj: <http://zahradkari-cizova.webnode.cz/fotogalerie/>

Příloha č. 14: Fotografie včelařského spolku

Přednáška p. Forejta pro školní děti

Včelí vosk na výstavě zahrádkářů

Kontrola včelích matek v plexiboxech, Včelařství Havlín

Včelařský den chovatelů matek

Příloha č. 15: Fotografie školy a školou pořádaných akcí

Budova školy

Královský maškarní ples

Starosta pasuje žáky na čtenáře

Čarodějnický den

**Příloha č. 11: Fotografie záchrané stanice MAKOV
Areál stanice**

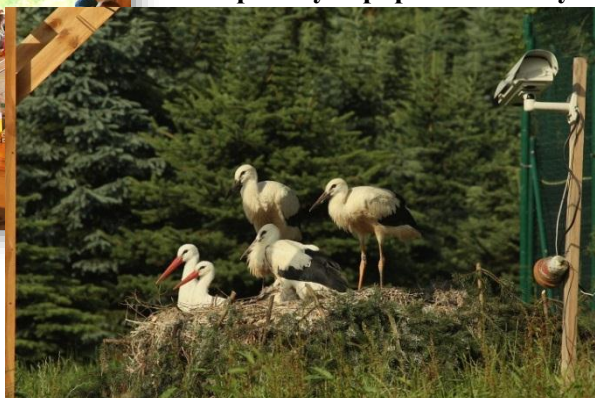
Lidé, bez kterých by to nefungovalo

Přednášky pro děti

Handicapovaný čapí pár s mláďaty

Příloha č. 17. Fotografie LUKA racing Bošovice

Tréninkové středisko Bošovice

Trénink koní

Členové LUKA racing

Zdroj: http://www.lukaracing.cz/gallery_categories/3-stredisko-bosovice